

TÜZE

HUKUK DERGİSİ

DOĞRU OLMANIN
ÖZBELİRTİSİ

LALE SİRMEN

ŞEREF MALKOÇ

İLBER ORTAYLI

TÜZE HUKUK DERGİSİ

"DOĞRU OLMANIN ÖZBELİRTİSİ"

Sunuş

Arşimet'in "bana bir dayanak noktası verin, dünyayı yerinden oynatayım" dediği söylenir. Hiçbir zaman Arşimet'e böyle bir fırsat sunulamadı. Dünyayı yerinden fiilen oynatmak mümkün olmasa da her açıdan dünyada oluşan bu yanlış düzeni yerinden oynatabileceğimiz bir dayanak noktası hep vardı aslında, adalet...

Dünyamızın içinde bulunduğu bu sorunlar deryasından bizi çekip kurtaracak şey; hep yanı başımızda duran ama benimseye tenezzül etmediğimiz, her alanda yerleşmiş adalet anlayışıydı.

Son dönemde, dünyanın ciddi sinyaller vermesiyle ancak devletlerin bir şeyler(!) yapmaya çalıştıkları iklim krizi de adalet temasından kopukluğun izlerini taşıyor elbette. Sanayisi yok derecesinde olan ülkelerin iklim krizinden ilk etkilenecek ülkeler olması; kirletenin ödemediği, kaynakların sınırlı ihtiyaçların sınırsız olduğunu iddia eden bencil anlayışların sonucu oldu. Sanayi Devrimi sonrası salt ekonomik bazlı büyüme hedefleri; maliki değil sahibi (etimolojik kökeni itibarıyla yoldaşı) olduğumuz bu doğal kaynakların, dünyamızın ve elbette insanoğlunun sonunu getirecekmiş gibi duruyor.

Ancak halen bir şey yapmak için vakit var, her ne kadar o süre artık çok az kalmış olsa da. Peki ne yapmalı? Kapakta da vurgusunu yapmaya çalıştığımız Arşimet noktası, bu konuda "iklim adaleti" olacak. Fakat bu kez, Arşimet noktası terimi, mümkün olmayan şeyi tabir etmek için kullanılmayacak, bir çözüm yoluna karşılık gelecek.

İşte bizler, Türkiye Cumhuriyeti'nin müstakbel hukukçuları, bu anlayışta çalışmalar yapıyoruz. Hocalarımızdan, "Üstad"larımızdan öğrendiklerimizi anlatmaya, aksiyon almaya, adalet kavramını odak noktası kabul ederek çok çalışmaya gayret ediyoruz. Her alanda adaletin hakim olduğu bir ülke/dünya düzeni oluşturmayı gaye edindik ve bu yoldaki ilk adımımız, sizlere Tüze Hukuk Dergisi ile seslerimizi duyurmak oldu.

Arşimet yapamadı belki ancak bizim dayanak noktamız olan adalet, dünyayı yerinden oynatacak. Sizlerin nefesini, sayfalarımızda her hissedişimizde buna olan inancımız da çalışma azmimiz de artacak.

Neredeyse 5. yaşına girecek olan Tüze Hukuk Dergisi, 9. sayısında bu anlayışla yoluna devam ediyor. Göz bebeğimiz sizlere emanet, keyifli okumalar...

HUKUK TOPLULUĞU ADINA

YAYIN SAHİBİ

Sertaç ÇELİKBİLEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Selin AYDINLI

YAYIN DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Didem KAYALI

TASARIM

Burak BİÇER

YAYIN TÜRÜ

YEREL SÜRELİ

YAYIN ŞEKLİ

3 AYLIK-TÜRKÇE

İDARE ADRESİ

TOBB EKONOMİ VE

TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

Söğütözü Cad. No:43

Söğütözü/ANKARA

BAHAR 2021-2022

YAYIN EKİBİ

Ahmet BOLKAN

Furkan POLATLI

Ali Kaan KARAKAŞ

Hasan AYDIN

Burak BARKUZ

İrem UZ

Burak BİÇER

İsmail ARSLAN

Berre Nazlı ÇEVİK

Mustafa Kaan SİĞİRCİ

Cevahir Beyza OĞAN

Oğuz ÖZKALE

Dila ÖZDEMİR

Ravzanur KURUL

Doğukan COŞKUN

Raziye GÖNEN

Doğukan YAZICI

Selin AYDINLI

Erdem ŞAHİNGÖZ

Senagül YURTSEVER

Fatih Samed KILIÇASLAN

Şevval İLHAN

Fulya Azra KARAKUŞ

Sinem AKGÜL

Furkan KILINÇER

Yeşim Tuğçe TÜRÜ

İLETİŞİM ADRESLERİ

tuzehukukdergisi@gmail.com

Instagram (@tuzehukukdergisi)

Twitter (@tuzehukukdergi)

Burak Biçer

RÖPORTAJLAR

- 5** Şeref Malkoç ile Kariyer Röportajı -Hazırlayan: Berre Nazlı Çevik/Selin Aydınli/Ravzanur Kurul-
- 9** Prof. Dr.Lale Sirmen ile Konu Röportajı -Hazırlayan: Mustafa Kaan Sığırıcı-
- 15** Prof. Dr. İlber Ortaylı ile Özel Röportaj -Hazırlayan: Berre Nazlı Çevik/Burak Biçer Dila Özdemir/Selin Aydınli-

HUKUKİ YAZILAR

- 21** Dijital Miras: Sosyal Medya Hesapları Kişiler Öldükten Sonra Mirasçılarına Geçebilir mi? -Tuğçe Yeşim Türdü-
- 23** 1961 & 1982 Anayasalarının Karşılaştırmalı İncelemesi -Ali Kaan Karakaş-
- 27** Tüketici Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler -Burak Barkuz-
- 29** Fransız Hukukunun Son İki Yüzyılı -Ahmet Bolkan-
- 31** Markanın Ayırt Edicilik İşlevi Üzerine -Doğukan Coşkun-
- 33** Avukatın Savunma Dokunulmazlığı -Dila Özdemir-
- 37** Hekimlerin Öz Savunma Yöntemi Olarak "Defansif Tıp" -Burak Biçer-
- 39** Günümüz Dünyasında Bir İnsan Hakları İhlali Olarak İklim Değişikliği -Fulya Azra Karakuş-

doğru olmanın özbelirtisi...

43 Marbury & Madison Davası Üzerine

-Hasan Aydın-

45 İş Hukukunda Zincirleme İş Sözleşmeleri

-Furkan Kılıncı-

47 Uluslararası Hukukta Sürgün Hükümeti

-Doğukan Yazıcı-

KİTAP VE FİLM TANITIMLARI

51 Primal Fear (İlk Korku)

-Cevahir Beyza Oğan-

52 Toprak Ana

-İsmail Arslan-

53 A Seperation (Ayrılık)

-Raziye Gönen-

54 Görünmez Adam

-Şevval İlhan-

55 Etkinlik Bülteni

57 8 Mart Kadınlar Günü Özel

Dekanımızdan

TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi öğrencilerini TÜZE dergisini çıkarmış olmalarından dolayı kutluyorum. Henüz 2009 yılında kurulan Fakültemizin öğrencilerinin her alanda kendilerini geliştirdiklerini görmekten büyük heyecan ve gurur duyuyorum. COVID-19 salgınının olduğu bu dönemde dahi öğrencilerimizi elektronik mecrada (online seminerler-konferanslar) etkinliklerine devam etmelerinden dolayı ayrıca tebrik ediyorum.

Hukuk eğitimi veya hukukçunun eğitimi günümüzün en güncel ve önemli konuları arasında yer alıyor. Gelişen ve farklılaşan sosyal ve ekonomik yaşam, hukuk eğitimi alanında da dönüşümü gerektirmektedir. Bu anlamda hukuk eğitiminin de kitle eğitimi yerine, öğrenci ile öğretim üyesinin karşılıklı etkileşimi ile öğrencinin kendisini ifade edebilmesine olanak verecek ve yaratıcılığını destekleyecek şekilde yapılandırılması bu dönüşümü sağlamada önemli bir adımdır. Elbette bu adım, Hukuk Fakültesi kontenjanlarının olabildiğince sınırlandırılması ile atılabilir. Teorik bilgi hukuk eğitiminin olmazsa olmaz bir unsurudur. Öğrencinin derste anlatılanların yanında, bu konuları gerektiğinde birden fazla kaynaktan okuyarak öğrenmesi büyük önem taşır. Bu teorik bilginin, öncelikle içselleştirilmesi ardından da bu bilginin somut olaya uygulanmasını sağlayacak yöntemlerin de öğrenilmesi gerekir. İşte o zaman öğrenci hukuki sorunları analiz edebilme ve hukuk bilgisine dayanarak çözebilme yetisini elde etmiş olur. Bu anlamda TOBB ETÜ’de, öğrenciler, henüz eğitimlerini tamamlamadan gerek mahkemelerde özellikle hukuk uygulamasına yön veren Yargıtay, Danıştay, Bölge Adliye Mahkemeleri gibi yüksek mahkemelerde, gerekse TOBB, Türkiye Noterler Birliği ve Baş Kamu Denetçiliği gibi kurumlarda ve avukatlar yanında uygulamanın içerisinde bulunma olanağına sahip olmaktadır. Lisans seviyesinde eğitimleri sırasında doğrudan uygulamaya katılan öğrencilerin kendilerini ifade etme becerileri artmakta ve öğrenciler “öğretirken öğren” yöntemiyle şekillendirilmiş hukuk klinikleri projelerinde de yer alabilmektedirler.

TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi öğrencilerimizden oluşan Hukuk Topluluğu, aldıkları nitelikli hukuk eğitiminin yanında sosyal, kültürel ve akademik alanlarda ulusal ve uluslararası etkinlikler düzenleyerek; bir yandan kişisel ve akademik olarak gelişmekte diğer yandan ise kendilerini ifade edebilme olanağı bulmaktadır. Bu etkinlikler arasında yer alan TÜZE Hukuk Dergisini çıkarmak başlı başına övgüyü hak etmektedir. Bu dergi aracılığıyla, bilgilerini ve deneyimlerini paylaşan ve kendilerini daha da geliştirme yolunda ilerleyen TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi öğrencilerini candan kutluyor, başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Çiğdem KIRCA
TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi Dekanı

Topluluk Başkanından

TOBB ETÜ Hukuk Topluluğu'nun göz bebeği Tüze Hukuk Dergisi'nin dokuzuncu sayısı ile karşınızdayız. Sanıyoruz ki, ülkemizle birlikte tüm dünyayı etkisi altına alıp hayatımızı birçok yönden kısıtlayan, sosyallik anlayışımızı tamamen değiştiren pandemi dönemi kısa bir süreliğine de olsa bizimle. Bu tatsız dönemde biz de topluluğumuza düşeni yaparak; normalleşmeye doğru ilerlediğimiz bu günlerde, genç hukukçuları hız kesmeden aydınlatma ve ulaşabildiğimiz kadar insana ulaşma amaçlarımızdan ödün vermeyerek biricik yayın organımız Tüze Hukuk Dergisi'nin bir sayısını daha okurlarımıza sunuyoruz. Tüze Hukuk Dergisi, zor koşulları zamanın avantajlarına dönüştürerek sizlerle buluşmaya devam edecek.

Söylemek isterim ki; hukuk topluluğumuz hayatlarımızın aldığı dijital hale ayak uydurarak üyelerini hukukun her alanında geliştirmeyi, yol göstermeyi, sosyalleştirmeyi ve bilgilendirmeyi sürdürmektedir. Çünkü biz biliyoruz ki değişen koşulları lehine çeviremeyenler hiçbir zaman ilerleyemezler. Üyelerimizin akademik ve kültürel gelişimlerine her alanda yaptığımız çeşitli etkinliklerle katkıda bulunmak topluluğumuzun kuruluşundan beri en büyük gayemizdir. Bu uğurda yaptığımız geleneksel hale gelen Hukukta Kariyer Günleri, Hukukçusu Olmak etkinliklerinde kariyer basamaklarımızı şekillendirmeye çalışıyoruz. Ayrıca Spotify Podcast alanında da programların çekimini gerçekleştirip, öğrenci arkadaşlarımızın beğenisine sunuyoruz. Topluluğumuza bu sene kazandırmış olduğumuz Akademix etkinliği ile akademinin duayen hocalarını ağırlamakta ve kıymetli düşüncelerini dinlemekteyiz. Türkiye'deki tüm hukuk toplulukları ile iletişim halinde olmaya gayret gösteriyor ve ortak etkinliklerimizin planlamasını, hazırlığını yapmaktayız. Ayrıca geçtiğimiz yıllarda gerçekleştiremediğimiz mahkeme ve büro ziyaretlerimizi gerçekleştirdik ve gerçekleştirmeye devam edeceğiz. Bu kapsamda Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve Türkiye Barolar Birliğine ziyaret gerçekleştirmiş bulunuyoruz. Derslerden bir nebze uzaklaşmayı sağlayan eğlenceleri, etkinliklerimizi ve yaptığımız yenilikleri arkamıza alarak dolu dolu bir dönem geçirmeyi hedefliyoruz. Ayrıca, üyelerimizle beraber yürüttüğümüz sosyal sorumluluk projelerimizle toplu yardımlaşma bilincimizi canlı tutarak ihtiyaç halinde olan kesimlere bir el de biz uzatıyoruz. Katılımlarını hiçbir etkinliğimizden eksik etmeyen, bize yaratıcı fikirleriyle ilham olan topluluğumuzun tüm üyelerine ve fikirlerimizi gerçeğe dönüştürmek için her bir mensubu canla başla çalışan TOBB ETÜ Hukuk Topluluğu Yönetim Kurulu üyelerimize buradan da bir kez daha teşekkür etmek isterim. Topluluğun bu noktaya gelmesinde en ufak emeği geçen herkesi bu ailenin bir üyesi sayıyor, yeni yönetim kurulu olarak çok daha ileriye hep beraber yürümek için son derece hevesli olduğumuzu belirtmek istiyorum. Yönetim Kurulu Başkanı olarak TOBB ETÜ Hukuk ailesinin her bireyini saygıyla selamlıyor, herkese keyifli okumalar diliyorum.

Sertac ÇELİKBİLEK

TOBB ETÜ Hukuk Topluluğu Başkanı

Bizlerden

Gün geçtikçe büyüyor, sizlerle geleceğe taşınıyoruz!

Bütün dünyayı etkisi altına alan bir pandemi sürecinin ardından gerek zamanın kıymetini anladık; gerekse üretmenin, gelişmenin, çalışmanın yeri olmadığının farkına vardık. Bizler, Tüze Hukuk Dergisi yayın ekibi, hukuk öğrencileri olarak; çalışmak, kendimizi her yönden geliştirmek ve üretmek adı altında belki de bu dergiye sığındık. Söylediklerimize şahit ve kalemimize ortak olmanız bizi heyecanlandırmakla kalmıyor; giderek büyüyen ekibi ve okuyucu kitlesiyle beraber tarihte bir iz bırakacak olmanın mutluluğuyla adımlarımızı atıyoruz.

Dergimizin muhtevasına bakacak olursak; hukukun temas ettiği her alanın bir incelemesini barındırmaktadır. Maksadımız hukuki meselelere değinmekle beraber edebiyata, sinemaya, tarihe ve mizaha da dokunarak bu saydığımız alanlarla da ilgili olduğumuzu ortaya koyabilmek; genç ve dinamik hukukçular olarak kendimizi her alanda ifade edebilmektir. Bu gayemizi gerçekleştirebilmek için çok saygıdeğer hukukçularla röportajlar düzenlemekte, çeşitli sinema ve kitapların tanıtımları yapmakta, güncel hukuki meseleleri incelemekte ve hukukun tarihsel yahut pozitif boyutuna da bakış atmaktayız. Tüm bu amaçlarımızın yanında Türkiye'nin en büyük öğrenci topluluklarından biri olan TOBB ETÜ Hukuk Topluluğunun resmi yayın organı olma görevini de üstlenmekteyiz. Bu doğrultuda topluluğumuzun faaliyetlerinin de duyurulması da dergimizde gerçekleşmektedir.

Yukarıda saydığımız tüm bu vizyon ve misyonu gerçekleştirebilmek için çalışan Tüze Hukuk Dergisi yayın ekibi olarak başta TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi Dekanlığı olmak üzere hocalarımıza ve TOBB ETÜ Hukuk Topluluğu'na desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilmekteyiz.

Ve siz değerli okurlar, her detayında sizlerle buluşmanın heyecanını işlediğimiz göz bebeğimiz, tüm hazırlık aşaması ve onun için harcanan tüm emeklerle bir bütün olarak karşınızda. Nefesinizi sayılarımızın sayfalarında hissedebileceğimiz daha nice güzel günlerde görüşmek üzere...

Tüze Hukuk Dergisi Yayın Ekibi Adına
Selin AYDINLI

TÜZE'ye yazmak ister misiniz?

- Yazı, **tuzehukukdergisi@gmail.com** adresine gönderilmelidir.
- Derginin yayın dili Türkçe'dir. Çeviriler; yazarından ve yayıncısından izin alındığı ispat edildiği takdirde yayınlanabilir.
- Yazı, içeriği itibariyle özgün olmalı; daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olması gerekmektedir.
- Yazı, ana bölümlerde 1,15 satır aralığı ile 12 punto; dipnotlarda tek satır aralığı ile 10 punto kullanılarak Times New Roman karakterinde yazılmalıdır.
- Yazı, **6.000 ile 8.000 karakter** veya **800 ile 1000 kelime** aralığında olmalıdır.
- Yazarın ad, soyadı ve unvanını, makalede yer almasını istediği şekliyle ve Dergi'de yer alan yazı formatına uygun olarak yazıya eklemesi gereklidir. Ayrıca iletişim bilgilerinin yazının gönderildiği e-postada gösterilmesi gerekmektedir.
- Dipnotlarda ve kaynakçada, koyu renkle, altı çizili ve/veya italik yazılan kısımlar (yayın kurallarında italik yazılacağı belirtilenler hariç) düzeltilmeli ve internet kaynaklarındaki alt çizgiler kaldırılmalıdır.
- Verilen kaynak makale ise makale adı çift tırnak içine alınmalı, sadece eser adı italik verilmeli, yayınevi, ili, baskı yılı ve sayfa sayısı sırasıyla yazılmalıdır.

Örneğin: Çiğdem Kırca, "Örtülü (Gizli) Boşluk ve Bu Boşluğun Doldurulması Yöntemi Olarak Amaca Uygun Sınırlama (Teleologische Reduktion)", AÜHF Dergisi, Ankara 2001, C. x, S. x, s. xx.

- Yazılar, Yayın Kurulu tarafından değerlendirilir ve Yayın Kurulu kararıyla yayımlanabilir. Yayımlanan yazılar için telif ücreti ödenmemektedir.

Kamu Başdenetçisi

Şeref Malkoç

Sizi bir de kendinizden dinlemek isteriz, Şeref Malkoç kimdir?

1960 yılında Trabzon'da doğdum. İlk, orta ve lise eğitimimi Trabzon'da tamamladım. Lise yıllarında Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ortaöğretim Komitesi Başkanlığını yaptım. 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldum. Trabzon'da 10 yıl avukatlık yaptım. Bu süre zarfında Yavuz Selim Vakfı ve Trabzon Kültür Evi de dahil olmak üzere birçok STK'da yönetici olarak çalıştım. Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Anayasa Hukuku dersleri verdim. Refah Partisi (RP) Trabzon İl Başkanlığı yaptım. 1995-2002 yılları arasında 20. ve 21. Dönem Trabzon Milletvekili seçildim. TBMM Adalet Komisyonu Sözcülüğü, Anayasa Komisyonu Başkanvekilliği ve Türk-Alman Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanvekilliği görevlerinde bulundum. Refah Partisi (RP) ve Fazilet Partisi (FP) kapatma davalarının savunmasını hazırladım ve bu partileri Anayasa Mahkemesi'nde savundum. Refah Partisi (RP), Fazilet Partisi (FP) ve Saadet Partisi'nde (SP) Genel Başkan Yardımcılığı görevlerini yürüttüm. 54. Hükümetin Başbakanı Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN'a 10 yıla yakın danışmanlık yaptım.

Çeşitli ulusal, yerel radyo ve TV kanallarında yöneticilik yaptım. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) Yüksek Seçim Kurulunda iki yıl temsilciliğini yaptım. YSK'daki görev süresi boyunca 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri, 10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ile 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerine katkıda bulundum. Anayasa ve Başkanlık Sistemi ile ilgili yazı ve makalelerim çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. "40 Soruda Yeni Anayasa ve Başkanlık Sistemi" adlı kitabım yayımlandı. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Başdanışmanlık görevini yürüttüm.

15 Kasım 2016 tarihinde TBMM Genel Kurulu tarafından Kamu Başdenetçisi olarak seçildim. Bu görevi 4 (dört) yıl sürdürdükten sonra 11 Kasım 2020 tarihinde yeniden Türkiye Kamu Başdenetçisi olarak seçildim.

81 ildeki onlarca Üniversiteye ziyarette bulundum, "Adalet ve İnsan Hakları" temalı konferanslar verdim. Yurtdışında ve yurtiçindeki çalışmalar gerçekleştirerek Ombudsmanlık kültürünün yaygınlaştırılmasına gayret gösterdim.

Kasım 2019'dan bu yana İslam İşbirliği Teşkilatı Ombudsmanlar Birliği (İİTOB) Başkanlığını ve Asya Ombudsmanlar Birliği (AOB) Yönetim Kurulu üyeliğini sürdürmekteyim. Evliyim ve 3 evladım var.

Avukatlık, il Başkanlığı, milletvekilliği, danışmanlık gibi birçok görevlerde bulundunuz. Hukukçu kimliğinizin yanında siyasi bir kimliğiniz de bulunuyor. Hukuk formasyonunun siyasi kimlığınıza etkisi nedir?

Hukukçu olmanın önemli imkân ve avantajları var. Bunları iyi kullanmak başarıyı getiriyor. Ben de hayatım boyunca bunları yaşadım.

Hukuk hayatın önemli bir parçası. Her karşılaştığın sorunun çözüm anahtarı. Hukukçu olmak çözüm üretmeyi, güçlü muhakeme yapmayı gerektiriyor. Olaylarla, insanlarla iç içesiniz. Sorunlar karşısında çözüm üretmek zorundasınız. Kanaatimce siyasete en yakın mesleklerin başında Avukatlık geliyor.

Siyaset yaptığım zamanlarda, hayatımın her aşamasında hukukçu olmanın faydalarını gördüm.

Tabi ki hangi meslek olursa olsun, hangi işi yaparsanız yapın o işin hakkını vererek çalışırsanız, alın teri döker, göz nuru akıtırsanız başarılı olursunuz. Yaptığınız işin en iyisini yapma gayretinde olmak gerekir. Ne demiş atalarımız; "Kader, gayrete âşıktır."

Şu anda yürütmekte olduğunuz göreviniz Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) hakkında bilgi verebilir misiniz?

Dünyada; huzurun, refahın, barışın, kalkınmanın temeli insan haklarına uymak, hakkaniyeti ve adaleti esas almaktan geçmektedir. Ülkemiz bu anlamda son yıllarda demokratikleşme alanında, hak ve özgürlükler konusunda önemli mesafeler almıştır. Özellikle Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru imkânının sağlanması ve Kamu Denetçiliğinin kurulması bunların başında gelmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu, 2012 yılında çıkarılan 6328 sayılı Kanunla kurulmuş bir hak arama kurumudur. Göreve geldiğimizde "İnsanların en hayırlısı insanlara en fazla faydası dokunandır" inancı ve "İnsanı yaşat ki Devlet yaşasın" ilkesini kendimize rehber edindik.

KDK olarak, idare ile ilgili yapılan şikâyet başvurularını değerlendirerek eğitim, sağlık, tarım, belediye hizmetleri, vatandaşın kamu kurumlarıyla yaşadığı her türlü konuya ilişkin başvuruyu inceliyoruz.

Biz bu çalışmalarımızı yaparken kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması için çalışıyoruz ve vatandaşla idare arasında dostluk köprüsü kuruyoruz.

KDK Anayasal bir Kurum olarak; kamu hizmetlerinde kalitenin artırılmasına yönelik bağımsız ve etkin şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka, hakkaniyete ve iyi yönetim ilkelerine uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlendirilmiştir.

Kurumumuz 9 yıllık süreçte tavsiye kararları ve uzlaştırıcı yönüyle bireylerin adalete hızlı erişimini sağlayan, önleyici ve eğitici rolüyle uyuşmazlıkların doğmasının engellenmesine katkıda bulunan, iyi bilinen, tercih edilen, etkin bir hak arama kurumu olmuştur. Kurumumuz “insan odaklı” bir anlayışın idari mekanizmaya yerleşmesi, hizmetin icrasında temel hak ve hürriyetlerin korunarak hukukun üstünlüğünün tam anlamıyla sağlanması ve iyi yönetim ilkelerinin kamu yönetimi aktörlerince benimsenerek iş ve işlemlerde temel alınması hedefiyle;

-İyi yönetim ilkelerine uyulması yönünde verilen öneriler ile idarenin iyi işleyişine katkıda bulunulduğu gibi vatandaşın yönetime biziatihi katılımı sağlamaktadır.

-İdare ile vatandaş arasında köprü görevi görerek bireysel problemlere dostane yollarla çözüm üretmektedir.

-Bilgilendirme bürosu aracılığıyla vatandaşa yol göstermektedir.

-Toplumun genelini ilgilendiren konularda özel raporlar hazırlamaktadır.

-Toplumun genelini ilgilendiren konularda konuyla ilgili tüm taraflar bir araya getirilerek çalıştaylar yapılmış ve sonuçları rapor haline getirilerek TBMM, idareler ve kamuoyuna sunulmaktadır.

Bir kamu denetçisi önüne gelen uyuşmazlığı nasıl değerlendirir? Kamu denetçiliğinin verdiği kararların bağlayıcılığı nedir ve sizce hukukun üstünlüğü çerçevesinde nasıl olmalıdır?

Ombudsmanlığa başvurmak anayasal bir haktır. Kamu Denetçiliği Kurumu, dünyada bilinen adıyla Ombudsmanlık, bir hak arama kurumudur. İdare ile vatandaş arasında barış köprüsüdür.

Kamu kurum ve kuruluşlarının (idarenin) eylemleri ve işlemleri ile kamu görevlilerinin tutum ve davranışları karşısında mağdur olduğuna ya da haksızlığa uğradığını düşünen herkes, mahkemeye gitmeden önce kurumumuza başvurabilir. Başvurular en geç altı ay içinde sonuçlandırılmaktadır.

İlk olarak; başvuruları şekil yönünden incelenir, eksikler varsa başvurana ulaşılarak bu eksikler giderilir. İkinci Aşamada; başvuru incelenmek üzere, ilgili Denetçiye gönderilir. Denetçi dosyayı konunun uzmanına havale eder.

Uzman başvuruyu ön incelemeye tabi tutar. Başvurunun incelenip incelenemeyeceğini araştırır. Üçüncü Aşamada; başvuru araştırılmak ve değerlendirilmek üzere, konu hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla yazışmalar ve görüşmeler yapılır. Kamu kurumlarından konu hakkında 30 gün içerisinde cevap vermek üzere, bilgi ve belge talep edilir. Başvuru sahibinin haklı ve mağdur olduğu değerlendirilirse, ilgili idareden konuyu dostane bir şekilde çözmesi talep edilir. Dördüncü aşamada; ilgili kamu kurumu dostane bir şekilde sorunu çözmezse, bu defa başvuru konusu hakkında yapılan inceleme sonucunda red kararı verilir veya inceleme sonucunda başvuran haklı bulunursa idareye Tavsiye Kararı verilir. Karar idareye tebliğ edilir ve bu kararın yerine getirilmesi beklenir. İdarenin tavsiye kararına uyup uymadığı ayrıca takip edilir.

Başvurunun araştırılması ve değerlendirilmesi aşamasında; Kamu Denetçiliği Kurumu, gerek gördüğünde, konuyu incelemek üzere bilirkişi tayin edebilir, şahit dinleyebilir.

Tüm bu aşamalar, en geç altı ay içerisinde sonuçlandırılır ve şikâyetçiden hiçbir ücret alınmaz. Ombudsmanlığa başvuru yapıldığı andan itibaren konu hakkında yargıya başvuru hakkının süresi durur.

Kamu Denetçiliği Kurumu’nun kararı başvuru sahibine tebliğ edildiği andan itibaren de tekrar dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

Bütün kararlarımızda ve çözüm önerilerimizde vatandaşın yanayız ancak idarenin de hasmı değiliz. Hakkaniyetin arayışındayız.

Ombudsmanlık Kurumlarının kamu vicdanını temsil etmesi, bir hak arama, insan hakları ve adalet kurumu olması sebebiyle hukuk devleti ilkesinin yerine getirilmesinde bir mihenk taşıdır. Bu nedenle Ombudsmanlık Kurumlarının kararlarına uymak kamu kurum ve kuruluşlarını hukuki açıdan güçlendirmekte, kamuoyu nezdinde daha itibarlı hale getirmektedir. Ombudsman kararlarının uyulma oranı ise, ülke parlamentolarının desteği, medya desteği, kamuoyu ve sivil toplum baskısı ve uymayan idarelerin deşifresi vb. yöntemlerle yükselmektedir.

Kurumumuz da idarelerin kararlara uyma oranlarının yükselmesi için çeşitli faaliyetler yürütmektedir.

Bunları sıralayacak olursak;

- 1- Kurumumuzca kararların takip edilmesi,
- 2- TBMM Desteği,
- 3- Medya ve Kamuoyu Desteği,

Bu kapsamda Kurumumuz tavsiye kararlarına uyum oranı 2013 yılında % 20’lerde iken; 2017 yılında %65’e, 2018 yılında %70’ye, 2019 yılında %75’e, 2020 yılında %76,38’e yükselmiştir. 2021 yılında ise bu oran %79,50’ye ulaşmıştır. Avrupa’daki en köklü Ombudsmanlık Kurumlarında bu oranın %80 olduğu bilinirse genç KDK’nın nasıl bir başarı elde ettiği daha iyi anlaşılabilir.

Uzun bir süre serbest avukatlık mesleğini icra etmiş biri olarak kamu denetçiliği ve avukatlık mesleklerini değerlendirebilir misiniz?

Avukatlık da Kamu Denetçiliği de bir hak arama yolu, hak arama mekanizmasıdır. Her ikisinin de alanı hukuktur. Avukatlık ister ceza davasında ister hukuk davasında insanın en zor zamanında yanında olan bir meslektir. Avukat kişilere yardımcı olur, hukuki destek sağlar, hakkı ve hukuku arar.

Kamu Denetçisi güçlü idare karşısında vatandaşın hukukunu korur, idareye tavsiye kararlarıyla yol gösterir. Bu yönüyle tarafsızdır, bağımsızdır, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunur ve korur. İdare ile vatandaş arasında uzlaştırıcı, arabulucu veya hakemlik yapar, dostane çözüm arar.

Üniversite içindeki meselelerin ele alındığı ve kurum içinde doğan anlaşmazlıkların çözümü için hizmet veren “öğrenci ombudsmanlığı” ya da diğer adıyla “kampüs ombudsmanlığı” konusundaki görüşleriniz nelerdir?

Türkiye’de 207 üniversite vardır, üniversitelerde okuyan 8 milyon gencimiz var. Gençlerin hak arama kültürünü geliştirmek için üniversitelerde Ombudsmanlık Öğrenci Topluluğu (Kulübü) kurduk. Bu öğrenci toplulukları hem Ombudsmanlığı üniversite gençliğine ve akademik camiaya tanıtabacaklar hem de üniversitelerde hak arama kültürünün gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Gençlerin ortaya koyduğu ilkeler ve sorun çözme metotlarını içselleştirebilmeleri ve eğitimden sonra iş hayatında, toplum hayatında uygulayabilmeleri bakımından Ombudsmanlık Kurumunu öğrenmeleri ve çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla üniversitelere "Ombudsmanlık Öğrenci Toplulukları" oluşturuldu.

Öğrenci Ombudsmanlığı ile gençler hem kendi aralarındaki sorunları hem de üniversite yönetimi ile öğrenciler arasındaki sorunları çözüyor.

Öğrencilerin kendi aralarındaki sorunları çözmede veya öğrencilerle idare arasındaki sorunları çözmede öğrenci ombudsmanlığının çok faydaları vardır.

Özellikle son yıllarda Dünya’da ve Türkiye’de yargı dışı alternatif çözüm yolları gelişmektedir. Uzlaşma gibi arabuluculuk gibi, öğrenci ombudsmanlığı bu anlamda önemli bir çözüm yoludur.

İdare Hukuku alanında aktif olarak yer alan bir hukukçu olarak İdare Hukukunun ülkemizdeki kapsamını ve önemini değerlendirebilir misiniz?

Bunu en güzel anlatan söz; Adalet mülkün temelidir. Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Vatandaşın en büyük güvencesi budur. İdarenin her türlü eylem ve işlemi yargı denetimine tabidir. İdarenin hatalı, yanlış kararlarına karşı mahkemeye gitmeden önce KDK gibi birçok kurum vardır. Bu anlamda idare her yönüyle, bütün hizmetleriyle hayatın içinde vatandaşla iç içedir.

Burada önemli olan verilen hizmetlerin kaliteli olması, hukuka uygun olmasıdır. Türkiye gerek Anayasadaki ve gerekse yasalardaki düzenlemelerle iyi bir hukuk devletidir. Uygulamada bazı aksaklıklar var. Bu aksaklıkların giderilmesi sizin gibi genç hukukçuların iyi yetişmesine bağlıdır.

Üniversite yıllarınızda nasıl bir hukuk öğrencisiydiniz? Öğrencilerin topluluklarda, derneklerde aktif görevler almasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben öğrencilerin topluluklarda veya Derneklerde görev almalarını tavsiye ederim. Bu tür faaliyetler öğrencileri geliştirir, ufkunu açar onları hayata hazırlar. Öğrencilik yıllarında bu tür faaliyette olan arkadaşlar mezun olunca daha kolay iş bulur ve iş hayatında başarılı olurlar. 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldum. Çok iyi hocalarımız vardı. Her biri alanında otorite idi. O dönem zaten İstanbul ve Ankara’da olmak üzere sadece iki tane Hukuk Fakültesi vardı.

Derslere devam eden, derste not tutan bir öğrenci idim. Ancak o yıllar Türkiye’nin en karanlık, en zor yılları idi. Anarşi, terör her yeri sarmıştı. 1980’e kadar Türkiye’de her gün 20-25 kişi sağ-sol kavgasında teröre kurban gidiyordu. Öğrenciler, okullar, sokaklar, mahalleler sağcı solcu diye bölünmüştü. Ölenlerin çoğu da öğrenci idi.

12 Eylül 1980’de Türkiye’de askeri darbe oldu. Bütün Dernekler, Vakıflar, Partiler kapatıldı, liderler hapse kondu, TBMM kapatıldı. 650.000 kişi gözaltına alındı veya hapse girdi. Tam bir felaket yaşandı. 5 darbeci general ne derse Anayasa’da Kanun’da oydu. Bu şartlar altında Darbeden önce de sonra da can güvenliğinin olmadığı ortam, hiçbir öğrenci faaliyeti yapılamadı.

Yani benim okuduğum o dönemde her yönüyle Türkiye felaket yaşıyordu. O günleri Allah bir daha göstermesin. Bir tarafta terör, ölüm diğer tarafta yoksulluk, kıtlık, fakirlik. Perişan bir Türkiye vardı. Sizler bugün çok şanslısınız. Eğitim kurumlarından, sağlık hizmetlerine, yurtlardan, kütüphanelere çok şanslısınız.

Siz, bu rahat güzel ortamınızı mutlaka iyi değerlendirin kendinizi yetiştirin, öğrenci kulüplerinde mutlaka görev alın.

Hukuk fakültesinde okuyan bireyler kamu denetçisi olabilme yolunda nasıl bir kariyer planı yapmalıdırlar, ne yönde ilerlemeleri bu hususta faydalı olur?

Hukuk fakültesinde okumanın her yönüyle büyük avantajları var. Ülkemizde 8 milyon üniversite öğrencisi var ve bu gençler 2023 Türkiye'sinin mezunları olacak. Sonraki yılların yöneticileri olacak. Çok genç ve dinamik bir nüfusa sahibiz. Ama burada önemli olan iyi yetişmek. Bütün imkânlar sizin için, gerisi size kalıyor. Türkiye'de her yıl en az 700 bin genç, diploma alıyor. Yani her yıl 1 milyona yakın öğrencimiz işe girmek için yol arıyor. Gençler, Cumhuriyetin 100. yılını kutlayacak ve 2023 Türkiye'sinin yöneticileri olacaklar. Ama bunun hakkını vermek gerekiyor. Bunun için alın teri ve çok çalışmak gerekiyor. 100 üzerinden 50 almak için uğraşırsanız bu iş zor ve sadece ders değil, dil konusunda da alın teri dökmelisiniz. Dünyada yaygın olan İngilizceyi kesinlikle bilmelisiniz ama sadece İngilizce de yetmez. Arapça, Çince, Japonca gibi en az bir doğu dillerinden birini de öğrenmenizi isterim.

Hukuk fakültesinde okumanın avantajlarını iyi kullanmak gerekir.

- Öncelikle iyi bir insan, iyi bir öğrenci ve hukukçu olmayı zihninize yerleştirmeli, buna göre çalışıp gayret etmeli.
- Mesleğinin en iyisi olmalı.
- Zamanı iyi kullanmalı, planlı kullanmalı.
- Çok okumalı. İslam'ı, tarihimizi, kültürümüzü, medeniyetimizi iyi öğrenin.
- Sosyal faaliyetlere mutlaka katılmalı.
- Manevi yönden kendinizi yenilemelisiniz.
- Dil konusunda iyi olmalısınız, İngilizce, Arapça, Çince, Rusça çalışmalısınız.

Türkiye'nin her yönüyle iyi yetişmiş insana ihtiyacı var.

KDK'da bir Başdenetçi, 5 Denetçi bulunmaktadır. Bunları TBMM seçmektedir. Kamu Başdenetçisi ve Kamu Denetçisi olmanın şartları ve nasıl seçileceğine dair düzenleme 6328 Sayılı Kanunun 10. ve 11. maddelerinde düzenlenmiştir.

Kısaca; Türk Vatandaşı olmak, Başdenetçi için en az 50, denetçilik için en az 40 yaşında olmak. Üniversite mezunu olmak, kamuda veya STK'larda en az 10 yıl çalışmış olmak, siyasi parti üyesi olmamak.

Kamu Başdenetçisini TBMM Genel Kurulu seçiyor, Denetçileri TBMM Dilekçe ve İnsan Hakları Komisyonu seçiyor.

Kariyer planlamasının ilk basamağı öğrenci kulüplerinde yer almaktan geçtiği kanaatindeyim.

Sohbetimizi okuyarak bize eşlik eden Tüze Hukuk Dergisi okuyucularına neler söylemek istersiniz?

Tüze Hukuk Dergisini hazırlayanları, yazarları ve emeği geçenleri tebrik ediyorum.

Adalet su gibidir, hava gibidir, gıda gibidir. Herkesin ihtiyacı olan bir husustur. Bizim inancımızda, medeniyetimizde, kültürümüzde ve anlayışımızın temelinde adalet vardır. Türkiye'nin istikbali gençlerdir. Hakkaniyete, adalete, hukuka ne kadar değer verirsiniz, ahlaka ne kadar değer verirsiniz hem aileniz, hem kendiniz, hem çevreniz, hem de ülkemiz daha da güzelleşir. Tüm Türkiye'yi dolaşıyoruz. Anlattığımız bir şey var hukukun üstünlüğünü temin edeceğiz. Bunu hep beraber adaletle, hakla, hakkaniyetle temin edeceğiz. İnsan olarak, öğrenci olarak, vatandaş olarak hak arama kültürünü yaygınlaştıracamız. Bu anlamda bizim Kamu Denetçiliği Kurumu olarak çabamız gayretimiz bu noktadadır.

Sizler, öğrencilik hayatınızda böyle bir çalışma yapmakla çok büyük bir iş başarmış oluyorsunuz. Bunun faydalarını ileriki zamanlarda ve özellikle meslek hayatınızda göreceksiniz.

Şunu unutmayın “ Kader gayrete âşıktır.”

Başarılar dilerim.

teşekkürlerimizi sunarız...

Prof. Dr. Lâle Sirmen

Türk Hukukunda ürün sorumluluğuna ilişkin yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemenin Tüketici Hukuku ve ürün güvenliği bakımından ne gibi bir önemi vardır?

Bir ekonomik entegrasyon hareketi olarak başlayan Avrupa Birliğinde zamanla sosyal politikalara da ilgi gösterilmeye başlanmış ve ekonomik politikaların yanısıra, bunları destekleyici sosyal politikaların da önem arzettiği vurgulanarak tüketici sorunlarına özellikle eğilinmesi gerektiği kabul edilmiştir. Bu amaçla hazırlanan, Tüketicinin Korunması ve Bilgilendirilmesi Politikası Hakkında Birinci Program 1975 yılında yürürlüğe girmiştir. Birinci Programın en önemli özelliği, bir Avrupa Tüketici Hakları Beyannamesi niteliğini taşımasıdır. Birinci Programda, tüketicilerin korunmaya değer menfaatleri beş temel hak çerçevesinde ele alınmıştır: Tüketicinin sağlığının ve güvenliğinin korunması hakkı, tüketicinin ekonomik çıkarlarının korunması hakkı, tüketicinin tazmin edilme hakkı, tüketicinin bilgilendirilme ve eğitim hakkı, tüketicinin temsil edilme hakkı.

Ülkemizde Tüketici Hukukunun ana kaynağını teşkil eden 7.11.2013 tarih ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK), “Amaç” başlığını taşıyan 1. maddesinde yer alan: “Bu Kanunun amacı; kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemektir” şeklindeki hükümle, esas itibarıyla Avrupa Birliğinin kabul ettiği beş temel tüketici hakkını temel aldığını göstermektedir.

Ürün sorumluluğu, TKHK’nin gerçekleşmesini amaçladığı tüketici haklarından biri olan tüketicinin sağlığının ve güvenliğinin korunması hakkı ile çok yakından ilgilidir. Tüketicinin sağlığının ve güvenliğinin korunması hakkı özellikle; tüketiciye sunulan mal ve hizmetlerin normal şartlar altında risk taşımasını, mal ve hizmetlerin taşıyabileceği öngörülebilir tehlikeler hakkında tüketicilerin bilgilendirilip önceden uyarılmalarını, tüketicilerin tehlikeli mallardan kaynaklanan fiziksel zararlardan korunmalarını gerekli kılar. İşte ürün sorumluluğuyla, tüketicilerin yararlandıkları mallardaki ayıplar nedeniyle uğradıkları zararların giderilmesi sağlanarak tüketicilerin sağlık ve güvenliği korunmaktadır.

Tüketicinin sağlığının ve güvenliğinin korunması konusunda, ilk başlarda sadece belli ürünler ve maddeler bakımından düzenlemeler yapan Avrupa Birliği, 1985 yılında ürün sorumluluğunu bir direktif (Ayıplı Üründen Dolayı Sorumlulukla İlgili Olarak Üye Devletlerin Kanunlarının, Düzenleyici İşlemlerinin ve İdarî Düzenlemelerinin Yakınlaştırılması Hakkında 25 Temmuz 1985 tarih ve 85/374 sayılı Konsey Direktifi) ile düzenlemesine rağmen, genel ürün güvenliğine ilişkin direktifin hazırlanması 1992 yılını bulmuştur. Zamanla, Ürün Sorumluluğu Direktifinde bazı değişiklikler yapılmış olmakla beraber, Direktif esas itibarıyla varlığını korumuştur. Oysa, 92/95 sayılı genel ürün güvenliğini düzenleyen Direktifin yerini dokuz yıl sonra Genel Ürün Güvenliği Hakkında 3 Aralık 2001 Tarihli ve 2001/95 Sayılı Parlamento ve Konsey Direktifi almıştır. Söz konusu Direktif, önceki Direktif gibi genel ürün güvenliğini sağlamak amacıyla bir yandan imalatçılara ve dağıtıcılara, genel güvenlik kurallarına uyma zorunluluğu ve pazarda güvenli ürün sunma konusunda kapsamlı yükümlülükler getirmekte, öte yandan da Üye Devletlere genel güvenliği sağlamak üzere uygun tedbirleri alma ödevi yüklemektedir.

Türk Hukukuna gelince, 4077 sayılı önceki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 4822 sayılı Kanunla değişik 4. maddesinin 2. fıkrası ile, bu hükme dayanılarak hazırlanmış olan Ayıplı Malın Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelikte düzenlenmiş olan ürün sorumluluğu 6502 sayılı Kanuna alınmamıştır. Kaldı ki, söz konusu Yönetmelikteki düzenlemenin satış sözleşmesinden bağımsız bir ürün sorumluluğuna ilişkin olup olmadığı da tartışmalıdır.

Tartışmalara son noktayı koyan 5.3.2020 tarihinde kabul edilerek yayım tarihinden bir yıl sonra 12.3.2021’de yürürlüğe giren 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu olmuştur. Üretim faaliyetlerini denetleyen ve sınırlayan hükümleriyle Tüketicinin Korunması Hukukunun önemli kaynaklarından birini teşkil eden bu Kanunun 6. maddesinin 1. fıkrasına göre: “Ürünün, bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısı veya ithalatçısı zararı gidermekle yükümlüdür.”

Ortaklık Anlaşması ve Gümrük Birliği dikkate alındığında, ürün sorumluluğu hakkındaki bu düzenlemenin, Avrupa Birliğinin ürün sorumluluğuna ilişkin Direktifindeki düzenlemeden esinlenerek yapıldığı söylenebilir mi?

7223 sayılı Kanunun 2. maddesinin 1. fıkrasına göre: “Bu Kanun, piyasaya arz edilmesi hedeflenen, arz edilen, piyasada bulundurulmuş veya hizmete sunulan tüm ürünleri kapsar.” Aynı maddenin 2. fıkrasına göre de, dışarıya ihraç edilen ürünlerden sadece Avrupa Birliği üyesi ülkelere ihraç edilen ve ihraç edilmesi hedeflenen ürünler bu Kanunun kapsamına alınmıştır. Şu halde, bu Kanunla düzenlenmiş olan ürün sorumluluğu da piyasaya arz edilmiş ürünler ile Avrupa Birliği üyesi ülkelere ihraç edilen ürünler için söz konusu olmaktadır. Kanunun ürün sorumluluğunu düzenleyen 6. maddesinin gerekçesinde de, “Madde ile, ürünün bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısının veya ithalatçısının zarardan dolayı tazminat yükümlülüğü düzenlenmektedir. Söz konusu düzenleme AB’nin üye devletlerin ürün sorumluluğuna ilişkin 25 Temmuz 1985 tarihli ve 85/374/AET sayılı Konsey Direktifi doğrultusunda hazırlanmaktadır” denmiştir.

Bu bakımdan, 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanununda yer alan düzenleme ile Avrupa Birliği Ürün Sorumluluğu Direktifindeki düzenlemenin birbiriyle örtüşmesi, yani bu konudaki mevzuatın uyumlaştırılması, Avrupa Birliğine Üye Devletlere hedeflenen ihracatın sorunsuzca gerçekleşebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ne var ki, arzu edilen uyumlaştırmanın tam olarak sağlandığı söylenemez.

7223 sayılı Kanundaki düzenlemeye göre sorumluluğun niteliği hakkında bilgi verebilir misiniz?

Avrupa Birliğinin ürün sorumluluğu Direktifinde düzenlenmiş olan sorumluluk kusura dayanmayan bir sorumluluktur. Nitekim Direktife göre, zarar gören kişi tazminat talep edebilmek için zararını, maldaki ayıbı ve ayıp ile zarar arasındaki illiyet bağına kanıtlamak zorundadır (m.4). 7223 sayılı Kanunun 6. maddesinin 2. fıkrasına göre de: “İmalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar gören tarafın uğradığı zararı ve uygunsuzluk ile zarar arasındaki nedensellik bağına ispat etmesi zorunludur.” Her iki metinde de üreticinin kusurundan söz edilmemiştir: Üreticinin sorumluluğu sözleşme dışı ve kusura dayanmayan bir sorumluluk olarak düzenlenmiştir. Sorumluluğun dayanağı bünyesinde özel tehlike barındıran bir faaliyet değil, sadece ayıplı bir ürünün piyasaya sürülmesidir. Bu durum ise, üreticinin objektif özen yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirememiş olmasıyla yakından ilgilidir. Bu bakımdan ürün sorumluluğu objektif özen yükümlülüğünün ihlali esasına dayanan, olağan sebep sorumluluğu olarak nitelendirilir. Ancak üreticiye tüm özeni gösterdiğini kanıtlamak suretiyle sorumluluktan kurtulma imkânı tanınmamıştır.

Sorumluluğun şartları nelerdir?

Ürün Sorumluluğu Direktifine göre, üretici ürünündeki ayıbın sebebiyet verdiği zararlardan sorumludur (m.1). 7223 sayılı Kanunun 6. maddesinin 1. fıkrasına göre ise: “Ürünün, bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısı veya ithalatçısı zararı gidermekle yükümlüdür.” Aynı maddenin 2. fıkrasına göre de: “İmalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar gören tarafın uğradığı zararı ve uygunsuzluk ile zarar arasındaki nedensellik bağına ispat etmesi zorunludur.” Şu halde, sorumluluğun şartları: Ürünün ayıplı (uygunsuz) olması, bir zararın doğması, ayıplı (uygunsuz) ürün ile zarar arasında uygun illiyet bağına bulunmasıdır.

Şimdi bu şartları açıklayalım. Önce ürün kavramı üzerinde durmak gerekir. Direktifin 2. maddesine göre ürün, başka bir taşınır veya taşınmaz ile birleştirilmiş olanlar da dahil olmak üzere bütün taşınırları ifade etmektedir. Elektrik de ürüne dahildir. Şu halde, Direktif tüm taşınırlara ve elektrige uygulanacaktır (m.2). Direktif, başlangıçta, işlenmemiş aslı tarım ürünlerini sorumluluğun kapsamı dışında bırakmaktaydı. Nitekim, aslı tarım ürünleri, toprak, hayvancılık ve balıkçılık kapsamındaki ürünler olarak sayılmış ve bunlar sorumluluğun kapsamına alınmamıştı. Fakat, Direktifin 2. maddesinde, yapılan değişiklik sonucu, 2000 yılından itibaren aslı tarım ürünleri de Direktifin kapsamına alınarak tüketicilere daha kapsamlı bir koruma sağlanmış oldu.

7223 sayılı Kanunun 3. maddesinin (s) bendine göre “ürün, her türlü madde, müstahzar veya eşyayı” ifade eder. Eşya dedikten sonra madde ve yapma ilaç anlamında müstahzar sözcüğüne ihtiyaç bulunup bulunmadığı tartışmaya açıktır; kaldı ki, Kanunda bu sözcüğün tanımı da yapılmamıştır. Öte yandan, Kanundaki ürün tanımı taşınmazları da kapsamaktadır. Direktifte sadece taşınırlar ürün olarak kabul edilmişken, 7223 sayılı Kanunda taşınmazların da ürün kavramına sokulmuş olması eleştiriye açıktır. Ürün tanımına ilişkin olarak bir hususa daha açıklık getirmek gerekir. Türk Hukukunda sadece cismanî varlığı olan şeyler eşya sayılır. Ancak, bu ilkenin istisnaları mevcuttur. Örneğin, Türk Medenî Kanununun 762. maddesine göre, edinmeye elverişli ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçler taşınır mülkiyetine konu olabilir. Şu halde, kanun koyucu taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen elektrige taşınır eşya gibi muamele yapmıştır. Diğer bir deyişle, elektrik ne taşınır eşya ne madde ne de müstahzardır. Sadece bazı durumlarda kanun koyucu tarafından taşınır eşya gibi muamele görmüştür. Bu bakımdan, eğer elektrik ürün sayılmak isteniyorsa, bunun ürün tanımında mutlaka ayrıca zikredilmesi gerekirdi.

Öte yandan, Direktifin 6. maddesine göre, sunumu, makul olarak özgülendiği kabul edilen kullanım amacı, piyasaya sürüldüğü an da dahil olmak üzere tüm şartlar dikkate alınarak bir kişinin ondan beklemeye meşhur olduğu güvenliği sağlayamayan ürün ayıplı sayılır. Ancak, bir ürün sadece sonradan daha iyi bir ürünün piyasaya sürülmüş olması nedeniyle ayıplı sayılamayacaktır. Üründeki ayıplı zarar gören ispat edecektir (m. 4). Bu anlamda bir ayıp, tasarım hatasından, üretim hatasından, eksik ve yanlış bilgilendirmeden kaynaklanabilir. Sigaranın kanser yapması gibi bilim ve teknolojinin gelişmesi sonucu ortaya çıkan ayıplar da üreticinin sorumlu tutulduğu ayıplardır.

7223 sayılı Kanun, 3. maddesinin (e) bendinde güvenli ürünü: “Kullanım süresi, hizmete sunulması, kurulumu, kullanımı, bakımı ve gözetimine ilişkin talimatlara uygun ve normal kullanım koşullarında kullanıldığında risk taşımayan veya sadece ürünün kullanımına özgü asgari risk taşıyan ve insan sağlığı ve güvenliği için gerekli düzeyde koruma sağlayan ürün” şeklinde tanımladıktan sonra, 5. maddede ürünlerin güvenli olması gerektiğini vurgulamış, ancak sorumluluk bakımından güvenli olmayan ürünlerdeki bozukluğu veya eksikliği ifade etmek üzere kullanılan ayıp yerine, uygunsuzluk kavramına yer vermiştir. Kanunun 3. maddesinin (r) bendine göre uygunsuzluk, ürünün ilgili teknik düzenlemeye veya genel ürün güvenliği mevzuatına uygun olmama halini ifade etmektedir. 7223 sayılı Kanunun 3. maddesinin (n) bendine göre: “Teknik düzenleme: İdari hükümler de dâhil olmak üzere, ürünün niteliğini, işleme veya üretim yöntemlerini veya bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme veya uygunluk değerlendirme işlemlerini tek tek veya birkaçını ele alarak belirleyen uyulması zorunlu mevzuatı” ifade eder. Hiç şüphesiz teknik düzenlemeye veya genel ürün güvenliği mevzuatına uygunluk, ürünün ayıplı olup olmadığının belirlenmesinde önemli bir rol oynar. Bu tür teknik düzenlemeler ve ürün güvenliği mevzuatına uyması, üreticinin güvenli bir mal üretme amacında olduğunu gösterir ve beklenen güvenliğin sağlandığı görünümünü uyandırır. Ne var ki, teknik düzenlemeye veya genel ürün güvenliği mevzuatına uyma her durumda ürünün ayıpsız olduğu anlamına gelmez. Nitekim, teknik düzenlemeye veya genel ürün güvenliği mevzuatına uygun olan bir ürün, üretim hatasından dolayı bozuk olabilir ve bir zarara yol açabilir. Kanunun 5. maddesinin 2. fıkrasında yer alan, “teknik düzenlemenin insan sağlığı ve güvenliği ile ilgili hükümlerine uygun ürün, aksi ispatlanana kadar güvenli kabul edilir” hükmü de bunu desteklemektedir. Sonuç olarak kanun koyucunun burada ayıp kavramını, teknik düzenlemeye veya genel ürün güvenliği mevzuatına uygun olmama ile bir tutması isabetli olmamıştır. Öte yandan, 7223 sayılı Kanunda uygunsuzluğun zarar gören tarafından ispat edilmesi gerektiğine ilişkin açık bir hüküm bulunmamakla beraber, Direktife uygun bir yorumla, Kanunun 6. maddesinin 2. fıkrasına göre uygunsuzluk ile zarar arasındaki nedensellik bağını ispat etmesi gereken zarar görenin, bundan önce uygunsuzluğu ispat etmek zorunda olduğu kabul edilmelidir.

Sorumluluğun diğer şartı bir zararın doğmasıdır. Direktifin 9. maddesine göre, zarar, ölüm veya yaralanma nedeniyle doğan zarar ile ayıplı ürün dışında malvarlığına ilişkin bir değer tahrip olması veya hasara uğraması sonucu ortaya çıkan zararı kapsar. Malvarlığına ilişkin değer 500 Euro’dan az olmamalı, kişisel kullanıma veya tüketime özgülenmiş olmalı ve bu amaçla kullanılmalıdır. Ne var ki, Adalet Divanı, Veedfald davasında, nakledilecek böbreğin bozulması nedeniyle uğranılan maddî zarar bakımından, sorumluluğun diğer şartları gerçekleşmişse, maddî zararın 9. maddede sayılan türden olmamasının, bu zararın tazmin edilmesine bir engel teşkil etmemesi gerektiği sonucuna varmıştır.

7223 sayılı Kanunun 6. maddesinin 1. fıkrasına göre sorumluluk, ürünün bir kişiye veya bir mala verdiği zararları kapsamaktadır. Mala verilen zararlar bakımından, malın kişisel kullanıma veya tüketime özgülenmiş olması ve bu amaçla kullanılması gerektiği aranmamıştır.

Bu durumda, bir arabadaki üretim hatasından dolayı başka bir şirket arabası zarar görmüş olsa, bu zararlar Direktife göre istenemezken, 7223 sayılı Kanuna göre istenebilecektir. Ayrıca sorumluluğun belli bir miktarla sınırlandırılmaması, bu kusursuz sorumluluğu daha da ağırlaştırmıştır.

Gerek Direktife gerek 7223 sayılı Kanununa göre zararı, zarar gören ispat edecektir.

Direktife göre zarar, ürünlerdeki ayıp ile birlikte zarar görenin veya onun sorumlu olduğu kişinin kusurundan kaynaklanmışsa, tazminatın indirilmesi veya kaldırılması söz konusu olabilir (m.8, f. 2). Fakat, zarara ürünlerdeki ayıp ile birlikte bir üçüncü kişinin ihmali bir fiili birlikte sebebiyet vermiş olsa dahi, üretici doğan zarardan sorumlu olacaktır; ancak millî kanunlarına göre rücu hakları saklıdır (m. 8, f.1).

7223 sayılı Kanunun 6. maddesinin 5. fıkrasına göre ise: “Ürünün sebep olduğu zarar nedeniyle ödenecek maddi ve manevi tazminat miktarının belirlenmesinde 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.” Burada kastedilen hükümler, tazminatın belirlenmesine ilişkin 52 vd. daki hükümlerdir. Örneğin, zarar görenin kusuru da BK 52 uyarınca tazminatın indirilmesine veya tamamen kaldırılmasına yol açar. 7223 sayılı Kanunun 21. maddesinin 4. fıkrasına göre de, zararın, ürünlerdeki uygunsuzluğun yanı sıra zarar görenin veya zarar görenin sorumluluğundaki bir kişinin kusurundan kaynaklanmış olması halinde, imalatçı veya ithalatçının 6. maddede düzenlenen tazminat sorumluluğu, hal ve şartlara göre azaltılabileceği gibi tamamen de kaldırılabilir. Fakat zararın, ürünlerdeki uygunsuzluğun yanı sıra üçüncü bir kişinin fiili veya ihmali kaynaklanmış olması imalatçı veya ithalatçının tazminat sorumluluğunu azaltmaz. Ancak, imalatçı veya ithalatçının üçüncü kişiye rücu hakkı saklıdır (m. 21, f. 3). Ayrıca, ürünlerdeki uygunsuzluktan dolayı bir adam öldüğü veya bir bedensel zarar ortaya çıktığı takdirde BK 53 vd. hükümleri uygulanabilecektir.

Direktif manevî tazminat konusunda Üye Devletleri yetkili kılmıştır (m. 9, f. 2). 7223 sayılı Kanun da bu konuyu Türk Borçlar Kanunu hükümlerine bırakmıştır (m. 6, f. 5). Şu halde, ölüm veya bedensel zararın meydana gelmesi durumunda manevî tazminatı öngören BK 56 hükmü, 7223 sayılı Kanunla birlikte uygulanabilecektir. Kişilik hakkının zedelenmesinden dolayı manevî tazminatı düzenleyen BK 58’in de, 7223 sayılı Kanunla birlikte uygulanması mümkündür.

Direktife göre, ayıplı bir ürünün üreticisi, kusuru olsun olmasın, ürünün sebep olduğu zararları tazmin etmekle yükümlüdür. Şu halde, sorumluluğun doğabilmesi için, ürünlerdeki ayıp, doğan zararın olmazsa olmaz sebebi olmalıdır. Ayrıca, ürünün ayıplı olması, bu zararın uygun sebebi sayılmalıdır. Kısaca ifade etmek gerekirse, burada ürünlerdeki ayıp ile zarar arasında uygun illiyet bağının varlığı aranmaktadır. Üretici tamamen tesadüfî, önceden tahmin edilemeyen zararlardan sorumlu değildir. Üründe ayıp ile zarar arasındaki illiyet bağını zarar gören ispat etmekle yükümlüdür (m. 4).

7223 sayılı Kanunun 6. maddesinin 2. fıkrasına göre de: “imalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar gören tarafın uygunsuzluk ile zarar arasındaki uygun illiyet bağını ispat etmesi zorunludur.

Zarar görenin ve üçüncü kişinin kusurunun illiyet bağını kestiği durumlarda ise sorumluluk doğmaz.

Ürün sorumluluğunda, kimler sorumlu tutulmuşlardır? Mal ithal edilmişse, içerde sorumlu olabilecek kimse bulunamayacak mıdır?

Avrupa Birliği Direktifinin 1. maddesine göre ayıplı üründen dolayı sorumlu olan, o ürünün üreticisidir. Direktifin 3. maddesine göre, üretici; bir nihaî mamulün imalatçısı, herhangi bir hammadde üreticisi, bütünleyici parça imalatçısı veya adını, markasını ya da bir başka ayırıcı işaretini malın üzerine koyarak kendisini onun üreticisi olarak gösteren kişidir. Buna ek olarak, ticarî faaliyetlerinin kapsamı içinde bir malı satmak, kiralamak, finansal kiraya vermek ya da başka herhangi bir biçimde dağıtmak üzere Birlik alanına ithal eden kişi de bu Direktif anlamında üretici sayılmıştır. Eğer üreticinin kimliği belirlenemiyorsa, ürünü sunanların her biri, makul bir süre içinde zarara görene üreticinin veya kendisine o ürünü sağlayanın kimliğini bildirmedikçe, üretici olarak muamele görecektir; üreticinin ismi bilinse dahi, ithalatçının kimliği bilinemediği sürece aynı kural ithal edilen ürünler için de geçerli olacaktır. Aynı zarardan dolayı birden çok kişinin sorumlu olduğu hallerde, millî kanunlarına göre rücu hakları saklı kalmak üzere, bunlar müteselsil olarak sorumlu olacaklardır (m. 5).

7223 sayılı Kanunun 6. maddesinin 1. fıkrasına göre, ürünün neden olduğu zararlardan sorumlu olanlar ise, bu ürünün imalatçısı veya ithalatçısıdır. Kanunun 3. maddesinin (g) bendine göre, imalatçı, ürünü imal ederek veya ürünün tasarımını veya imalatını yaptırarak kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişiyi, aynı maddenin (ğ) bendine göre de ithalatçı, ürünü ithal ederek piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. Ancak, Kanunun 11. maddesinin 1. fıkrasına göre: “Ürünü kendi isim veya ticari markası altında piyasaya arz eden veya piyasada bulundurulanan ürünü teknik düzenlemesine veya 5 inci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen genel ürün güvenliği mevzuatına uygunluğunu etkileyecek şekilde değiştiren ithalatçılar ile dağıtıcılar da bu Kanun kapsamında imalatçı sayılırlar”. Aynı maddenin 3. fıkrasına göre de, “üründen kaynaklanan tazminat sorumluluğuna ilişkin olarak ürünün imalatçısı, yetkili temsilcisi veya ithalatçısının belirlenemediği durumlarda, zarara uğrayan kişiye bu iktisadi işletmecilerin isim ve irtibat bilgilerini, bu bilgilere sahip değil ise tedarik zincirinde yer alan bir önceki iktisadi işletmecinin isim ve irtibat bilgilerini bu talebin kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde bildirmeyen dağıtıcı, bu Kanun kapsamında imalatçı gibi tazminattan sorumlu tutulur.” Kanunun 6. maddenin 3. fıkrasına göre, ürünün sebep olduğu zarardan birden fazla imalatçı veya ithalatçının sorumlu olması halinde, bunlar müteselsilen sorumlu tutulurlar.

7223 sayılı Kanun sorumluları belirlerken, Direktiften farklı olarak üretici yerine imalatçı sözcüğünü kullanmıştır. İmalat, dilimizde hammaddeyi işlemek suretiyle yapılan üretimi karşılar. Üretim ise, hem doğal yollardan hem de endüstri alanlarında hammaddenin işlenmesi suretiyle ürün elde edilmesini ifade eder. 7223 sayılı Kanunda ürün sözcüğü, Direktifte olduğu gibi aslî tarım ürünlerini de kapsar şekilde kullanılmış olduğundan, sorumlu kişi için üretici sözcüğünün, imalatçıya tercih edilmesi, ancak yine Direktifte olduğu gibi bir imalatın vurgulanması gerekiyorsa, bu takdirde imalatçı sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

Sorumlular konusunda Direktifteki düzenleme ile 7223 sayılı Kanundaki düzenleme arasında bir fark gözlemlenmektedir. Direktif, bir nihaî mamulün imalatçısının yanısıra, hammadde üreticisini ve bütünleyici parça (ara mal) imalatçısını da üretici olarak tanımlamıştır.

7223 sayılı Kanun ise, böyle bir ayırım yapmadan doğrudan doğruya “imalatçıyı” sorumlu tutmuş; ancak Kanunun 6. maddenin 3. fıkrasında, ürünün sebep olduğu zarardan birden fazla imalatçı veya ithalatçının sorumlu olması halinde, bunların müteselsilen sorumlu tutulacakları hükme bağlanmıştır. Belirtmek gerekir ki, 7223 sayılı Kanunun 3. maddesinin (g) bendinde “imalatçı” tanımlanırken sadece nihaî imalatçının dikkate alınmış olduğu düşünülmektedir. Nitekim Direktifte bütünleyici parça üreticisi için öngörülen kurtuluş sebebinin 7223 sayılı Kanuna alınmamış olması da bu görüşümüzü desteklemektedir. Şüphesiz bu bir eksikliktir. Bu konuya ilişkin duraksamaları baştan engelleyebilmek için, imalatçının, Direktifte olduğu gibi, daha kapsamlı şekilde tanımlanmış olması gerekirdi.

Ürün sorumluluğundan kurtuluş sebepleri var mıdır?

Direktifin 7. maddesine göre, üreticinin; (i) ürünü piyasaya kendisinin sürmediğini veya (ii) ayıbın ürün piyasaya sürüldükten sonra meydana geldiğini veya (iii) ürünü, ne satmak veya ekonomik amaç taşıyan başka herhangi bir biçimde dağıtmak üzere imal ettiğini ne de iş faaliyetlerinin kapsamı içinde imal edip dağıttığını veya (iv) ayıbın kamu makamlarınca çıkarılan emredici düzenlemelere uyulmasından kaynaklandığını veya (v) ürünün piyasaya sürüldüğü zamandaki bilimsel ve teknolojik bilgilerin düzey itibarıyla ayıbı ortaya çıkarmaya yeterli olmadığını veya (vi) bir bütünleyici parça (ara mal) imalatçısının, ayıbın parçanın takıldığı veya yerleştirildiği ürünün tasarımından veya ürünün imalatçısı tarafından verilen talimattan kaynaklandığını, kanıtlayarak sorumluluktan kurtulması mümkündür. Direktife göre, Üye Devletler, 7. maddedeki kurtuluş sebeplerinden “ürünün piyasaya sürüldüğü zamandaki bilimsel ve teknolojik bilgilerin düzey itibarıyla ayıbı ortaya çıkarmaya yeterli olmadığı” kanıtlanırsa dahi, üreticinin sorumlu olmasını sağlayacak düzenlemeler yapabilecekleri gibi (m.15), ölüm veya yaralanma nedeniyle üreticinin sorumlu olacağı toplam tazminat tutarını 70 milyon Euro’nun altında olmamak üzere sınırlayabilecektir (m.16).

Avrupa Birliği Adalet Divanı önüne götürülmüş olan Henning Veddfald ile Danimarka Arhus Kasabası Yönetimi arasındaki davada, ürün sorumluluğuna ilişkin Direktifin bazı maddelerini yorumlayan Adalet Divanının verdiği karar, bu Direktifte sorumluluğun şartlarından biri olarak kabul edilen “ayıplı bir ürünün piyasaya sürülmesi”nin ne denli genişletilebileceğini göstermesi bakımından ilginçtir. Dava konusu olay, Arhus Kasabası Yönetimine ait bir hastanede, erkek kardeşinden alınan böbreğin Veddfald’e nakledilmek üzere özel bir sıvıyla işlem gördüğü sırada bozulmasıdır. Veddfald, burada böbreğin alıcıya nakledilmek üzere hazırlanmasının bir imalat olduğu, bu nedenle Danimarka hukukuna bir kanunla aktarılan Ürün Sorumluluğu Direktifi hükümleri uyarınca, bozulan böbrek nedeniyle kendisine tazminat verilmesi gerektiğini iddia etmiştir. Arhus Yönetimi ise, Veddfald’in böbreği satın almasının söz konusu olmadığını, burada Direktifte öngörüldüğü gibi piyasaya sürülen ayıplı bir ürünün bulunmadığını savunmuştur. Adalet Divanı, yaptığı yorumla, bir insan organının bir başkasına nakledilmek üzere hazırlanması sırasında bozulmasına sebebiyet verilmesinin, ayıplı bir ürünün piyasaya sürülmesi olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

7223 sayılı Kanunun 21. maddesinin 2. fıkrasına göre: “İmalatçı veya ithalatçı;

- a) Ürünü piyasaya kendisinin arz etmediğini,
- b) Uygunsuzluğun dağıtıcının veya üçüncü bir tarafın ürüne müdahalesinden veya kullanıcıdan kaynaklandığını,
- c) Üründeki uygunsuzluğun, teknik düzenlemelere veya diğer zorunlu teknik kurallara uygun olarak üretilmesinden kaynaklandığını, ispatladığı takdirde bu Kanunda düzenlenen idari yaptırımlar uygulanmaz.” Aynı maddenin 3. fıkrasına göre de: “İmalatçı veya ithalatçı, ikinci fıkrada belirtilen şartlardan birini ispatladığı takdirde, 6 ncı maddede belirtilen tazminat sorumluluğu kalkar”.

Kurtuluş sebeplerinin kapsamı Direktifteki düzenleme ile kısmen örtüşmektedir.

Özellikle 7223 sayılı Kanunda bütünleyici parça üreticisi, sorumlu olan kişiler arasında özel olarak sayılmadığından, onun ileri sürebileceği kurtuluş sebebi de kanuna alınmamıştır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, 7223 sayılı Kanunun 21. maddesinin 4. fıkrasına göre zararın, üründeki uygunsuzluğun yanı sıra zarar görenin veya zarar görenin sorumluluğundaki bir kişinin kusurundan kaynaklanmış olması halinde, imalatçı veya ithalatçının sorumluluğu, hal ve şartlara göre azaltılabileceği gibi tamamen de kaldırılabilir.

Şunu da belirtelim ki, her iki metinde de sorumsuzluk anlaşmasına izin verilmemiştir.

Sorumluluk için özel bir zamanaşımı süresi düzenlenmiş midir?

Direktife göre, tazminat talebi, zarara uğrayanın, zararı, ayıbı ve üreticinin kimliğini öğrendiği veya öğrenmesi gerektiği tarihten itibaren üç yıl, her halde zarara sebebiyet veren ürünün piyasaya sürüldüğü tarihten itibaren de on yıl sonra zamanaşımına uğrayacaktır (m.10,11).

7223 sayılı Kanunun 6. maddesinin 6 fıkrasına göre: “Tazminat talebi için zamanaşımı süresi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren üç yıl ve her halde zararın doğduğu tarihten itibaren on yıldır.

Görüldüğü gibi, AB Direktifi on yıllık süreyi ürünün piyasaya sürüldüğü tarihten itibaren; 7223 sayılı Kanun ise, zarar görenlerin lehine olarak zararın doğduğu tarihten itibaren başlatmaktadır.

7223 sayılı Kanunda ürün sorumluluğuna ilişkin düzenleme başarılı olmuş mudur?

7223 sayılı Kanundaki ürün sorumluluğuna ilişkin düzenlemenin Avrupa Birliğinin ürün sorumluluğu Direktifindeki düzenlemeyle uyumlaştırılması amaçlandığına göre, Kanunda özellikle Direktifteki “ayıplı ürün” kavramına yer verilmemiş olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Diğer bazı uyumsuzluklar bir dereceye kadar katlanabilir nitelikte olsa da, işaret ettiğimiz farklılığın öncelikle düzeltilmesi, hedeflenen amaç için zorunlu görülmektedir.

teşekkürlerimizi sunarız...

*"YASA, YAPILACAK VE YAPILMAYACAK
OLANI BUYURAN YÜCE AKILDIR. O DOĞANIN
GÜCÜDÜR, O RUHTUR, BİLGENİN AKLIDIR,
ADALETLİ OLANLA OLMAYANIN
ÖLÇÜSÜDÜR."*

Cicero

*Benim size tavsiyem; önce
alfabeyi öğrenmeniz, sonra
roman yazmanız.*

*Prof. Dr. İlber
Ortaylı ile Özel*

Röportaj: Berre Nazlı Çevik- Burak Biçer-Dila Özdemir-Selin Aydın

1. Bizler hukuk öğrencileriyiz, hukuk öğrencilerine öncelikle ne demek isterdiniz?

Öncelikle Türkçe kullanımına dikkat etmek gerekir. Türkçe dış öncesi konuşulmalıdır. Türkçe, prodental bir dildir. Diliniz anlaşılır olmalıdır. Aksi takdirde avukatlık da yapılmaz, hocalık da yapılmaz.

Türkler, yabancı dilleri doğru telaffuz ile çabuk öğrenirler. Türkler, her dili anlaşılır şekilde bir telaffuzla öğrenirler. Bu Türklere verilen bir lütuftur. Sebebi de Türkçenin dış öncesi dil olmasıdır.

Her şeyi doğru telaffuz etmeliyiz. “Tiki” Türkçesi, Almanca işçilerin ve Amerika’ya gidip gelenlerin taklididir. Maalesef devlet de bu işe dikkat etmiyor. Televizyonlar kötü konuşan spiker ve sunucularla dolu. RTÜK’ün öncelikli vazifelerinden biri Türkçe’yi korumak olmalı. Türkçe’yi korumak çok önemlidir.

Dil öğreneceksiniz. Hukukçunun dil yükü çok fazla. Almanca, Fransızca, İngilizce ve İtalyanca öğrenilmeli. İngilizce, beynelmilel hukuk metinleri için; Fransızca idare hukuku ve medeni hukuk için; Almanca da idare hukuku ve medeni hukuk için lazım. Saydığım disiplinler için bunlar ön şartlardır. Bizim hukuk tarihi kitaplarımız Fransızca ve Almanca kitaplardan müteşekkildir. Ceza meseleleri için de İtalyanca önemlidir. İtalyanlar, iyi bir hukukçu millettir. Hukukun her dalında iyi olduklarını düşünüyorum.

Vaktiniz yok işiniz çok! Zaman, var zannettiğiniz gibi değil! Bu sebeple vaktinizi ciddi şeylere harcamanız gerekmektedir. Bu sıkıntılı bir yoldur ama sonu eğlencelidir.

2. Hukuk eğitimi ile ilgili bir soruyla devam edelim. Birçok konuşmanızda hukuk tarihi, sosyolojisi, felsefesi gibi derslerin öneminden bahsettiniz. Bu derslerin biz öğrenciler için önemini bir kez daha vurgular mısınız?

Hukuk tarihi çok önemlidir. Hukuk tarihini öğrenmek zorundasınız. Hukuk tarihi, Roma hukukunu da içerir. Roma hukuku ülkemizde çok zayıf durumdaydı hatta kaldırmaya kalktılar. Ben mahkemeye verenerler arasındaydım. Danıştay’da dava yoluna gittik. Çok şükür kurtardık!

Kasabalarda eskiden dava muhamileri vardı. Avukat olmayan yerde baro olmayacağı için dava muhamileri olurdu. Bunlar sıradan vatandaşlardı. Dilekçe yazar, davaya girerlerdi. Arzuhalcinin bir üstü gibi düşünebilirsiniz. Dava vekili diyebiliriz. Baro kurulunca bunlar bitti. Yalnız bunların çoğu hukuku, mahkeme usulünü avukatlardan iyi bilmektedir.

Hukuk tarihi, Roma Hukuku, İslam Hukuku gibi disiplinleri bilmezseniz, hukuku anlamazsınız. Dava muhamilerinden farklı olmak istiyorsanız bu disiplinleri bilmeniz lazım.

Hukuk felsefesi ve hukuk sosyolojisi de bilinmelidir. Ülkemizde bu alanlarda çok iyi isimler var. Hukuk tarihçilerinin ve Roma hukukçularının sayısı çok az. Çocuklar da dikkat etmiyorlar. Bu yanlıştır, yıllardır söylüyorum.

3.Hukuk eğitimi ile bağlantılı olarak günümüzde yüzü aşkın hukuk fakültesi bulunuyor. Niceliğin niteliğe yansıdığını düşünüyor musunuz?

Hukuk fakültesi sayısı şuan çok fazla. Bizde elli tane tıp fakültesi rahat kurulur. Türkiye tabip yetiştirmiştir. Mühendis de yetiştirmiştir. Bundan çok daha fazla sayıda teknik okul da açılır, üniversite de açılır. Fakat hukuk için aynı şeyi söyleyemeyiz. Yani bizde on taneden fazla hukuk fakültesi açmanın imkanı olduğu kanaatinde değilim. Hatta on bile fazla çünkü kadro yok. Yani hukukşinas yetiştirmemiş. Avukatlar derse sokulursa tabii ki açılır (!) fakat olmaz. Bu bakımdan dikkat etmeniz gerekiyor. Her hukuk fakültesine girilmez. Bazı özel üniversitelerin bölümlerinin tercih edileceğini düşünüyorum, kadroları yok. Bu sebeple, niceliğin artışı aynı şekilde niteliğe yansımamaktadır.

4.Bizlerin asıl gayesi nitelikli bir hukukçu olabilmek. Bu sebeple bir hukukçu hangi özelliklere sahip olmalı veya hangi özellikleri dışlamalıdır?

Hukukçu çok okuyan biri olacak. Mesela ben hiçbir zaman avukat olmam çünkü ben “computer işlerinden” pek anlamıyorum. İşin garibi de bunu öğrenen ilk nesildenim. “Fortran IV” yazılımı öğrendim, bir daha da hiç kullanmadım. Binaenaleyh ben bu konudaki sahtekarlıkları, virüs korsanlığını, bilgisayar ile yapılan yayınları, medya ile olan sapmaları, dolandırıcılıkları tespit etmek durumunda değilim. Bir hukukçunun bunu bilmesi şart hele de bu sahada çalışıyorsan.

5.Analitik düşünme yeteneği açısından hukuk fakültelerinde matematik kültürünü geliştirmeye yönelik dersler yer almalı mıdır?

Açıkgası hukukçuya her şey lazım. Fakat bunu fakültede de okumaya vakit kalmaz. Lisede iyi okumuşsa iyidir. Fakat baktığımızda hukukçuya her şey gerekir.

Mesela tıp bilmek de gerekir. Şimdi bizimkiler hekimleri paralyze ediyorlar ve kötü niyetleri de var. Amerika’da kapıdan çıkarken adamı yakalıyorlar. Niyeti olmayanı bile aldatıldığına, yanlış tedavi edildiğine inandırıyorlar. Tıbbi ve tabibi koruyan da bu işi öğrenmesi lazım. Yani işte mesela bu yeni bir dal. Bu durumlar, tıp bilimini paralyze ediyor. Bizde de böyle olaylar var. Herif doktor dövüyor dışarıda serbest geziyor! Bu nasıl olur? Bunun tedavisi için önce tıbbın müdahalesi lazım; tımarhane gibi! Ondan sonra savcıya gitmek gerekir. Bunlar çok önemli.

Değişen hayat ve olaylar size çok yeni şeyleri, çok yeni branşları öğrenmeyi telkin ediyor. Onun için söylüyorum, vaktinizi çok iyi kullanmanız gerekir. Örneğin, tıp çok ağırdır. Mesela Amerika’da çocuklar liseden sonra bir yerleri bitirip, üç – dört sene sosyal bilim yapıp gelirler. Bizimki gibi merkezi imtihana girerler ve sırasına göre iyi üniversitelere girerler; Yale, Harvard, Chicago...

Hukukta da böyledirler fakat yavaş yavaş seviyeleri düşmeye başladı. Hukuku bitirip, noterin yanında sekreter olmak da mümkündür. Fakat büyük adam olmak da mümkündür! Hukuk, Amerika hukukçularının saltanatının olduğu, milletin en seçkin tiplerinin toparlandığı bir daldır. Tıpkı tıp gibi. Tıp da öyle üst kademe eğitime sahiptir. Diğerlerine baktığında adeta “Bunlar bu memlekette mi yaşıyor?” dersin. Onun için çok meşgul olmanız gerekir!

Dava muhamilerinden farklı olmak istiyorsanız bu disiplinleri (Hukuk Tarihi, Felsefesi, Sosyolojisi) bilmeniz lazım.

6.Hukuk, toplumsal bir altyapıyı da içerisinde barındırıyor. Her ne kadar evrensel hukuk ilkeleri aynı olsa da kanuni düzenlemelerin bizde genel olarak yurt dışından iktibas edilmiş olmasını nasıl değerlendirirsiniz?

Kanuni düzenlemeler, yurt dışından iktibas edilebilir tabii ki niye edilmesin, herkes ediyor. Dünyada saf şeri hukuku kim uyguluyor? Herkes, herkesten iktibas eder. Çok becerikli hukukçular var, bizde de var. Yiğit Köker, İsviçre mahkeme temyiz içtihadını değiştirtmiştir. Yiğit Köker avukat olarak önemli bir müdahalede bulunarak İsviçre’yi içtihadını değiştirtmeye yöneltmiştir.

Bizde Medeni Kanun, İsviçre; Ceza Kanunu Fransa ve İtalya’dan alınmıştır. Usul Hukukumuz sonra Almanlaşmıştır. Mesela Japonlar, Alman Medeni Kanunu almıştır. Alman Medeni Kanunu üslup ve izah biçimi, prensipleri daha komplike, daha yoğunur. Daha deskriptif, hakimler için anlaşılabilir olacak olan İsviçre Medeni Kanunu tercih edilmiştir.

Bu sebeple, saf bir toplumun hukuku gibi durum söz konusu değildir. Toplumlar birbirleri ile etkileşim içinde ise hukukları da birbirlerinden etkilenebilir.

7.Mahmut Esad Bozkurt zamanında yapılan hukuk devrimi hakkında bizi aydınlatır mısınız?

Bizde Tanzimat’tan beri bir düalizm var. Batı hukuku alınıyor. Aile ve şahsın hukukuna gelince iş duruyor. Medeni Kanun kodifikasyonu çıkmıyor. Fakat Ahmet Cevdet Paşa, İslami – Hanefi okulu esaslarına göre bir kodifikasyon yapmıştır; Mecelle. Fakat Mecelle’de de Aile Hukuku yok. Bu durum, Hukuk – Aile Kararnamesi ile telafi edilmeye çalışılmıştır fakat 1908’de kaldırılmıştır, bu bile ağır gelmiştir. 1926’da tam anlamıyla İsviçre kodifikasyonu alınmıştır. Bu devrim, laik hukuka geçişte çok önemli bir yere sahiptir. Yalnız bazı insanlar bunu, kanunun olduğu gibi tercümesi diye takdim ediyorlar, bunların içinde hukukçular da vardır.

Kanun-i Medenide bir takım müesseseler İslamidir. Mesela karı – koca mal ayrılığı rejimi. Bu son Kanun-i Medeniden kaldırılmıştır. Fakat saçmadır. Bunu inkılapçılık zannettiler, alakası yoktur. Bu, kadının hakkını hukukunu korur.

Çok becerikli hukukçular var, bizde de var. Yiğit Köker, İsviçre mahkeme temyiz içtihadını değiştirtmiştir.

8.İklim krizi ile ilgili de bir soru sormak isteriz. Bizce burada kritik nokta iklim adaletinde. İklim krizi, iklim adaleti ile ilgili düşünceleriniz neler?

İklim krizi ayrı bir sorundur. İte, ota, ete kadar birlikte yaşadığınız her şeyi korumak zorundasınız. Bunun kendine ait bazı müeyyideleri var. Bazıları hayvan haklarını; hayvanı sevmek gibi hususi bir duygu zannediyorlar. Öyle bir şey yok. Bu alemde, birinin dengesi bozulduğu an ölüme mahkumuz. Çünkü hayvanların birbirlerini yok etmeleri bir dengeye bağlıdır. İnsan korkunç bir mahluk çünkü ölçüsü olmadan alet kullanıyor. Bunun için tehlikelidir.

Nüfusumuz çok artıyor. Hiçbir mahluk bizim kadar süratli artmıyor. Bu sebeple yeni hukuk mekanizmaları geliştirmek lazım, bu çok açık.

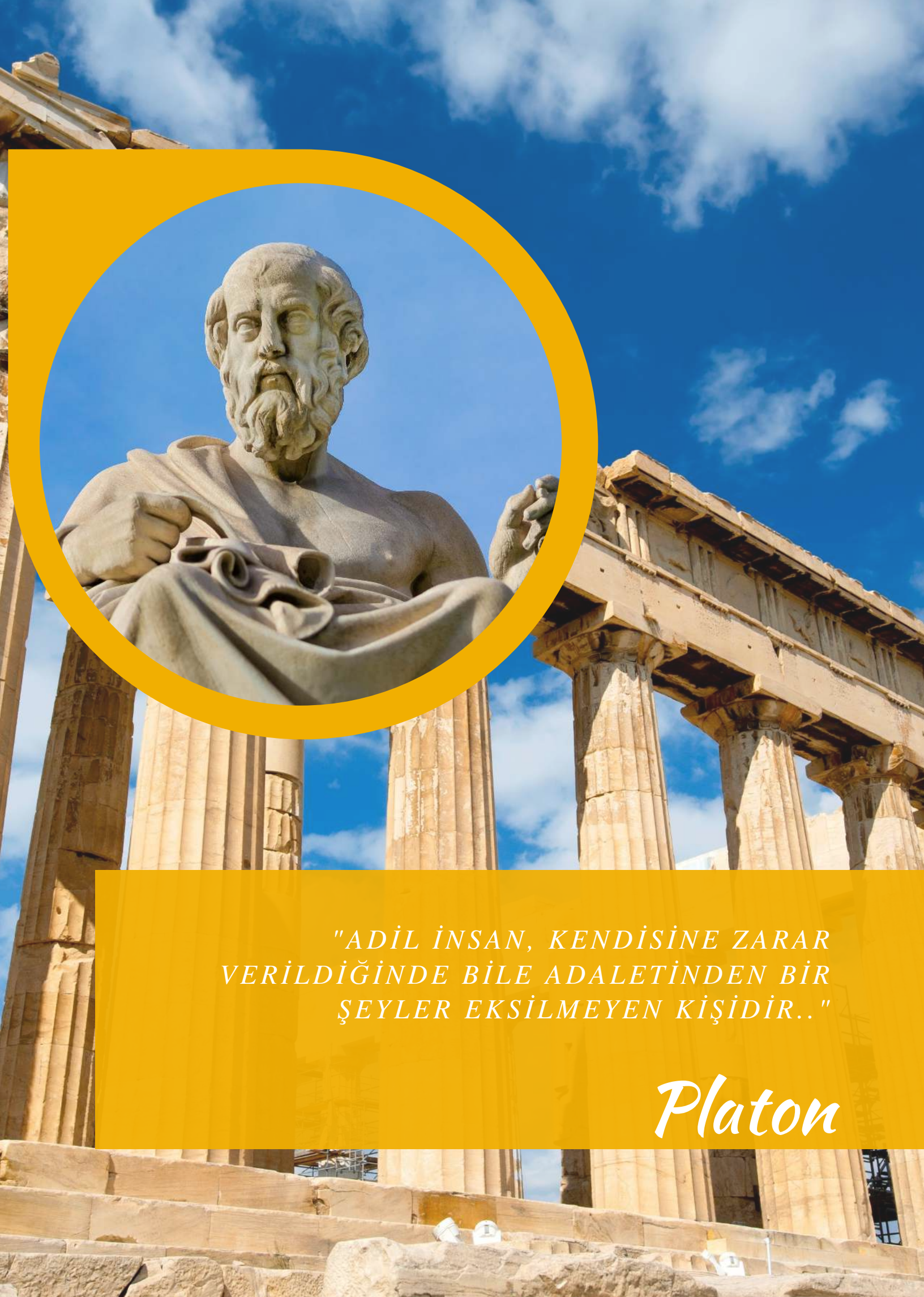
9.Son olarak dergimizi okuyarak bizlere eşlik edecek Tüze Hukuk Dergisi okuyucularına neler söylemek istersiniz?

Beynin gelişmesi 25 yaşına kadar olur. O yaşa kadar kendinizi sürekli geliştirin. Dil öğrenin, kitap okuyun, müzeleri ve ülkeleri gezin. Vaktinizi değmeyecek şeyler için harcamayın. İleride geriye dönüp baktığınızda boşa geçirdiğiniz tek bir anınız olmasın. Gelişim sürekli ve zamanınız çok kıymetlidir.

Benim tavsiyem önce alfabeyi öğrenip, sonra roman yazmak. Ben size bunu tavsiye ediyorum.

teşekkürlerimizi sunarız...

*"ADİL İNSAN, KENDİSİNE ZARAR
VERİLDİĞİNDE BİLE ADALETİNDEN BİR
ŞEYLER EKSİLMİYEN KİŞİDİR.."*

Platon

Dijital Miras: Sosyal Medya Hesapları Kişiler Öldükten Sonra Mirasçılarına Geçebilir mi?

YAZAN: YEŞİM TUĞÇE TÜRÜDÜ

Dünya her gün değişmekte ve gelişmektedir. Değişimle beraber insanların günlük gerekleri ve ihtiyaçları da farklılaşmaktadır. Teknolojinin ilerlemesi ile beraber dünyanın değişimi ivme kazanmış ve hukuk alanında yeni sorunlar ve araştırma konuları ortaya çıkmıştır. Bunların başını ise “Dijital Miras” konusu çekmektedir. Günümüzde internet her bireyin ulaşımına açık bir gereksinimdir. Arama motoru ile ortaya çıkan internet, günümüzde milyonlarca insanın içerik yüklediği veya paylaşılan içerikleri okuduğu bir mecra halini almıştır. ‘Digital 2021’ raporu; dünyada internet kullanıcılarının sayısını 4,88 milyar; sosyal medya kullanıcılarının sayısını ise 4,55 milyar olarak ifade etmektedir. Bu sayı her geçen gün artmaktadır. Hal böyle olunca kişilerin sosyal medya hesaplarının, onlar öldükten sonra akıbetlerinin ne olacağı büyük bir soru işareti olarak gündeme oturmuştur. Fakat dijital mirastan detaylıca bahsetmeden önce Türkiye’de mirasın nasıl ele alındığı hususuna değinmek gerekmektedir.

Türk Medeni Kanunu’nda; mirasın, mirasçılara geçmesi konusunda bir ayırım söz konusudur. Malvarlığı hakları denilen haklar direkt olarak mirasçılara intikal ederken; şahıs varlığı hakları kişinin ölümüyle beraber sona erer. Kanunda; fikri hakların, taşınır ve taşınmazların durumunun, intifa ve oturma izni gibi istisnaların varlığı üzerine hükümler olsa da dijital terekenin durumunun ne olacağına dair kesin hükümler bulunmamaktadır.

Ülkemiz açısından dijital malvarlığı, mevcut hukuk sistemimizdeki malvarlığından çok daha farklı bir niteliğe sahiptir; fiziksel belge, dosya, adres defterleri veya fotoğraf albümlerinin aksine doğası gereği soyuttur[1]. Bu sebeptendir ki, ölen kişinin sosyal medya hesaplarının akıbetinin ne olacağı Türk hukuku açısından belirsizdir.

Belirsizlik, doktrini ikiye bölmüştür. Bir kısım sosyal medya hesaplarının mirasçılara geçmesi gerektiğini savunurken diğer bir taraf intikalinin söz konusu olamayacağı savını desteklemektedir.

Sosyal medya hesaplarının malvarlığına dahil olması gerektiğini destekleyen görüşe göre; günümüzde birçok unsur gibi malvarlığı kavramı da dijitalleşmiştir. Günümüzde kişilerin fotoğrafları, özel mektupları, günlükleri, anıları dijital ortamlarda muhafaza edilmektedir. Dolayısıyla bu tür içeriklere sahip sosyal medya hesapları, malvarlığı haklarına dahil olmalıdır. Türk Medeni Kanunu 653. maddeye göre aile bireyleri, ölen kişinin özel anı niteliğindeki eşyalarına mirasçı olabilmektedir. Dijital miras ise özel anı niteliği taşıyan unsurları içerisinde barındırmaktadır. Örneğin sosyal medya hesaplarında paylaşılan, arşivlenen görseller ve elektronik günlükler özel anı niteliği adına örnek teşkil etmektedir. Ayrıca bu görüşün destekçileri, sosyal medya şirketleri ile yapılan kayıt sözleşmelerinin hukukumuzda kira ya da hizmet sözleşmelerinin niteliklerini barındırdığını ve bunların kanunda mirasçılara intikalinin mümkün olduğu savını desteklemektedirler.

Kişinin dijital ortamdaki verilerinin mirasçılara intikal edemeyeceğini savunan görüşe göre ise sosyal medya hesapları gibi dijital verilerin hukukumuzda eşya niteliği taşımamaktadır. Buna göre; eşya niteliği taşımayan varlıklar, miras kapsamına dahil edilemez. Bunların eşya niteliği kazanabilmesi için dijital olarak bulunan verilerin farklı yöntemlerle kaydedilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca tıpkı avukat ve müvekkil arasında kurulan güven ilişkisi gibi, sosyal medya şirketleri ile kullanıcı arasında da sözleşmeler ile bir güven ilişkisi kurulmaktadır ve kullanıcı öldükten sonra verilerinin 3.kişiler ile paylaşılması bu güven ilişkisine aykırı bir durum doğurmaktadır.

Sosyal medya hesaplarının miras yoluyla intikalinin olamayacağını savunan görüşün son savı ise “Kişi öldükten sonra kişilik haklarını kaybetmektedir fakat hesabında iletişime geçtiği insanların kişilik hakkına ne olacaktır?” sorunudur. Ölen mirasbırakanın özel konuşmalarının geçtiği kişinin hakları, hesaplar mirasçılara geçince ihlal edilecektir. Bu durum hukuka aykırıdır.

Fakat doktrinde, sosyal medya hesaplarının mirasa dahil olup olamayacağı tartışmasının yanında önemli bir ayrım daha söz konusudur. Bu ayrım sosyal medya hesaplarının nitelikleri üzerinedir. Bilindiği üzere Türk Medeni Kanun’da malvarlığı kavramı kişinin aktifindeki ve pasifindeki değişimlerin tümünü ifade etmektedir. Yani para ile ölçülebilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda sosyal medya hesapları doktrinde ikiye ve bazen üçe ayrılmaktadır. Bunlar ticari amaçla kullanılan hesaplar, kişisel amaçla kullanılan hesaplar ve karma amaçla kullanılan hesaplardır.

Ticari amaçla kullanılan sosyal medya hesapları, malvarlığının aktifinde bir değişime yol açtığı için mirasla intikale elverişli olabileceğini savunan görüşler bulunmaktadır. Günümüzde teknolojiyle beraber yeni iş alanları, kişilerin maddi kazanç sağlayabilecekleri yeni mecralar ortaya çıkmıştır. ‘Sosyal medya fenomeni’ dediğimiz kişiler, sosyal medya hesaplarından reklamlar ve izlenmeler ile “Youtube”, “Instagram” gibi platformlardan yüksek kazançlar elde etmektedirler. Bu hesapların mirasla intikalinin elverişli olduğunu savunun görüşe göre; hesaplar kişinin malvarlığında bir değişime yol açabildiği için vasiyetname yoluyla veya külli halefiyet yoluyla mirasçılara geçmesi uygundur. Ayrıca yüksek takipçili hesaplar ilan vererek hesapları başka kişilere satabilmektedirler. Bu durum artık günümüzde dijital platformlarda da sağlar arası alım-satım sözleşmeleri yapılabildiğini kanıtlar niteliktedir.

Dolayısıyla bu hesapların(ticari amaçla kullanılan), hesap sahiplerinin ölümünün ardından mirasçılara geçmesinde bir engel bulunmamaktadır.

Kişisel amaçla kullanılan sosyal medya hesaplarında durum daha farklıdır. Kişinin ölümünden sonra mirasla beraber hesaplarına ulaşan mirasçılar, mirasçının özel konuşmalarını da görebilecektir. Bu durum mirasçının iletişime geçtiği kişilerin kişilik haklarına Medeni Kanun’un 28.maddesine aykırı bir durum doğurmaktadır. Bahsedilen 3.kişilerin özel hayatı ihlal edilmektedir, bu da TCK madde 134’e göre suç teşkil etmektedir. Bu bağlamda kişiler ölünce, sosyal medya hesaplarının şifrelerinin mirasçılara geçmesi suç niteliği teşkil edebilmektedir. Öte yandan kişinin açıkça, herkesin görebileceği şekilde paylaştığı içerikler mirasçılara TMK m.653 uyarınca özel anı niteliğinde eşya olarak intikal edebilmektedir.

Karma nitelik taşıyan sosyal medya hesapları ise hem ticari amaçla hem de kişisel amaçla kullanılan hesaplardır. Örnek verilmesi gerekirse; tanınmış kişilerin hesapları bu şekilde nitelendirilebilmektedir. Kitlelerce tanınmış insanlar sosyal medya hesaplarını kişisel konuşmaları ve paylaşımları için kullanırken aynı zamanda reklamlar da almaktadırlar. Bu hesapların durumu, intikale elverişli olup olmadığı konusu, halen tartışmalıdır. TMK m.653 öne sürülse de kişinin kişisel konuşmaları ve dolayısıyla kişilik hakkı ihlali meselesinin ne olacağı muallaktır.

Sonuç olarak, teknolojinin gelişmesiyle beraber birçok yeni iş alanı, maddi kazanç sağlama olanağı ve hukuki tartışma konuları ortaya çıkmıştır. Dijital miras konusu ise ‘Sosyal Medya Hukuku’ alanındaki en güncel tartışma konularından biridir. “Kişinin ölümünden sonra dijital verilerine ne olacaktır?”, “Mirasçılara intikal etmeli midir?”, “Hangi durumlarda intikali mümkündür?”, “3.kişilerin hakları ihlal edilmekte midir?” sorularının her biri hala doktrinde tartışılmaktadır. Ülkemizde emsal niteliği taşıyacak bir dava bulunmamaktadır. Fakat araştırıldığında ABD ve Almanya’da bu niteliği karşılayacak davalar mevcuttur. Teknoloji son gaz gelişmeye devam etmektedir ve günlük yaşam da bu bağlamda şekillenmektedir. Ülkelerin hukuk sistemlerinin de yeniliklere ayak uydurabilmesi bir gerekliliktir çünkü insanların hayat şartlarından farklı hukuk kurallarının varlığı düşünülemez.

Kaynakça

- [1] Yılmaz, S., & Erkan, V. U. (2020, November 11). Sosyal Medya Hesaplarının Miras Yoluyla İntikal Edemeyeceği Sorusunun Kişisel Verileri Koruma Hukuku Kapsamında İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (Dijital Miras).
- Diñç Maraşlı Y. “Ölümünden Sonra Sosyal Medya Hesaplarının Hukuki Akıbeti: Dijital Miras” TBB Dergisi, 2018
- N. İnce Akman , “Mirasbırakanın Dijital Bilgilerinin Mirasçılara Geçiş (Dijital Tereke)”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c. 9, sayı. 2, ss. 527-560, Ara. 2018

1961 & 1982

Anayasalarının Karşılaştırmalı İncelenmesi

YAZAN: ALİ KAAK KARAKAŞ

İngiltere'de "Magna Carta" ile başlayan kralın yetkilerini sınırlandırma hareketi, giderek parlamentolu yönetimlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Parlamentolu düzenlerin oluşmasıyla birlikte artık devletler kralların/hükümdarların isteğine göre değil, parlamentoların koyduğu kurallara göre yönetilmeye başlanmıştır. Bu süreçte devletin temeli sayılabilecek bir yazılı kurallar bütünü meydana getirme çabası "Anayasacılık Hareketi" olarak tanımlanabilir.

18. yüzyılın ikinci yarısında Batı Avrupa'da başlayan anayasacılık hareketleri Fransız İhtilali ile güç kazanmış, 19. yüzyıl boyunca tüm Dünya'ya hızla yayılmıştır. Osmanlı Devleti, 19. yüzyıl boyunca anayasacılık hareketlerinden etkilenmiştir. 23 Aralık 1876'da Osmanlı Kanunî Esasisinin yürürlüğe konması ile Türk tarihinde anayasalı ve parlamentolu yönetim dönemi başlamıştır. 1909 yılında Kanuni Esasi'de yapılan değişiklikler ile sistem daha da güçlendirilmiştir. Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisi, 20 Ocak 1921 tarihinde "Teşkilat-ı Esasiye Kanunu" adı ile modern anlamda ilk anayasayı yürürlüğe koymuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra yeni ve kapsamlı bir anayasaya ihtiyaç olduğu görülmüştür. "Teşkilat-ı Esasiye Kanunu" adıyla 105 maddelik yeni anayasa 20 Nisan 1924 tarihinde meclis tarafından kabul edilmiş ve 20 Mayıs'ta yürürlüğe girmiştir. 1961 ve 1982 anayasaları ise Türk siyasi tarihimizde hazırlanışları ve hükümleriyle önem teşkil eden iki unsur olarak yerlerini almışlardır. 1961 ve 1982 Anayasalarının nelerin tepkisi olduğunu iyi tespit edip, bunlardan birtakım sonuçlar çıkarmak konunun daha iyi aydınlanmasına yardımcı olabilir.

1961 Anayasasının Oluşmasını Sağlayan Etmenlerin İncelenmesi

27 Mayıs 1960 sabahı bir grup genç subay yönetime el koydu.

Kendilerine Millî Birlik Komitesi ismini veren grup, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin darbenin arkasında olduğu izlenimini vermek için bir generali aralarına alma ihtiyacını hissederek Kara Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral Cemal Gürsel'i buldular. Cuntacılar Cumhurbaşkanı, Başbakanı, bakanları ve Demokrat Parti milletvekillerini tutukladılar. Bunları yargılamak için "Yüksek Adalet Divanı" isimli bir kurul kurdular. Bu kurulun üyeleri Millî Birlik Komitesi tarafından seçildi ve bu divan, suç sayılan olaylardan sonra kurulan, iddia edilen suçun işlendiği sırada mevcut olmayan bir kuruldu. Dolayısıyla bu kurul, kanunî hâkim güvencesine veya doğal yargıç ilkesi olarak bilinen ilkeye aykırı nitelikte "olağanüstü bir mahkeme" idi. Kurul, çok sayıda ağır hapis, ömür boyu hapis ve ölüm cezası hükmü vermiştir. Verilen idam cezalarından üçü de 16 ve 17 Eylül 1961'de infaz edilmiştir. Türk siyasi tarihinde 27 Mayıs 1960 Hükümet Darbesi olumlu olarak tasvir edilmiş ve görece halk desteği almıştır, böylelikle 1961 Anayasası hazırlanma süreci ivme kazanarak başarılı olmuştur.

1982 Anayasasının Oluşmasını Sağlayan Etmenlerin İncelenmesi

12 Eylül 1980'de Türk Silahlı Kuvvetleri, kendi iç hizmet yasası hükümlerine göre üstlendiği "Türkiye Cumhuriyeti'ni koruma ve kollama" görevini dayanak gösterip ülke yönetimine el koydu. 1980 öncesinde siyasette yaşanan tikanıklar, parlamentonun verimli çalışamaması, yürütmenin güçsüzlüğü ve anarşinin önlenememesi 12 Eylül 1980 sonrasında başlayan yeni anayasa arayışlarında belirleyici olmuştur. Askerî müdahalenin ardından yeni bir anayasa yapma çalışmaları 1 Kasım 1980'de başladı. Bu amaçla yeni anayasanın hazırlanabilmesi için Kurucu Meclis oluşturuldu. Anayasa halk oylamasına sunulana kadar ve yeni seçimler yapılana kadar MGK'nin ve Kurucu Meclis'in görev yapması kararlaştırıldı.

"1961 ve 1982 anayasaları askeri darbelerin ve rejimin ürünüdür. Her iki Anayasa da aralarında hazırlanış koşulları ve içerikleri bakımından önemli farklar barındırır da demokratik kurucu organlar eliyle ve demokratik usuller yoluyla var olmamışlardır."

MGK yayınladığı bir bildiri ile anayasanın geçici hükümlerinin tartışılmasını yasakladı.

1982 Anayasasının oluşumunda en belirleyici rolü, TSK'yı temsilen beş kişilik bir askeri komite üstlendi. 1982 Anayasasının önemli bir bölümü, MGK kararlarının anayasallaştırılmasına dayanır. Yani Konsey, darbenin hemen ardından kabul ettiği "Anayasal Düzen Hakkında Kanun" çerçevesinde oluşturduğu yasaları 1982 Anayasa metninde kullanarak anayasa kuralına dönüştürdü. 1982 Anayasası darbe anlayışı altında hazırlanmış olup devlet otoritesinin artırıldığı bir anayasa olarak Türk anayasa hukuku tarihine geçmiştir.

1961 ve 1982 Anayasalarının Temel Nitelikleriyle Karşılaştırılması

1982 Anayasasının hazırlanması aşamasında, ilk bakışta, 27 Mayıs döneminin yöntemi izlenir gibi görünmektedir. Ancak, her iki anayasanın hazırlanma, kabul ve yürürlüğe girme süreçleri bakımından önemli farklılıklar söz konusudur. Milli Birlik Komitesi ve sivillerin yer aldığı Temsilciler Meclisinden oluşan bir Kurucu Meclis tarafından hazırlanan 1961 Anayasası, %80 üzerinde bir katılımı ile gerçekleşen halk oylamasında, %61,5 oranında kabul oyu aldı. 1982 Anayasası ise Danışma Meclisi ve Kurucu Meclisin çalışmaları neticesinde yapılan referandumda yüzde 92 oranında evet oyu ile kabul edildi. 1982 Anayasası daha yüksek bir katılım ve oyla kabul edilmiştir. 1982 Anayasası, Türk anayasa tarihinde tanık olunan en uzun metinli anayasadır. Bu anayasa, 7 kısımdan, 177 esas ve 16 geçici maddeden oluşmuştur 1961 Anayasası, 1982 Anayasası'na göre daha kısadır. Oy verme yaşı anayasanın ilk metninde 21 olarak belirlenmişti. Daha sonra 1987'de yapılan değişiklikle oy verme yaşı 20 olarak karar kılınmıştır.

Belki de bu iki anayasanın karşılaştırılmasındaki en önemli farklılıklardan biri, 1961 Anayasasının hazırlanmasında Temsilciler Meclisinin, 1982 Anayasası'nın hazırlanmasında Danışma Meclisinin görev yapmasıdır. 1961'deki Temsilciler Meclisi ile 1981'deki Danışma Meclisi arasındaki en önemli fark; bu meclislerin öteki birimle ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır. 1961 Kurucu Meclis modelinde, anayasanın yapımı bakımından Temsilciler Meclisi ile Milli Birlik Komitesi arasında farklı görüşlerin ortaya çıkması halinde işletilmesi öngörülen mekanizma, Temsilciler Meclisini MGK'ya göre daha etkili kılmaktaydı. Danışma Meclisi ise adından da anlaşılabilir gibi anayasa yapımı bakımından ön çalışma yapan bir kuruluş konumundan öteye giden yetkilere sahip değildi. 1961 ve 1982 anayasaları askeri darbelerin ve rejimin ürünüdür. Her iki Anayasa da aralarında hazırlanış koşulları ve içerikleri bakımından önemli farklar barındırır da demokratik kurucu organlar eliyle ve demokratik usuller yoluyla var olmamışlardır. 1961'de askeri darbenin gerekçesi olarak "meşruluğunu kaybetmiş bir iktidar" gösterilirken, 1982'de "bölücü ve yıkıcı bir iç savaş" ileri sürülmüştür. 1961 Anayasası, çoğulcu bir demokrasi anlayışına geçişi temsil ederken 1982 Anayasası, otoriter bir devlet anlayışını temsil etmektedir. Her iki anayasa, bir kanadı askeri harekâtın liderliğini yapan kuruldan (MBK ve MGK) diğer kanadı ise sivillerden (Temsilciler Meclisi ve Danışma Meclisi) oluşan Kurucu Meclisler tarafından hazırlanmıştır. İki anayasada da Kurucu Meclisin sivil kanadı seçimle oluşmamıştır. 1961 Anayasası için yapılan halk oylamasında daha özgürlükçü bir ortam söz konusu iken 1982 Anayasası nispeten daha sıkı ve katı ortamda referanduma sunuldu.

1982 Anayasası'ndaki önem arz eden bir diğer fark ise anayasanın değiştirilemeyecek hükümlerinin 1961'e göre arttırılmış olmasıdır. 1982 Anayasası'nın en sakıncalı maddesi ise geçici 15'inci maddedir. Bu madde hem o dönemin yöneticilerinin yargılanmasını önler, hem de o sırada çıkan kanun ve kararnamelerin anayasaya aykırılık gerekçesiyle iptallerini yasaklar. 1961 Anayasası "Türkiye devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür" (Madde 3) diyerek devletin varlığını ön koşul olarak görmüş fakat haklar ve özgürlükler yönünden önceliği, ağırlığı kişiye vermiş, devleti "kişinin özgürleştirilmesi" için görevli, yükümlü kılmıştır. 1982 Anayasası'nda ise tam tersine öncelik devlettedir, kişi ikinci plana itilmiştir. 1961 Anayasası kamu yararı, genel ahlak, kamu düzeni, sosyal adalet, milli güvenlik gibi nedenlerle de olsa bir hakkın ve özgürlüğün özüne dokunamayacağını belirlerken 1982 Anayasası bu gerekçelerle hak ve özgürlüklerin sınırlanabileceğini dahası sınırlamanın da ötesine gidilerek bu hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulabileceğini öngörmektedir.

12 Eylül Darbesinden sonra Türkiye yeni bir dönemece girmiş oldu. MGK, hemen hemen her konuda düzenlemeye gitti. 1961 Anayasasının daha özgürlükçü anlayışıyla 12 Eylül darbesini yapan aklın birbirleriyle pek uyuşmadığı saptanabilir. Gerek 12 Eylül 1980'de başlayan süreçte, gerek yeni hazırlanan anayasada 1961 Anayasasına yöneltilen eleştirilerin izlerini görmek mümkündür. Tıpkı 12 Mart sürecinde olduğu gibi 12 Eylül'e giden süreçte de 1961 Anayasası ciddi eleştirilere ve suçlamalara maruz kalmış, 1982 Anayasası ile söz konusu eleştirilere neden olan unsurların ortadan kaldırılması yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen en önemli değişiklik ise yeni anayasa ile hürriyet-otorite dengesinde otoriteye ağırlık verilmiş olmasıdır. Türk Anayasa Hukuku tarihini ele aldığımızda emsallerini 1961 ve 1982 Anayasalarının var oluşlarında tespit ettiğimiz üzere odaklanılması gereken sonucun anayasa çalışmalarında yeni bir anayasa oluşturulmasından ziyade mevcutta bulunan anayasanın hükümlerini değiştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Askeri bir müdahale olmaksızın hazırlanacak bir anayasanın olması ve demokratik toplum düzenini mümkün kılacak bir anayasanın oluşturulmasına öncelik verilmesi uygun olacaktır.

*"ADALET TOPALDIR, AĞIR YÜRÜR FAKAT
GİDECEĞİ YERE ER GEÇ VARIR."*

*Honoré Gabriel
Riqueti de Mirabeau*

Tüketici Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler

YAZAN: BURAK BARKUZ

Mesafeli sözleşmeler; yazılı, görsel, telefon veya uzaktan iletişim sağlayan diğer araçların kullanılarak elektronik ortamda tüketiciyle karşı karşıya gelinmeden yapılan, bir malın veya hizmetin ifasının kararlaştırıldığı sözleşmelerdir.

Türkiye’de tüketici işlemlerinin artmasıyla birlikte tüketici sözleşmeleri konusunda özel bir kanun yapma gerekliliği doğmuştur. 8 Mart 1995 yılında önceki **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun** (Bundan sonra TKHK olarak anılacaktır.) yürürlüğe girmiştir. Eski hükümlerin yetersiz oluşu, yeni hükümlerin gelmesini gerektirmiştir ve bununla birlikte eski TKHK, 2013 yılında gelen 6502 sayılı TKHK ile birlikte değiştirilmiştir. TKHK’nın yürürlüğe konulmasının amacı satıcı/sağlayıcı ile tüketici arasındaki menfaat dengesinin gözetilmesi ve bu dengenin tüketici aleyhine bozulmasının önlenmesidir. Bu değişiklik ile birlikte mesafeli sözleşmeler kanunda yerini bulmuştur.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte iletişim olanakları artmıştır ve pazarlama teknikleriyle birlikte satışlar da teknolojiye uygun hale getirildiği için mesafeli sözleşmelerin önemi bir hayli artmıştır. Eski kanunda mesafeli sözleşmelerle ilgili hükümler yer almadığı için boşluklar, kapıdan satışlara ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanmasıyla doldurulmaya çalışılmıştır fakat mesafeli sözleşmeler çok farklı yapıda oldukları için uygulamada hep problemlerle karşılaşmıştır. Yeni TKHK’da mesafeli sözleşmeler ile ilgili hükümlere yer verilmesiyle ve **Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği’nin** (Bundan sonra MSY olarak anılacaktır.) yürürlüğe girmesiyle bu boşluk doldurulmuştur.

Mesafeli Sözleşmelerin Niteliği:

Mesafeli sözleşmeler, tam iki tarafa borç yükleyen, karşılıklı edimlerin olduğu, rızai sözleşmelerdir. Bu tür sözleşmelerde satıcı/sağlayıcı mal veya hizmeti ifa etme (gönderme veya götürme şeklinde), tüketici ise bu mal veya hizmetin bedelini ödeme yükümlülüğü altına girer. Bu sözleşmelerin en belirgin özelliği uzaktan iletişime özgü bir araç yardımıyla her iki tarafın da aynı anda ve yerde hazır bulunmaksızın bir malın veya hizmetin ifasını sağlamayı amaçlayan sözleşmeyi gerçekleştirmeleridir.

Mesafeli Sözleşmelerin Avantajları:

Mesafeli sözleşmeler tüketicinin bulundukları yerden az emekle alışveriş yapabilme imkanı verir. Bu sebeple para ve zamandan tasarruf etmeyi sağlar.

Mesafeli sözleşmelerde tüketiciler yazılı ve görsel iletişim araçlarını kullanarak, sözleşme konusu mal veya hizmet hakkında ayrıntılı bilgilere sahip olabilmektedirler (Ertaş, 2000: 8).

Tüketici açısından daha fazla miktarda ve çeşitte mal ve hizmete ulaşabilmeyi sağlamakla birlikte daha ucuz bir şekilde o mal veya hizmeti satın alma olanağı sağlar. Fazla miktarda ve çeşitte mal satılması rekabet ortamının da gelişmesine vücut verir.

Satıcı açısından personel çalıştırma, elektrik masrafı gibi giderlerin azalmasını sağlamakla birlikte mal veya hizmetin maliyetinin azalmasına olanak sağlar. Bu şekilde, ve fiyatlarda meydana gelen düşüşler tüketicinin de lehine bir durum yaratır.

Mesafeli Sözleşmelerin Dezavantajları:

Mesafeli sözleşmeler, mahiyetleri gereği satıcı ve tüketicinin uzaktan iletişimi yoluyla kuruldukları için sözleşmeye tarafların iradeleri düzgün yansıtılamayabilir ya da taraflar birbirlerini yanlış anlayabilirler. Bu sebeple yanlış anlamalardan doğan uyuşmazlıklar da artmıştır.

Mesafeli sözleşmeler, doğası gereği uzaktan yapıldığı için hileli davranışların arttığı gözlenmektedir. Tahminlere göre mesafeli sözleşme işlem hacminin yüzde 10’u hileli davranış şeklinde gerçekleşmektedir (www.igm.org.tr, 2000). Satıcıya çoğu zaman ulaşmanın güç olması, hatta çoğu zaman satıcının ülke dışında bulunması (Atamer, 2000: 21; Gelgel, 2000: 119), tüketicinin koruyucu haklarını kullanabilmesine imkan tanımamaktadır (www.igm.org.tr, 2000).

"Mesafeli sözleşmeler, mahiyetleri gereği satıcı ve tüketicinin uzaktan iletişimi yoluyla kuruldukları için sözleşmeye tarafların iradeleri düzgün yansıtılamayabilir."

Mesafeli Sözleşmeler Genel Hükümler:

A-) Sözleşmenin İfası ve Teslim:

MSY m.16/1'e göre; satıcı/sağlayıcı, mesafeli sözleşmenin kurulduğu andan itibaren mal veya hizmeti taahhüt ettiği süre içinde ifa etmek zorundadır. Sözleşmenin konusu bir malın teslimi ise satıcının taahhüt ettiği azami süre 30 gün olabilir.

MSY m.16/2'ye göre; satıcı/sağlayıcı taahhüt ettiği süre içinde ifasını yerine getiremezse tüketici sözleşmeyi feshedebilir. Sözleşme feshedilirse satıcı tüketiciden tahsil ettiği tüm ödemeleri fesih bildiriminin geldiği tarihten itibaren 14 gün içinde geri iade etmekle yükümlüdür.

İmkansızlık durumu da MSY m.16/4'te düzenlenmiştir. Mal veya hizmetin tesliminin bir neden dolayı imkansızlaşması durumunda; satıcı/sağlayıcı bu durumu öğrendiği tarihten itibaren 3 gün içinde bu durumu bildirmeli ve 14 gün içinde tüketici tarafından yapılan tüm ödemeleri iade etmelidir. 'Malın stokta kalmaması' imkansızlık olarak nitelendirilmeyecektir.

B-) Zarar Sorumluluğu:

MSY m.17/1'e göre; satıcı malın tüketiciye ya da tüketicinin belirlediği üçüncü kişiye karşı teslimine kadar oluşan zararlardan sorumludur. Bu durumda zilyetliğin teslimine kadar hasar ve yarar satıcıdadır.

MSY m.17/2'ye göre; tüketici kendisinin belirlediği bir taşıyıcıyla malın teslimini isterse satıcı taşıyıcıya malı teslim etmesine kadar olan zarardan sorumludur. Burada hasar ve yarar malın taşıyıcıya teslimine kadar satıcıya aittir, taşıyıcıya teslim edilince hasar ve yarar alıcıya geçer.

C-) İlave Ödemeler:

MSY m. 19 uyarınca; mesafe sözleşmesine yönelik esas ücretten farklı olarak ilave bedel talep edilebilmesi tüketicinin açık onayına bağlıdır. Tüketicinin açık onayı olmadan bir ilave bedel tahsil edilmişse(internette bir mal sipariş edilecekken ilave bedel gerektirecek bir şeyin otomatik olarak önceden tıklanılmış olması) satıcı bu bedeli derhal iade etmekle yükümlüdür.

D-) Bilgi ve Belgelerin Saklanması:

MSY m. 20 uyarınca; satıcı her bir satışa ilişkin bilgiyi/belgeyi 3 yıl boyunca saklamakla yükümlüdür. Bu satış sözleşmesine aracılık edenler de bu bilgi/belgeleri 3 yıl boyunca saklamak, satıcı veya tüketici istediğinde onlara vermekle yükümlüdür. MSY m.20/3'e göre tüketiciye teslim edilmiş gayrimaddi malların veya hizmetlerin ayıpsız olduğunun ispatı satıcıya aittir.

Sonuç:

Tüketici hukukunda üstünde durulması gereken en önemli kavramlardan birisi mesafeli sözleşmelerdir. Çünkü mesafeli sözleşmeler günümüzde o kadar yaygınlaşmıştır ki her mal veya hizmete yönelik uzaktan satış platformları oluşturulmuştur. Bu sebeple, her ne kadar TKHK, MSY gibi düzenlemelerde mesafeli satış sözleşmelerine ilişkin hükümlere yer verilse de mesafeli satış sözleşmelerine yönelik bilinç yeterince oluşmamıştır. Bu sebeple mesafeli satış sözleşmeleri kavramının daha belirgin bir biçimde açıklanması, uygulanacak hükümlerin pratik olarak uygun olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

- https://www.dundarsir.com/uploads/makale/174-1/Mesafeli%20Sozlesmeler_DS%20Hukuk.pdf
- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/296519>
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/11/20141127-6.htm>
- ERTAŞ, Sacit (2000), Elektronik Ticaret, Bursa.
- Elektronik Ticaret Hukuk Çalışma Grubu Raporu, <http://www.igeme.org.tr/intro.htm> (11.12.2000).
- ATAMER, Yeşim (2000), Devletler Özel Hukukunda Tüketicinin Korunması, İÜHF C. LV, S. 1-2.

Fransız Hukukunun Son İki Yüzyılı

YAZAN: AHMET BOLKAN

Fransızların cumhuriyetçi toplumsal yapısı için Fransız Devrimi'ne, eğitim yapısı için Napolyon'a, dilin gelişimini anlamak için ise Roma Galya'sına gitmek gerekir. Fransız kimliği; Devrim'den V. Cumhuriyet'e kadar İngiliz, Amerikan ve Alman etkisiyle şekillenmiş ve Fransız Hukuku bu süreçte ilerleme göstermiştir.

11., 12. ve 13.yüzyılda İtalya'dan Avrupa'ya yayılan Roma Hukuku Fransa'yı etkilemiş ve Fransız Hukuku Devrim'e kadar farklı siyasi olaylarla gelişmiştir. Devrim'den önce belirli bir soyun mutlak denetimine tabi bir monarşi hakimdi. Fransız mutlak monarşisinde İngiliz parlamentosuna karşılık gelen organ *Etat Generaux* olarak adlandırılmaktaydı. Temsili bir organ olmasa da bu organ çeşitli sınıfların temsilcilerini barındırıyor ve asgari düzeyde bir temsili karakter oluştuyordu. Zamanla toplantıya çağırılmaz olan bu organ, 1615 yılından 1789 yılına kadar toplanmamış ve 1789 yılında Millet Meclisi adını almıştı. Ruhban, soylu ve "*Tiers Etat*" denilen avam sınıfı bu organda temsil olunmaktaydı. Monarşiye kafa tutabilecek ikinci organ parlamento idi.

Devrim'i hazırlayan toplumsal ve politik zemin; bazı temel fikirlerin Voltaire, Rousseau ve Diderot gibi düşünürler tarafından dile getirilerek bir düşünce yapısına bürünmesiyle, 1775 Amerikan Bağımsızlık Savaşı ile birlikte Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nin mutlak monarşiye karşı bir meydan okumayı temsil etmesiyle, Fransa'nın bu bildirgeden etkilenmesi ve birleşmesiyle oluşmuştur. Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nin eşitlik ve demokrasi gibi kavramları Fransa'nın devrimini etkilemiştir.

Amerikan Bağımsızlık Bildirisi'nden 13 yıl kadar sonra, 26 Ağustos 1789 tarihinde Ulusal Meclis tarafından ilan edilen 17 maddelik Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi, Fransız Devrimi'nin en önemli sonuçlarından. Aydınlanmacı felsefe, doğal hukuk anlayışı, laik ve cumhuriyetçi özellikler Avrupa monarşilerinde kaygı uyandırmıştır.

Bunun nedeni, Bildiri'nin giriş bölümünde insan haklarının vurgulanıyor olması ve insan haklarının değer görmemesinin sorumluluğunun hükümetlere yükleniyor olmasıydı. Bu bildiri insanların özgür doğduğunu ve yaşadığını, haklar açısından eşit olduğunu ve ayrımların ancak genel yarara dayalı olarak ortaya çıkabileceğini daha ilk maddeden belirtmiştir. Sonraki maddelerde insanların yasa önünde eşit olacağını, mevkilere yükselmek için sadece yeteneklerin ve erdemlerin öne çıkacağını belirtmiş; özgürlüğü, başkasına zarar verilmediği takdirde her şeyi yapabilmek olarak tanımlanmıştır. Bu bildiride İnsan Hakları Hukuku'nun evrensel ilkelerinden ceza yasalarının önceye etkili olmaması, masumluk karnesi, tutukluluğun istisna olması gibi ilkelerin yer alması bu belgenin günümüzde de önem arz etmesini sağlamaktadır. Ayrıca bu bildiride ulusal egemenlik, güçler ayrılığı, yöneticilerin denetlenmesi ve verginin ulus temsilcilerince onaylanması gibi kavramlar yer almakta; bu sebeple bildiri siyasi yönden de önem arz etmektedir.

Ayrıca Fransa'nın 1958 Anayasa'sında temel hak ve hürriyetlere ayrılmış bir bölüm bulunmamakla birlikte, Anayasa'nın başlangıç kısmında bu eksikliği kapatmak amacıyla 1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'ne atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle 1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi 1958 Fransa Anayasa'sı döneminde de geçerlidir. Bildiri, Fransa Anayasa Konseyi tarafından ölçü norm olarak kullanılmaktadır.

Fransız Devrimi'nin bir diğer önemli etkisi ise milliyetçilik ilkesidir. Bu ilke çok uluslu devletlerin; Osmanlı İmparatorluğu'nun, Rus İmparatorluğu'nun ve Avusturya-Macaristan'ın parçalanmasına yol açmıştır. Bu ilkeye göre, millet sayılabilecek her insan topluluğu kendi devletini kurma hakkına sahiptir. Bu ilke hukuki anlamda tam olarak kabul edilmese de gelişmiş ülkeler tarafından diplomatik amaçla kullanılmıştır.

Fransız Devrimi; asli kurucu iktidar olarak, 1791 yılında konvansiyon usulü yeni bir anayasa yapılmasını sağlamıştır. Kurucu Meclis'in yaptığı bu anayasa kendi usullerine tabi olarak oluşturulduğundan asli kurucu iktidar özellikleri taşımaktadır. I. Cumhuriyet'te Fransız tipi kurucu meclisin, Amerikan tipi kurucu meclisten farkı sadece anayasanın hazırlanması ve kabulünde görev almamasıdır. Kurucu meclis bir yandan anayasa hazırlarken, bir yandan da parlamentonun hükümeti denetlemek, yasa yapmak gibi olağan görevlerini de sürdürür. Bu anayasa ile birlikte 1792-1795 yılları arasında sürececek olan Konvansiyon Dönemi başlamış olup; yasama, yürütme ve yargı kuvvetleri Konvansiyon Meclisi'nin elinde toplanmıştır. Bu sistem, meclis hükümeti sisteminin ilk örneğidir. 1795-1799 arası dönemde burjuvazinin ortaya çıkardığı, gericiilerden ve keskin devrimcilerden korunmak amacıyla oluşturulan bir sistem varlığını sürdürmüştür. Bu dönem Direktuar Dönemi olarak adlandırılır.

1799'da cumhuriyetçi bir general olan Napolyon Bonapart, önce konsüllük ve sonrasında 1804'te imparatorluk adı altında monarşiyi yeniden kurmuştur. Fakat Fransız Hukuku 1789 öncesine dönmemiş, aksine imparatorluk adı altında varlığını devam ettirmiştir. 1814'te gelişen siyasi olaylar neticesinde Napolyon görevden alınınca krallığa XVIII. Louis getirilmiş ve anayasal monarşi ilan edilmiştir. 1814'te ferman yoluyla anayasa ilan edilmiş ve bütün yurttaşlara anayasal haklar tanınmıştır. Fransız 1814 Charte'sinde eşitlik, vergi yükünün paylaşımında adalet ve memurluklara girmede eşitlik kuralları yer almaktaydı. Bu dönemde soyluluk unvanı eskisinden çok daha kötü bir vaziyetteydi ve burjuvazinin elindeydi.

1830'da kralın, monarşinin kendisine verdiği yetkileri kullanmaya çalışması üzerine halk ayaklanmış ve kralın yerine Orleans Hanedanı getirilmiştir. Bu dönemin önemi, parlamenter sisteminin başlangıcı olmasıdır. Bu sisteme göre hükümet yalnız yaşamaya karşı değil, aynı zamanda devlet başkanına karşı da sorumludur.

1848 devrimleri sonucu krallıktan tekrar cumhuriyete dönmüş ve II. Cumhuriyet Dönemi başlamıştır. Bu dönem I. Cumhuriyet Dönemi'nden farklı olup, burjuvazinin çeşitli kesimlerle çıkar çatışması yaşamasına sebebiyet vermiştir.

Bu dönemde işçi sınıfı ön plana çıkmaya başlamış, yine bu dönemde Fransa kadınlar dışında genel oyu kabul eden ilk ülke olmuştur.

Napolyon'un yeğeni Louis tarafından darbe yapılmış ve devamında İkinci Cumhuriyet sonlandırılarak İkinci İmparatorluk kurulmuştur. Bu dönem 1852-1870 yılları arasında sürmüş olup İlk İmparatorluk'ta olduğu gibi meşruiyetini halktan alıyordu. İkinci İmparatorluk da ilki gibi savaşla yıkılmıştır.

Paris halkı, savaş sonucu tutsak düşen Louis'in haberini aldığı anda ayaklanmış ancak Fransız Cumhuriyeti yerine Paris Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Fakat Paris Cumhuriyeti; Alman işgali sebebiyle ve Fransız halkının desteğinden yoksun kalması dolayısıyla ayakta kalamamıştır. Bunun üzerine 1870'te III. Cumhuriyet kurulmuştur.

III. Cumhuriyet geçici bir uzlaşmayla kurulmuş ve bunun sonucunda yeni bir anayasanın oluşturulması engellenmiştir. Buna rağmen en uzun süren dönem olup II. Dünya Savaşı sonucu bu dönem sona ermiştir. 1940-1945 yılları arası Alman işgali ile Vichy Hükümeti kurulmuştur.

Savaş'ın bitiminden bir sonraki sene IV. Cumhuriyet kurulmuş, 1958 yılında yapılan darbe sonucu bu dönem bitmiştir. V. Cumhuriyet; General de Gaulle tarafından hazırlanan ve bugün de yürürlükte olan 1958 Anayasası ile kurulmuş, 1962'de yapılan değişikliklerle birlikte yarı başkanlık sistemi oluşturulmuştur.

Fransız Hukuku, İngiliz Hukuku'nun aksine hiç istikrarlı bir tarihe sahip olmamış, sürekli monarşi ve cumhuriyet arasında gidip gelmiştir. Bundan dolayı Fransız Hukuku'nda yer alan kuralları tarihe bakarak anlamak olağan hale gelmiştir.

KAYNAKÇA:

- -JENKİNS Cecil, Kısa Fransız Tarihi, Çev.: Yavuz Alogan, Say Yayınları, İstanbul 2021
- -GÖZLER Kemal, Anayasa Hukukunun Genel Esasları Ders Kitabı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2020
- -AYBAY Aydın, AYBAY Rona ve PEHLİVAN Ali, Hukuka Giriş, Der Yayınları, İstanbul 2020
- -BAKIRCI Fahri vd., Parlamento Hukukuna Giriş, Lykeion Yayınları, Ankara 2020
- -AYBAY Rona, İnsan Hakları Hukuku, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2019

Bu açıdan bakıldığında, ayırt ediciliği yüksek olan markalar güçlü markalar olarak nitelendirilmekte ve güçlü markaların da koruma kapsamı geniş olmaktadır. [3] Temel olarak bir markanın sadece kendi mal veya hizmetleri için kullanılması, diğer markalardan ayırt edilebilir olması, ilgili olduğu mal veya hizmet ile aynı şekle veya işarete sahip olmaması, farklılık yaratabilmesi, işaretin bakılır bakılmaz fark edilirliliği gibi ölçütlerle markanın koruma kapsamı belirlenmektedir.

“İşaretlerin koruma kapsamı da buna paralel olarak birbirinden farklılaşabilmekte, ayırt edicilik gücü arttıkça koruma kapsamı genişlemektedir. Bu anlamda ayırt edicilik unsurunun korumanın kapsamını belirlemede esas unsur olduğu savunulabilir. Markanın koruma alanının ayırt edicilik gücü ile paralel biçimde genişlediği hususu SMK m.7.2 hükmünden de anlaşılmaktadır. Hükmün (b) ve (c) bentlerinde markanın ayırt ediciliğini güçlendirmesi nedeniyle koruma kapsamını genişleten hâllere yer verilmektedir. Bu hâller ise karıştırılma ihtimali ve tanınırlık olarak belirtilmektedir.”(Balık-Bektaş, 2019)

SMK m.5/1-c’de ***“Ticaret alanında cins, çeşit, vasıf, kalite, miktar, amaç, değer, coğrafi kaynak belirten veya malların üretildiği, hizmetlerin sunulduğu zamanı gösteren veya malların ya da hizmetlerin diğer özelliklerini belirten işaret veya adlandırmaları münhasıran ya da esas unsur olarak içeren işaretler”*** için marka olarak tescil edilemeyeceği belirtilmiştir. Bu madde hükmünden, bir markanın ilgili olduğu mal veya hizmeti doğrudan belirten işaretler olması halinde ayırt edicilik özelliğine haiz olamayacağı ve marka olarak tescil edilemeyeceği anlaşılmaktadır. ***“Dolayısıyla, marka olarak seçilen işaret, üzerinde kullanılacağı mal/hizmete yaklaştığı sürece ayırt edici karakterini yitirmekte ve zayıf marka olmaktadır.”***(İmirlioğlu, Şubat-2017, s.5)

SONUÇ:

Bu çalışmada markanın ayırt edicilik işlevi üzerinde kısaca durulmuş ve ayırt edicilik bakımından bazı önemli hususlara değinilmiştir. Markanın ayırt ediciliği tescil edilebilirlik bakımından bir ölçüttür. Bu nedenledir ki bir markanın ayırt edicilik işlevine haiz olup olmadığı çeşitli açılardan değerlendirilmelidir. Bu çalışmada, markanın ilgili olduğu mal veya hizmet bakımından ayırt ediciliği, markanın hitap ettiği toplum kesimi bakımından ayırt ediciliği, markanın koruma kapsamının belirlenmesi bakımından ayırt ediciliği gibi hususlar üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak ise bir markanın tescil edilebilirliği ve ticari hayatta yaşamını devam ettirmesi bakımından ayırt edicilik işlevi oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Markanın güçlü veya zayıf olması bu işlevin ne kadar yerine getirildiğine bağlıdır.

KAYNAKÇA:

- [1] YASAMAN, H.: Marka Hukuku, İstanbul 2004, s.60
- [2] MUTLUOĞLU, T.; “Markanın Kullanım Sonucu Ayırt Edicilik Kazanması”, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Ticaret Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara-2010, Yüksek Lisans Tezi
- [3] KESER, Y.; “Marka Hukuku’nda Kullanım Sonucu Ayırt Edicilik Kazandırma”, T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Bilim Dalı Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, İstanbul 2014, Doktora Tezi
- Türk Patent Enstitüsü, Marka İnceleme Kılavuzu, 2015
- WIPO, “Marka Olmak-Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Markaların Tanıtımı”, İşletmeler İçin Fikri Mülkiyet Hakları, Sayı-1, 2003
- İMİRLİOĞLU, D.; “Marka Hukukunda Ayırt Edicilik ve Kişi Adı Markalarında Ayırt Edicilik Tespiti”, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt-3 Sayı-2, Temmuz 2017, s.87-114
- İMİRLİOĞLU, D.; “Marka Hukukunda Ayırt Edicilik Ve Markanın Ayırt Ediciliğinin Zedelenmesi”, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Şubat-2017, Doktora Tezi
- BALIK, İ. – BEKTAŞ İ.; “Markanın Koruma Kapsamının Belirlenmesinde Ayırt Edicilik Gücünün Etkisi Ve Tanınmış Markanın Zayıf Unsurunun Durumu -McDonald’s Kararları Yönünden Bir İnceleme”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 5 (2019), s.1-18
- KAYA, A.; “Marka Hukuku”, Arıkan Yayınevi, İstanbul 2006, s.33
- Gülcan Tutkun Berk, “DüsseldorfCongress” Hizmet Markası Tanımlayıcıdır! Almanya Federal Yüksek Mahkemesi “DüsseldorfCongress” Markasının Ayırt Ediciliğini Tartışıyor., 16 Eylül 2015, <https://iprgezini.org/tag/ayirt-edicilik/>

Avukatın Savunma Dokunulmazlığı

YAZAN: DİLA ÖZDEMİR

Hukukun üstün tutulduğu ve bu üstünlüğün etkin kılındığı bir devlette; yargılamanın da belirtilen nitelikleri özümsemiş biçimde işlemesi anılan devlet modelinden beklenendir. Bu beklentinin karşılanması, yargılama makamı karşısına çıkmış kişinin veya onu temsil eden vekilinin; iddiasını, savunmasını veya yargılamayla ilgili faaliyetini serbestçe, özgür iradesi etkilenmeden ve buna ilişkin bir tehdit altında kalmadan yapabilmesini gerektirmektedir.

İddiasını, savunmasını, yargılama ile ilgili faaliyetini ceza tehdidi altında gerçekleştirmek durumunda kalan bir kimsenin varlığı, “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir” diyen Anayasa’nın 36.maddesiyle, temel hak ve özgürlüklere saygılı, hukukun üstünlüğünü kabul etmiş bir devlet modeli ile bir arada düşünülemez.

Yargılama sürecinin her aşamasında; iddia, savunma ve diğer faaliyetler söz konusu olduğunda iradesini bağımsız biçimde, ceza tehdidi altında kalmadan yürütmesinin önem arz ettiği yargılama sülhelerinden birisi de avukatlardır. Yargının vazgeçilmez, ayrı düşünülemeyecek bir parçası niteliğinde olan avukatlık, serbest bir meslek olmakla birlikte bir kamu hizmetidir. Belirtilen nitelikler Avukatlık Kanunu’nun 1.maddesinde de hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

“Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir.

Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder.”

Hüküm, avukatlık mesleğinin “serbestlik” ve “bağımsızlık” özelliklerini vurgular niteliktedir. Serbestlik niteliği; avukatın, görevinin gereklerini yerine getirirken temsil ettiği kişi veya kişiler de dahil olmak üzere diğer herhangi bir kişi veya idari kurumun emir veya talimatlarına bağlı olmamasını ifade eder. Bağımsızlık niteliği ise Fransız düşünür Molierac’ın sözleriyle ifade edilebilir; “En kıdemsizin, en kıdemliden veya isim yapmış olandan farkı yoktur. Avukatlar esir kullanmadılar, fakat efendileri de olmadı”[1]. Ek olarak; Avukatlık Kanunu’nun 6.maddesi; avukatlık mesleğinin bağımsızlık niteliğinin dayanaklarından birisidir. Buna göre; “Avukatlar, meslek kurallarına, ahlakına ve standartlarına uygun olarak müvekkillerinin yasal işlemlerini gerçekleştirirken tam bağımsız olacak, hiçbir kişi ya da kurumun baskı ve yasaklarına maruz kalmayacaktır”.

Tanımlanan özellikler birlikte değerlendirildiğinde; avukatın, mesleğini icra sırasında iddialarını, savunmalarını ve yargılama sürecinde yürüttüğü faaliyetleri; serbest, bağımsız, özgür iradesi ile kendisini bir ceza tehdidi altında hissetmeden yürütebilmesi asıl olandır. Anayasal güvenceye sahip, temel hak ve özgürlüklerden birisi olan hak arama hürriyeti ile beraber düşünüldüğünde ise iddia ve savunma bir hak olduğundan bu hakkın kullanılması, hakkı amacına uygun kullanan bakımından cezai sorumluluğu gerektiren bir durum değildir.

“İddia ve Savunma Dokunulmazlığı” kenar başlığını taşıyan TCK m.128, bahsedilenlere dayanak teşkil etmekle birlikte belirtilen şartlar dahilinde; avukatın, cezai sorumluluk tehdidi altında kalmadan yargılama faaliyetini özgür iradesi ile yürütebilmesinin önemli dayanaklarından birisidir. Buna göre;

“Yargı mercileri veya idari makamlar nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, kişilerle ilgili olarak somut isnatlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması halinde, ceza verilmez. Ancak, bunun için isnat ve değerlendirmelerin, gerçek ve somut vakıalara dayanması ve uyuşmazlıkla bağlantılı olması gerekir.”

Hükme göre; yargı mercileri veya idari makamlar huzurunda somut isnat veya olumsuz değerlendirme içeren sözleri ve yazıları dolayısıyla cezalandırılmama asıldır. “Somut isnat” ve “olumsuz değerlendirmeler” ile kastedilen namus, şöhret, saygınlık veya onura yapılan taarruzlardır[2].

“En kıdemsizin, en kıdemliden veya isim yapmış olandan farkı yoktur. Avukatlar esir kullanmadılar, fakat efendileri de olmadı”

Bahse konu TCK m.128 hükmünün, ceza verilmeme haline bir sınır çizdiği önemle belirtilmelidir. Yöneltilen isnat veya değerlendirmelerin; ilgili uyuşmazlıkla bağlantılı gerçek ve somut vakıalara dayanması gerekmektedir. Harici olarak; isnat ve değerlendirmelerin, avukatın savunma dokunulmazlığı bakımından; örneğin müvekkilin bilgi, irade ve taleplerine dayandırılan bir isnat veya değerlendirme yukarıdaki düzenlemenin kapsamında değildir. Dolayısıyla avukat hakkında cezai sorumluluğa, tazminata veya disiplin cezasına hükmedilmesinin önünde bir engel yoktur.

Savunma dokunulmazlığının diğer sınırları ise şunlardır; hakaret veya sövme teşkil eden yazı ve sözler iddia ve savunma sınırını aşmamalıdır, yazı ve sözler ile dava arasında nedensellik bulunmalıdır, savunma hakkı dilekçe, lahiya ve bunlar dışındaki evraklarda yer alan yazı ve sözlerle kullanılmalıdır.

Yargıtay kararlarından konuya ilişkin şu açıklamanın paylaşılması yerinde olacaktır;

“TCK’nın 128. maddesinde düzenlenen ve Anayasanın 36. maddesiyle de güvence altına alınan iddia ve savunma dokunulmazlığı; şahısların yargı mercileri veya idari makamlar nezdinde, serbestçe ve hiçbir endişenin etkisi altında kalmaksızın haklarını özgürce iddia edebilmeleri veya kendilerini savunabilmeleri imkanının sağlanmasını ifade eder. Eğer böyle bir hak olmazsa, iddia ve savunma serbestçe yapılamayacak ve söylenmesi gereken, cezai yaptırıma maruz kalma korkusuyla ifade edilemeyeceğinden, yapılan yargılama sonucunda hedeflenen, “gerçeğe ulaşma” ve “adaletin gerçekleşmesi” de söz konusu olamayacaktır”[3].

Bu bağlamda; savunma dokunulmazlığının hukuki niteliğine değinmek gerekmektedir. Bu noktada öğretide çeşitli görüşler mevcut olsa da çoğunluk görüşe göre; savunma dokunulmazlığı, hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmektedir. Türk Ceza Kanunu’nun hakaret ve sövme ile ilgili hükümleri gereğince suç sayılan fiiller, 128.maddenin varlığıyla meşru sayılmakta ve suçun unsurlarından hukuka aykırılık gerçekleşmemektedir. Savunma dokunulmazlığı hukuka uygunluk nedeni olarak ödevini bu şekilde yerine getirmektedir[4].

Hukuka uygunluk nedenleri, tüm hukuk sistemi bakımından sonuç doğurur. Bu yüzden, cezai ve hukuki yönden fail aleyhine herhangi bir olumsuz sonucu engelleyen savunma dokunulmazlığı, disiplin hukuku yönünden de aynı kapsayıcılığa sahiptir. Avukatlara, savunma dokunulmazlığının içerisinde kalan eylemlerinden dolayı disiplin cezası verilemez[5].

Sonuç olarak; avukatın savunma dokunulmazlığına sahip olması; yargılama faaliyetleri çerçevesinde savunmasını bir isnat veya olumsuz düşünce içerebilecek şekilde, ceza tehdidi altında kalmadan yapabilmesinin dayanağıdır. Böylelikle avukat, serbest biçimde, özgür iradesinin ürünü olarak yargılama ile ilgili bir faaliyette bulunmak ve iddia veya savunmada bulunabilmek suretiyle mesleğini, uygun hukuk zemini üzerinde icra edebilecektir.

Avukata iddia ve savunması bakımından özgür bir hareket alanı sunan savunma dokunulmazlığının işletilmesi avukatın hem hakkı hem ödevidir. Bu hak Türk yargı organlarıncı avukata eksiksiz tanınmalı ve yine bu ödev avukat tarafından gereğince yerine getirilmelidir ki etkili bir yargının mevcudiyeti sağlanabilsin.

“Avukata iddia ve savunması bakımından özgür bir hareket alanı sunan savunma dokunulmazlığının işletilmesi avukatın hem hakkı hem ödevidir.”

Kısaca, demokratik düzenin ayrılmaz parçası olan hukukun üstünlüğünün kabul edildiği bir düzende; işleyişin her alanında bu üstünlük benimsenmeli ve devletin temel fonksiyonlarından biri olan yargı bakımından da özümsemelidir. Belirtilen niteliğe haiz bir düzende; Anayasal güvenceye sahip temel hak ve hürriyetlerden biri olan hak arama hürriyetinin işlerlik kazanabilmesi ve yargılamanın amacına ulaşabilmesi; savunma dokunulmazlığını etkin kılmak suretiyle mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA:

- [1] ÇETİN Süleyman, ATEŞ Derya, “Avukatlık ve Noterlik Hukuku”, Güncellenmiş 3.Baskı, Seçkin, Ankara 2020, s.32.
- [2] KOCAOĞLU, Sinan, “Türk Ceza Kanunu (m.128) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Bir Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Savunma Dokunulmazlığı”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:2012/4, s.30.
- [3] Yargıtay 18. Ceza Dairesi, E. 2015/42887, K. 2017/10837, T. 12.10.2017
- [4] ÖZEN, Muharrem “Savunma Dokunulmazlığı” Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl:1992/3, s.422.
- [5] KOCAOĞLU, s.32.

*"KUVVETSİZ ADALET VE ADALETSİZ KUVVET
İKİ BÜYÜK FELAKETTİR."*

Joseph Joubert

Hekimlerin Öz Savunma Yöntemi Olarak “Defansif Tıp”

YAZAN: BURAK BİÇER

Hak sahiplerinin üçüncü kişilerin müdahalesine karşı korunması, devletlerin pozitif yükümlülükleri arasındadır. Ancak bu koruma yükümü yerine getirilirken özellikle kamu hizmeti ifa eden görevlilerinin mesleki motivasyonlarını düşürecek ve dolayısıyla kamu hizmetini riske edecek uygulamalardan da kaçınılması gerekmektedir. Bu noktada, hekimin hatalı tıbbi müdahalesine karşı korunan hasta haklarının yanında hekimin sürekli dava tehdidi altında kalması son yıllarda bir kavramın ön plana çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu kavram, defansif (çekinik) tıp olarak adlandırılmaktadır.

Defansif tıp, “hekimin ceza veya hukuk davalarıyla karşılaşmamak, tazminat ödememek, sigorta poliçe primlerini artırmamak amacıyla aşırı korumacı veya çekingen davranarak tanı ve tedaviye yönelik tıbbi uygulamaları gereksiz kullanması ve malpraktis davası ile sonuçlanma riski olan uygulamalardan kaçınması” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, defansif tıp iki ayrımda incelenebilecektir. Bunlardan ilki, hekimin hukuki veya cezai sorumluluk endişesiyle tanı ve tedavi prosedürlerini gereğinden fazla kullanması olarak tarif edilen pozitif defansif tıp; diğeri ise, hekimin komplikasyon riski yüksek müdahalelerden kaçınması yoluyla oluşan negatif defansif tıptır.

Defansif tıp olgusunun ortaya çıkış nedenlerine bakılacak olursa; tıp teknolojisinin gelişmesine bağlı olarak hastaların hekimlerden beklentisinin artması, hekim kişiliğinin sorgulanması ve bireylerin hak arama yollarına dair bilincin gelişmesi ile beraber malpraktis dava sayılarındaki artıştır. Örneğin, bir çalışmada[1] 1960’lı yıllarda her 100 hekimden 1’i malpraktis davalarına maruz kalırken, bu sayının 1970’lerde 13, 1980’lerde ise 17’ye yükseldiği ortaya konmuştur.

Ancak bu hak arama mücadelesinin diğer tarafında; “amaca uygun olmayan hukuki enstrümanlarla yargılama yapılması, medyanın tıbbi davalarda ölçsüz ve ajitasyona kaçan tavrı, artan dava ve tazminatlar nedeniyle sigorta şirketlerinin üstlerine düşen mali yükü kaldırmakta zorlanması ve primleri yükseltmesi” gibi nedenler dolayısıyla hekimler kendi öz savunma yöntemlerini geliştirmek durumunda kalmışlardır. Bu savunma yöntemleri başlıca şu şekilde sayılabilir: [2]

- Tıbbi bir gereklilik olmaksızın tetkik isteme, ilaç yazma ve hasta yatışı verme,
- Hasta için fazladan konsültasyon isteme,
- Görüntüleme tekniklerini daha sık kullanma
- Tedavi imkanı olduğu halde riskli hastaları sevk etme; agresif ve şikayetçi olma olasılığı yüksek olan hasta ve hasta yakınlarından kaçınma
- Karmaşık medikal problemleri olan hastalardan kaçınma ve komplikasyonları yüksek tedavilerden kaçınma

Bu tip davranışların uygulamadaki karşılığına bakacak olursak; 2008 yılında çeşitli branşlardan 762 hekimle yapılan bir araştırma, hekimler arasında pozitif defansif tıp davranışlarının görülme oranını %79,74, negatif defansif tıp davranışlarının görülme oranını ise %75,66 olarak ortaya koymuştur.[3]

Hekimler arasında bu denli yüksek oranla uygulanan defansif tıbbın ekonomik ve hukuki sonuçları dikkate alınmalıdır. Özellikle, tıbbi teknolojilerin maliyetlerinin yüksekliği, devletlere ve dolaylı olarak topluma mali külfet oluşturmaktadır. Örneğin, Massachusetts Medical Society tarafından 2008 yılında yayınlanan bir defansif tıp araştırması, bu tarz davranışların Massachusetts eyaletine maliyetinin yıllık 1.8 milyar doların üzerinde olduğunu göstermiştir[4].

Ayrıca çeşitli çalışmalarda devletlerin sağlık hizmetleri için harcadıkları toplam tutarın yaklaşık beşte birini defansif tıp uygulamalarının oluşturduğu ifade edilmektedir.

Defansif tıp, yalnızca ekonomik anlamda olumsuz sonuçlar yaratmamakta aynı zamanda hastalar için sağlık risklerini de gündeme getirebilmektedir. Örneğin bir vakada, 31 yaşında erkek hasta karın ağrısı ve kusma şikayeti ile 2 yıl boyunca belirli aralıklarla acil servise başvurmuştur. Yapılan tetkiklerde hayati bulguları normal olmasına ve karın muayenesinde hassasiyet, defans veya kitle olmamasına rağmen bu 2 yıllık süreçte hastaya 12 kez karın ve pelvis BT (bilgisayarlı tomografi) taraması yapılmıştır. Olayda hasta; gereksiz radyolojik görüntülemeye ve olası anafilaktik reaksiyon risklerine maruz kalmıştır. Maruz kaldığı radyasyonun boyutunu daha iyi tasvir etmek gerekirse, hasta; Hiroşima ve Nagazaki'dekilerin maruz kaldığı radyasyon miktarına eşit veya daha fazla olan 12 abdominal BT taraması almıştır.[5]

Defansif tıp konusunda bakılması gereken diğer bir nokta ise, hekimin sorumluluğu bahsidir. Hukuka uygun bir tıbbi müdahaleden söz edebilmek için, müdahalenin tıp biliminin verilerine göre gerekli ve bu verilere uygun olması, sağlık personeli tarafından yapılması ve hastanın aydınlatılmış rızasının alınmış olması gerekmektedir.[6]

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere, özellikle pozitif defansif tıp davranışlarında hekim, gerekli olmayan tıbbi müdahaleleri hukuki veya cezai sorumlulukla karşılaşmamak adına yapmaktadır. Ancak, tıbbi müdahalenin hukuka uygunluk şartlarından olan endikasyon (gereklilik) bulunmaksızın gerçekleştirilen tıbbi bir girişim, hem haksız fiil niteliğinde bir eyleme vücut verecek hem de sözleşmeye aykırılık dolayısıyla hekimin hukuki sorumluluğuna yol açacaktır.

Almanya'da 1998 yılına ait bir kararda; herhangi bir endikasyon olmaksızın yaptırılan röntgen çekimlerinin kasten yaralama suçunu oluşturduğuna hükmedilmiştir

Mahkemeye başvurulun bilirkişi; röntgen çekimi nedeniyle insan vücudunun hayat yapısının zarar gördüğü ve hayati öneme sahip fonksiyonlarının etkilendiği, az bir doz ile bile uzun süreli zararlara yol açılabileceği, tümör oluşumuna dahi sebebiyet verilebileceği şeklindeki tespitlerin yer aldığı bir rapor hazırlanmıştır.[7] Bu hususlar bize, hekimlerin sorumluluktan kaçınmak için yaptıkları defansif tıp davranışlarının esasında hukuki veya cezai sorumluluğa neden olan davranışlar olduğunu göstermektedir.

Bu açıklamalar ışığında, defansif tıbbin hekim açısından zaman ve enerji kaybına; hasta açısından sağlık riski oluşturma ve tedavi giderlerinin artmasına neden olduğu görülmekle birlikte, ülke ekonomisine büyük bir mali yük oluşturduğu da söylenebilecektir. Bunun dışında hekimlerin defansif tıp eylemlerinin onları sorumluluktan kurtaran bir yol değil aksine sorumlu tutulmalarına sebebiyet verecek bir durum olduğu görülmektedir.

Defansif tıp davranışlarının olumsuz etki alanı görüldüğü üzere, oldukça geniştir. Ancak bu davranışların nedeni anlaşıldığında çözümü de bulunabilecektir. Nedenler, kısaca dava tehdidi (CİMER başvuruları da dâhil), bilgi ve deneyim eksikliği olarak düşünülebilir. Bunların çözümü ise; dava tehdidine karşı mesleki sorumluluk sigortasını devlet desteğiyle kuvvetli hale getirmek ve hekimlere güvence sağlayabilmek; CİMER başvurularında asılsız başvuruların ayıklanmasına yönelik düzenlemeler yapmak ve bilgi-deneyim eksikliğini gidermek için Tıp Fakültelerinde eğitim standardını yukarıya çekmek olacaktır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de 2016 yılında vermiş olduğu bir kararda[8], devletlerin tıbbi uygulama hatası mağduru olduğu iddia edilen kişilere karşı pozitif yükümlülüklerini yerine getirirken, tıp doktorlarını haksız yere sorumluluğa maruz bırakmamak adına önlemler almakla yükümlü olduğunu belirtmiştir. Aksi durumda ise, yukarıda detaylı olarak işlediğimiz ve toplumsal yapının geneline olumsuz etkileri olan “defansif tıp” gündeme gelecektir. Bu sebeple devletler, son yıllarda gittikçe önem kazanan ve tehlike arz eden çekinik tıp konusunda çözüm üretmelidir.

KAYNAKÇA:

- [1] Weiler PC. Medical Malpractice on Trial P 1-6, Harvard Collage Press, 1991
- [2] Yılmaz K. Defansif tıbbi uygulamaların hukuki açıdan değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, 2012
- [3] Aynacı Y. Hekimlerde Defansif (Çekinik) Tıp Uygulamalarının Araştırılması, Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Adli Tıp ABD., Tıpta Uzmanlık Tezi, Konya, 2007
- [4] Sethi MK, Aseltine RH Jr, Ehrenfeld JM, et al; Massachusetts Medical Society. Investigation of defensive medicine in Massachusetts; November 2008.
- [5] Manish K. Sethi, MD Defensive Medicine: "Glowing" with Pain February 1, 2010 (<https://psnet.ahrq.gov/web-mm/defensive-medicine-glowing-pain#references>)
- [6] Hakeri H. Tıp Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, sf. 259 Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021
- [7] Hakeri H. Tıp Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, sf. 539 Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021
- [8] Vasileva vs. Bulgaria, 2016

Günümüz Dünyasında Bir İnsan Hakları İhlali Olarak İklim Değişikliği

YAZAN: FULYA AZRA KARAKUŞ

Yüzyıllar boyunca insanoğlu, kendi varlığını ve yapıtlarını geliştirirken beraberinde dünyayı da geliştirmiş ve her yüzyılda bir adım daha ileriye taşımıştır. İnsanoğlunun Sanayi Devrimi ile birlikte yaşadığı süratli gelişimi, atmosfere yayılan sera gazlarının da süratle artmasına sebep olmuştur. Artan karbondioksit, su buharı, metan gibi bazı gazlar, güneşten gelen radyasyonun dünya dışına yansımalarını önlemiştir. Dışarıya yansıtılamayarak atmosfer içerisinde kalan radyasyondaki ısı, soğurulmak suretiyle Dünya atmosferinin içerisindeki ısıнын artmasına sebep olmuştur. Bir anda gerçekleşmeyen dünyanın yapısındaki ve ısısındaki bu değişim zamanla insanı ve insan hayatını tehdit etmeye başlamıştır. Bu tehditi biz şu an **küresel ısınma** olarak nitelendiriyoruz.

Bu sorunu insan hakları ihlali çerçevesinde ele aldığımızda, ilk olarak yaşama hakkı ile başlamak gereklidir. Çünkü insan ancak hayatta kaldığı ve yaşadığı sürece diğer haklara sahip olabilir ve haklara sahip olduğu sürece bu haklarda yaşanabilecek ihlallerden söz edebiliriz. Bu sebeple insan için temelde en önemli olan hak, yaşama hakkıdır.

Uluslararası insan hakları hukuku herkesin doğuştan gelen ve yasalar ile korunan yaşama hakkına sahip olduğunu kabul eder.

Yaşama hakkı, hukuk düzenince üstün bir hak olarak kabul edilmekle birlikte yaşayan tüm varlıkların varlık koşulu olan yaşama hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir (AİHS m. 2).

Yapılan araştırmalar, iklim değişikliği nedeniyle her sene yaklaşık dört yüz bin kişinin yaşamını yitirdiğini ve 2030'lu yıllarda bu sayının yedi yüz binlere ulaşmasının beklendiğini ifade etmektedir. [1] Bu etki, iklim krizinin yaşama hakkına yaptığı doğrudan bir etki olarak kendini göstermektedir çünkü olağanüstü iklim olayları, insanın canına ve beden bütünlüğüne ciddi anlamda zarar verecek olayları meydana getirebilmektedir. Örneğin iklim değişikliğine bağlı olarak Avrupa'da meydana gelen sel felaketleri, birçok insanın ölümüne doğrudan sebebiyet vermektedir.

Aynı zamanda yaşanan iklim değişiklikleri, temel insani hak olan sağlık hakkına (AHİS 25. madde) da önemli ölçüde müdahale etmektedir. Gıda ve su kıtlığı sebebiyle yeterli ölçüde beslenmeyen insan, fizyolojik ve psikolojik birçok hastalık riski dolayısıyla sağlık hakkına karşı yapılan müdahaleler ile karşı karşıya kalmaktadır. Kuraklığın sebep olduğu gıda kıtlığı, insanların yetersiz beslenmesinin yanı sıra yaşanan uzun süreli kuraklıklar sebebiyle temiz suya ve buna bağlı olarak hijyene erişimde önemli ölçüde problem yaratmaktadır. Bu durum da insanın temel haklarından biri olan sağlık hakkına önemli ölçüde olumsuz bir müdahale oluşturmaktadır. Gıdada ve suda yaşanan bu krizler toplumda salgın ve ölümcül hastalıkların artmasına da sebebiyet vermektedir.

Zaman içerisinde ortaya çıkan iklim değişikliğinin olumsuz sonuçları; insanın yaşamı için temel ve gerekli olan faktörleri, örneğin temiz su, hava toprak ve biyoçeşitlilik gibi doğal etmenleri etkilerken, insan eliyle oluşan kentsel alanlar ve kırsal alanlar arasındaki ekolojik dengenin de bozulmasına neden olmaktadır.

“Burada da kuşkusuz devreye giren terim iklim adaletidir. Bu terimin özünde, iklim değişikliğinin yaşanmasından en az sorumlu olanların, iklim değişikliğinin sonuçlarından ilk ve en fazla etkilenecekler olması yatmaktadır.”

Bu sebeple, tüm insanların temel hakkı olan çevre hakkı (Stockholm Birleşmiş Milletler İnsan Ve Çevre Konferansı madde 1) da bu bozulmadan ciddi manada etkilenmekte ve olumsuz bir müdahale ile karşı karşıya kalmaktadır. İhlal edilen hak esasında yalnızca içerisinde bulunan çevreyi değil tüm insanlığın ortak değeri olan dünya ekosistemi kapsamaktadır. Dolayısıyla çevre hakkı eşitlik esasına dayanır. Burada da kuşkusuz devreye giren terim **iklim adaletidir**.

Bütün insanlar sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Bu terimin özünde, iklim değişikliğinin yaşanmasından en az sorumlu olanların, iklim değişikliğinin sonuçlarından ilk ve en fazla etkilenecekler olması yatmaktadır. Bu sebeple sanayi devrimiyle başlayan kirlilik, gelişmiş ülkelerce meydana gelse de bu durumdan en çok gelişmekte olan ülkeler etkilenmiştir. Bu durum hem sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının ihlaline hem de iklim adaletsizliğinin oluşmasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca oluşan felaketler sebebiyle halklar bir insan hakkı olan kendi kaderlerini tayin etme hakkından mahrum kalmaktadırlar.

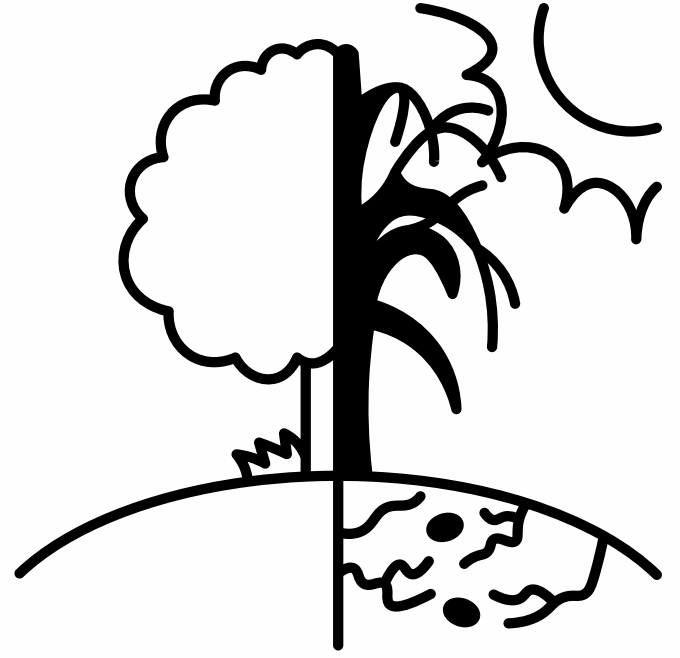
Yaşanan iklim krizi temelde birkaç hakkı ihlal ediyor gibi gözükse de bu maddelerin ihlalinin birbirleriyle olan yakınlıkları ve alakaları aslında bir hakka yapılan müdahalenin diğer tüm hakları az ya da çok etkilediği ve kapsadığını gözler önüne sermektedir. Bu sebeple aslında yaşanan bu kriz, bütün insan haklarına yapılan bir müdahale olarak düşünülebilir. Bu bağlamda müdahalenin önlenmesi ve hakların korunması için hukuk alanında düzenlemeler yapmak gerekmektedir.

İklim krizinin ortaya çıkmasıyla birlikte yaklaşan tehditin farkına varan devletler, insan haklarını korumak ve Dünya'yı ortasında bulunduğu iklim krizinden kurtarmak maksadıyla ortak bir mutabakata vararak iklim anlaşmalarının temelini atmıştır. Bu da bizi aslında yakın bir zamanda İskoçya'da gerçekleşen 26.'sı düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansının temelini nasıl atıldığına ve dünyadaki küresel ısınmanın önlenmesinin bilincinin nasıl oluştuğuna götürüyor.

1992 yılında imzalanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler öncülüğünde imzalanan küresel ısınmaya yönelik hükümetlerarası ilk çevre sözleşmesi olarak bulunmakla birlikte sözleşme; özellikle insanların sanayi alanındaki gelişimlerin sebep olduğu iklim üzerindeki tehlikeli etkilerini kabul etmiştir. Bu faaliyetlerin atmosferdeki sera gazı oranının artmasına sebep olduğu, dolayısıyla sözleşme kapsamındaki tarafların atmosferdeki sera gazlarının mevcut oranlarını düşürmeyi ve bu gazların sebep olduğu olumsuz etkilerini en aza indirerek yaklaşan tehlikeyi durdurmayı amaçlamaktadır. Ayrıca sözleşmenin yürürlüğe girdiği 1994 yılı sonrasında her yıl sözleşmeyi oluşturan taraflar arasında taraflar konferansı düzenlenmesini amaçlanmıştır. Bu toplantılar kısaca "COP" olarak da adlandırılır. (Conferences of the Parties). Her yıl düzenlenen konferansların üçüncüsünde Kyoto Protokolü imzalanmıştır.

Bu protokolden istenen sonucun alınamaması, belki de Paris İklim Antlaşmasının temelleri atmış ve 2016 yılında Paris İklim Antlaşması yürürlüğe girmiştir. Paris Antlaşması'nın uzun vadeli sıcaklık hedefi, küresel ortalama sıcaklık artışını sanayi öncesi seviyelerden 2 °C (3,6 °F) artış seviyesi ile sınırlı tutmaktır. Ek olarak 1,5 °C çaba harcanması da temenni edilmiştir.[2] Çünkü sıcaklık artışını 2 °C yerine 1,5 ile sınırlamak iklim değişikliğinin meydana getireceği riskleri ve etkileri önemli ölçüde azaltacağı düşünülmektedir. Ve bu yarım derecelik fark bile Dünyanın yaşadığı krizin vahim sonuçlarını önemli ölçüde azaltarak dünyanın kaderini daha iyi şekilde tayin etme hususunda önemli bir rol oynayacaktır.

COP26 (2021 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı) geçtiğimiz yıl 31 Ekim ve 12 Kasım 2021 arasında İskoçya'nın Glasgow kentinde küresel ısınmayı ve sera gazı salınım oranlarını azaltmak amacıyla sözleşme tarafı olan 197 ülkenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Toplantı gündeminde her ülkenin 2050 yılına kadar net sıfır karbon emisyonuna ulaşma hedefleri doğrultusunda 2030 yılına kadar emisyon değerlerinin azaltılarak 1,5 derece olan sıcaklık hedefine ulaşmak bulunmaktadır. Dünyanın içinde bulunduğu ve gün geçtikçe daha çok büyüyerek dünya ve insanlık adına feci sonuçlar yaratan iklim krizi ancak emisyon azaltımı ve iklim finansmanı ile ilgili olumlu gelişmeler ışığında önlenabilir olduğu su götürmez bir gerçektir.

Bu önleyişin ancak ve ancak tüm dünya ülkelerinin ortak mutabakata vararak alacakları ve hızlı bir şekilde uygulayacakları kararlar ile mümkün olabileceği toplantı gündeminde olduğu gibi aşikar bir gerçektir. Şu anda küresel ısınmanın mevcut ilerleyişi Paris Anlaşması kapsamında verilen taahhütlerin yeteri kadar somut ve gerçekçi olmamanın yanı sıra, küresel ısınmayı 1,5°C'de sınırlandırmak için yeterli değildir. Bu sebeple ülkelerin en kısa zamanda taahhütlerini yenilemesi ve insan hakları ihlali olan bu durumu engellemek, ortadan süratli bir şekilde kaldırmak ve küresel ısınmayı durdurmak için tek olası gözükten metod olan bu önleniş hareketine; diplomatik ve hukuki müeyyidelerle destek vermeleri gerekmektedir. Bireylerin insan hakları kapsamında etkili ve yeterli bir korumadan yararlanması için hukuken bağlayıcı olan yükümlülüklerin iklim antlaşmaları çatısı altında ihtiyat ilkesine bağlı kalınarak yerine getirilmesi ve tüm dünya devletlerinin refahı için bu yükümlülükler topyekün bir bilinç ile uyulmasını zorunlu hale getirmek gerekmektedir.

Aksi halde tek ve biricik evimiz olan Dünyamızın ve buna bağlı olarak insan soyunun devamının kaybedilmesi riski ile yüzleşmek zorunda kalma ihtimali; bir ihtimal olmaktan çıkıp bir gerçeklik olarak kendini gösterecektir. Ve işte o zaman, yerinde atılmayan adımların, imzalanan sözleşmelerin, korumaya çalıştığımız hakların bir ehemmiyeti kalmayacaktır çünkü tüm bunların sonucunda her şey için çok geç kalındığında bunları konuşacağımız bir dünyamız, yaşamımız ve dolayısıyla korunacak haklarımız kalmayacaktır...

KAYNAKÇA:

(1)DARA and the Climate Vulnerable Forum, Second edition: A guide to the cold calculus of a hot planet (DARA and Climate Vulnerability Monitor, 2012), s. 17.

(2) Wikipedia Paris Antlaşması

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

Stockholm Birleşmiş Milletler İnsan Ve Çevre Konferansı Bildirgesi

BBC COP26 İklim Zirvesi'nde varılan anlaşma neler öngörüyor?

Seda Yurtcanlı Duymaz-BİR İNSAN HAKLARI SORUNU OLARAK İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

*"ERDEM, YALNIZCA EŐİTLER ARASINDA
YEŐİREBİLİR."*

Mary Wollstonecraft

Marbury & Madison Davası Üzerine

YAZAN: HASAN AYDIN

Geçmişten günümüze kadar geçen süreçte hukukun pek çok farklı formlarda anlaşıldığını ya da farklı usullerde uygulandığını görmekteyiz. Hangisinin 'iyi' hangisinin "kötü" olduğu sorusunun, aslında bir cevabının olmadığı gerçeği çok geniş bir zaman diliminde yeşermiştir.

Zaman bir süreçtir, geçmişten günümüze gelen. Bu evvel zamanın içerisinde pek çok alanda değişiklikler yaşandı. Kimi bilerek, kimi bir tesadüf üzerine var oldu ya da değişerek yeni bir form kazandı. Hukuk alanı da bu alanların en önemli olanlarından biridir. Kimi zaman bir savaş, kimi zaman bir isyan, kimi zaman yeni dünya düzeninin yeni gereklilikleri hukuku günümüze kadar farklı hukuki alanlarda, farklı boyutlarda etkileyerek günümüze dek yenilenmesine, gelişmesine ya da memnun olmayan kesimler sebebiyle gerilemesine yol açmıştır. Açılan bu yollarda, uzanabileceğimiz pek çok farklı hikâye, bugünü anlamak ve değerlendirmek için de birer araç olmuştur.

Örnek olarak Marbury & Madison Davası, anayasanın üstünlüğünün ilk defa dile getirilmesi bakımından önemli sonuçlar doğuran ve anayasanın anlamını sağlamlaştıran bir davadır.

Bu davanın görüldüğü zaman diliminde siyasi anlamda değişimlerin yaşandığı bir havada bulunan Amerika Birleşik Devletleri için belki de bu davanın açılması için tam da zamanıydı. Yıl tam olarak 1800... Amerika'da yeni bir siyasi partinin iktidarı ele alması için gerekli oylar alınmış ve genç ABD'nin ikinci başkanı ve kurucu babalarından olan John Adams seçimi kaybetmiştir. Federalist Parti'nin başkan adayı olan Adams eski dostu ve Demokratik-Cumhuriyetçi Parti'nin başkan adayı olan Thomas Jefferson'a bırakmıştır koltuğunu. Aslında bu kaybedişin de bir sonucudur Marbury & Madison Davası. Amerika Birleşik Devletleri'nde görülen 'beklemede başkanlık' durumu neticesinde John Adams kaybetmesine karşın bir süre daha başkanlık koltuğunda oturmuştur. Tam olarak bu dönemde Adams, hazırlanan ve bilinen adı " Gece Yarısı Yasası" olan Adliye Teşkilat Yasası'nı çıkarmış, bu gelişme kendisine verilen yetkiler çerçevesinde bir atamalar silsilesinin başlangıcı olmuştur. Sonuç olarak bu yasa senatodan geçmiştir ve fakat bir sorun vardır. Temelinde yasama gücünü kaybeden Adams'ın yargıya yönelik komisyon atamaları olan yasadan dolayı aralarında Marbury'nin de bulunduğu dört kişinin atamaları gerçekleştirilememiştir. Zaman geçer ve ABD'nin üçüncü başkanı olan Jefferson başkanlık koltuğuna oturur. Atamaların tamamen bir haksızlık olduğunu düşünen Jefferson o dönemin Dışişleri Bakanı olan James Madison ile görüşür ve masada kalan bu dört kişinin atanmasının kendilerine yapılan bir haksızlık olduğunu ve bu haksızlığın karşısında durulmasının gerekliliğini beyan eder. Fakat Marbury ne kadar itiraz etse de, hakkını istese de Madison, Adliye Teşkilat Yasası'yla kazandığı hakkını ona vermemekte ısrarcıdır.

Marbury bu tutumun üzerine konuyu Yüksek Mahkeme'ye taşır. Yine Adams tarafından atanan ve o sırada başyargıç olan John Marshall ilk görüşünde Marbury lehine komisyonun Madison tarafından verilmemesinin yasa dışı olduğunu yazmıştır. Ancak mahkeme Madison'a komisyonun verilmesine uymasını emretmemiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak Madison eski tutumunu takınıp Marbury'e mazbatasını teslim etmemiştir.

Karar aşamasına gelindiğinde ise mahkeme iki sorunun arasında zor bir durumda kalmıştır. Marbury aleyhine verilecek olan karar, usulüne göre kazanılmış bir hakkı hiçe saymaktayken lehine verilecek kararın Madison'u

bağlayıp bağlamayacağı ise bir başka soru işareti

oluşturmaktadır. Bu ikilem içerisinde mahkeme tarihi bir dönüm noktası

olarak anayasayı işaret eder.

Hüküm şu şekildedir;

"1789 Adalet Yasası'nın 13'üncü maddesi, Anayasa'nın Yüksek Mahkeme'ye verdiği özgün yetkiyi genişlettiği zaman a nayasaya aykırıdır".

Sonuç olarak Marbury yargıç olarak atanamaz lakin yasayla beraber yargıç olanlara da dokunulmaz. Anglo-Sakson hukuk sisteminde görülen iptal etme yerine uygulamayarak etkisizleştirme bu davada da vuku bulmuştur. Mahkeme Adliye Teşkilat Yasası'nı iptal etmemiş, yalnızca onu uygulamayarak işlevsiz hale getirmiştir.

Sonuç olarak; geçmişe baktığımız zaman kuvvetler arasında yaşanan olaylar etrafındaki spesifik kesişmeler, hukuk alanında yeni gelişmeleri doğurmuştur. Anayasanın üstünlüğü, hukukun herkesi kapsayan bağlayıcılığı gibi pek çok konuda bu kesişmeden doğan sonuçları örneklendirebiliriz. Çünkü hukuku toplumlar var etti ve ardından hukuk onu oluşturan toplumları şekillendirdi.

hukuku toplumlar var etti

ve ardından hukuk

onu oluşturan toplumları şekillendirdi.

KAYNAKÇA:

- https://tr.wikipedia.org/wiki/Marbury_v._Madison#CITEREFtein2014
- <https://lp.findlaw.com>

İş Hukukunda Zincirleme İş Sözleşmeleri

YAZAN:FURKAN KILINÇER

İş sözleşmesi işçi ve işveren arasında akdedilen, işçinin işverene bağımlı olarak bir iş görmeyi, işverenin ise bunun karşılığında bir ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. İş sözleşmeleri sözleşme süresi esas alınarak belirli süreli iş sözleşmesi ve belirsiz süreli iş sözleşmesi olarak ikiye ayrılır. Belirli süreli iş sözleşmesi bazı objektif koşulların varlığında yapılabilen ve taraflarca öngörülebilen bir vadeye bağlı olan bu nedenle de ihbar gerekmeksizin süre bitiminde iş sözleşmesinin de sona erdiği sözleşme tipidir.[1] Belirsiz süreli iş sözleşmesi ise iş sözleşmesinin herhangi bir vadeye bağlanmadığı sözleşme tipidir. 4857 sayılı İş Kanunu m.11/1 hükmü uyarınca taraflar arasında yapılan sözleşmede herhangi bir vade öngörülmemişse bu durumda sözleşme belirsiz süreli iş sözleşmesi olarak kabul edilecektir. İlgili maddenin devamında belirli süreli iş sözleşmesi yapılmasının sıkı şartlara bağlanmış olması da dikkate alınırsa iş hukuku açısından belirsiz süreli iş sözleşmesinin asıl, belirli süreli iş sözleşmesinin ise istisna bir sözleşme tipi olduğu anlaşılabacaktır.[2]

İş Kanunu m.11/1'e göre belirli süreli iş sözleşmesi, belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması veya belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak işveren ile işçi arasında yazılı şekilde yapılan iş sözleşmesidir. Bir iş sözleşmesinde salt başlangıç ve bitiş tarihinin belirtilmiş olması bu sözleşmenin belirli süreli iş sözleşmesi olduğu anlamına gelmeyecektir.[3] Bu hususta Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E. 2017/10, K. 2019/1 numaralı 8.3.2019 tarihli kararında:

"4857 sayılı İş Kanunu'nun 11.maddesindeki tanım dikkate alındığında, maddenin muhatabının işçi ve işveren olduğu, işçi ve işverenin belirli süreli iş sözleşmesi yapma serbestisinin Kanun ile sınırlandırıldığı ve bu tür sözleşmelerin kurulabilmesi için ancak anılan objektif koşulların bulunması gerektiği açıktır. Dolayısıyla tarafların (işçi-işveren) salt belirli bir süre belirterek yaptıkları iş sözleşmesini belirli süreli olarak nitelendirmeleri sözleşmenin belirli süreli iş sözleşmesi olduğunun kabulüne yeterli değildir. Maddede belirtilen işin belirli süreli olması veya belli bir işin tamamlanmasına yönelik olması ya da belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullar bulunmaması hâlinde, bu sözleşme belirsiz süreli iş sözleşmesi sayılır."

denilerek taraflar arasında yapılan sözleşmenin belirli süreli iş sözleşmesi olduğunun kabulü için bu sözleşmenin yapılmasında objektif koşulların bulunmasının gerektiği, aksi durumda sözleşmenin belirsiz süreli iş sözleşmesi olarak kabul edileceği ifade edilmiştir.

Anılan karar gereğince belirli süreli iş sözleşmesi için objektif neden kabul edilen durumlar şunlardır;

- **İşin belirli süreli olması**, işin niteliği gereği baştan itibaren ne kadar sürede biteceğinin bilinmesi veya bilinebilir olmasıdır. Örneğin, bir serginin veya konferansın ya da bir sportif organizasyonun düzenlenmesinde işin ne kadar süreceği her iki taraf açısından da bilindiğinden, bu işlerde çalıştırılmak üzere işçi alınması hâlinde belirli süreli iş akdi yapılabilir.
- **Belli bir işin tamamlanmasına yönelik olması**, işçi ile zaman içinde devam edip giden bir iş için değil de tamamlanması ile sona erecek bir işte çalıştırılmak üzere belirli süreli iş akdi kurulması mümkündür. Örneğin, bina yapımının bitmesi, bilgisayar donanımının kurulması, projenin bitirilmesi, bahçe düzenlenmesinin gerçekleştirilmesi için belirli süreli iş sözleşmesi yapılabilir.
- **Belirli bir olgunun ortaya çıkması**, işyerinde, işletmenin normal faaliyetine dâhil olmayan veya sürekli devam etmekte olan mutad durumun dışında bir olgu ortaya çıkabilir ve geçici olarak iş gücüne ihtiyaç duyulabilir. Örneğin, hastalık, hamilelik veya herhangi başka bir durum nedeniyle izinli olan ve iş akdi askıya alman işçinin yerine, bir süre için başka bir işçiyle belirli süreli sözleşme yapılması mümkündür.
- **Objektif koşul sayılabilecek benzer durumlar**, objektif koşulların maddede sayılanlarla sınırlı olmadığı maddedeki ifade şekline açıkça anlaşılmaktadır. Zira objektif koşullar sıralandıktan sonra "gibi" ifadesine yer verilmesiyle benzer hâllerde de belirli süreli iş sözleşmesi yapılması mümkün olmaktadır.

"Taraflar arasında yapılan sözleşmenin belirli süreli iş sözleşmesi olduğunun kabulü için bu sözleşmenin yapılmasında objektif koşulların bulunmasının gerektiği, aksi durumda sözleşmenin belirsiz süreli iş sözleşmesi olarak kabul edileceği ifade edilmiştir."

Belirli süreli iş sözleşmelerinin bitiş tarihi belli olduğundan işçiye ancak bu süre ile sınırlı olarak bir iş güvencesi sağlamaktadır. Bu nedenle de işverenler işçiyle yaptıkları iş sözleşmelerini belirli süreli iş sözleşmesi olarak yapma eğilimindedirler. Uygulamada genellikle taraflar arasında bir yıllık iş sözleşmeleri akdedilir. Bu sözleşmelerin bitimini takiben aynı işçiyle aynı işte çalıştırılmak üzere yeniden iş sözleşmesi yapılmaktadır. Kanun koyucu işçi açısından sakıncalı olan bu durumu engellemek adına İş Kanunu m.11/2'de üst üste belirli süreli iş sözleşmesi yapılmasına yönelik özel bir düzenleme getirmiştir. İlgili fıkra göre **"Belirli süreli iş sözleşmesi, esaslı bir neden olmadıkça, birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamaz. Aksi halde iş sözleşmesi başlangıçtan itibaren belirsiz süreli kabul edilir."** ancak esaslı nedenlerin -objektif koşullar- varlığı halinde zincirleme şekilde belirli süreli iş sözleşmesi yapılabilir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında da **"Esaslı nedene dayalı zincirleme iş sözleşmeleri, belirli süreli olma özelliğini korurlar."** düzenlemesine yer verilerek bu durum vurgulanmıştır. Bu düzenlemeler ile uygulamada meydana gelen sakıncalı durum giderilmiş ve objektif unsurların varlığı halinde zincirleme yapılan sözleşmelere belirli süreli iş sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı, yokluğu halinde ise sözleşmelerin en baştan itibaren belirsiz süreli iş sözleşmesi hükümlerine tabi olacağı belirtilmiştir. Ancak bu düzenlemeye rağmen işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesinin sağladığı korumalardan yararlanmasını önlemek amacıyla unsurları oluşmadığı halde yalnızca süre belirtmek suretiyle birden çok iş sözleşmesinin üst üste akdedildiği görülmekte ve işverenlerce hatalı bir şekilde bu sözleşmelerin niteliğinin belirli süreli iş sözleşmesi olduğu savunulmaktadır.[4]

Türk hukukunda belirli süreli iş sözleşmelerinin yapılmasını zorunlu kılan veya buna imkân sağlayan düzenlemeler de bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden en yaygın şekilde uygulananı 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu m.9/1'dir. İlgili düzenlemede **"Kurumlarda çalışan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler ile kurucu veya kurucu temsilcisi arasında yapılacak iş sözleşmesi, en az bir takvim yılı süreli olmak üzere yönetmelikle belirtilen esaslara göre yazılı olarak yapılır."**

denilerek özel okul öğretmenleri, müdürleri ve diğer yöneticileri ile yapılacak iş sözleşmelerinin belirli süreli olmasının ve bir yıldan az süreli olmamasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Belirli süreli iş sözleşmesinin bitimini takiben yeni bir iş sözleşmesi yapıldığı durumda ikinci sözleşme açısından da objektif unsurun kanun gereği var olduğu kabul edilmeli ve bu zincirleme sözleşmelere belirli süreli iş sözleşmesi hükümleri uygulanmalıdır.

Bu doğrultuda Yargıtay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulunun 23.02.2018 tarih, 2017/1 esas ve 2018/2 karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında "5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında çalışanların iş sözleşmelerinin üst üste yenilense dahi bu yenilenmenin yasadan kaynaklandığı ve sözleşmenin belirli süreli iş sözleşmesi olma özelliğini koruduğu..." denilmek suretiyle özel kanuni düzenlemelerin mevcut olduğu durumlarda belirli süreli iş sözleşmeleri açısından objektif unsurun var olduğu kabul edilerek bu sözleşmelerin zincirleme sözleşme şeklinde yapıldığı durumlarda da belirli süreli iş sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı karar altına alınmıştır. Aynı yönde Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2016/27504 E., 2020/11906 K. numaralı 14.10.2020 tarihli kararında da "5580 Sayılı Kanuna göre yapılan iş sözleşmelerinin, kanun gereği belirli süreli olduğu, yani İş Kanunu'nda öngörülen "objektif sebep" unsurunun baştan itibaren mevcut olduğu kabul edilmelidir. Anılan Kanun kapsamındaki sözleşmelerin birden fazla yenilenmesi halinde ise, yine kanundan doğan bir esaslı nedenin bulunduğu değerlendirilerek, sözleşmenin belirli süreli olma özelliğini koruyacağı ifade edilmelidir." denilerek bu durum belirtilmiştir.

KAYNAKÇA:

- [1] MOLLAMAHMUTOĞLU, H. ve ASTARLI, M. (2012). *İş Hukuku* (5.bs.). Ankara: Turhan Kitabevi.
- [2] ŞAHANKAYA, S. (2016). *Belirli Süreli İş Sözleşmeleri*. Ankara Barosu Dergisi.
- [3] SÜZEK, S. (2015). *İş Hukuku* (11.bs.). İstanbul: Beta Yayınevi.
- [4] DAMAR, CEREN. *İş Sözleşmesinde Süre Belirlenmesi*. Ankara: Çankaya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Temmuz 2018

Uluslararası Hukukta Sürgün Hükümeti

YAZAN: DOĞUKAN YAZICI

Basit anlatımla Sürgün Hükümeti, bir ülkenin veya yarı-egemen devletin meşru hükümeti olduğunu iddia eden, ancak yasal yetki kullanamayan ve bunun yerine başka bir eyalette veya yabancı ülkede ikamet eden siyasi hükümettir. Sürgün Hükümetleri bir gün kendi ülkelerine dönmeyi ve resmi güçlerini yeniden kazanmayı amaçlarlar. Sürgün hükümetleri genellikle savaş zamanı ülkenin işgale uğraması sırasında, bir iç savaş durumunda, devrim veya askeri darbe sonrasında ortaya çıkan hükümet statüsüdür.

Sürgün hükümetinin başlıca en önemli özellikleri ise, *1)Yabancı bir devlette ikamet eden halen başka bir ulusal veya yabancı otoritenin kontrolü altında olan uluslararası hukuk anlamında bir devlet üzerinde en yüksek yetkiye sahip olduğunu iddia eden bir birey veya bir grup oluşur.*

2)Anavatanı üzerinde etkin bir kontrolü olmamasına rağmen ikamet ettiği(sığındığı) ülke tarafından bu şekilde tanınır.

3)Ana devlet veya oluşturulacak devlet adına devletin bazı eylemlerini gerçekleştirmek üzere örgütlenir ve fiilen gerçekleştirir.

4)Sürgün hükümeti, egemenlik yetkisini talep ettiği devletin anayasal çerçevesine göre bir bireyden veya bir grup bireyden oluşabilir.

Sürgündeki hükümetlerin yabancı devlet topraklarında ikamet etmeleri onları, her ikisi de küçük bir parçası da olsa, kendi topraklarında hareket eden yerel de facto (kanuni olarak meşru olmayıp fiilen uygulanan) rejimlerden veya isyancılardan ayırır.

Sürgün hükümetliği statüsünün tarihte en çok görüldüğü dönem olan ikinci dünya savaşı dönemi en önemli örneklerdendir.

İkinci Dünya Savaşı'ndaki Alman genişlemesi sırasında, bazı Avrupa hükümetleri Nazi Almanyasının elinde yıkımla yüzleşmek yerine Birleşik Krallık'a sığındı. Bunlara arasında 1940-1944 yılları arasında işgale uğrayan Fransa'nın sürgün hükümeti olarak Londra'ya taşınması, aynı şekilde işgale uğrayan Polonya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Norveç, Danimarka, Yunanistan gibi devletlerinin hükümetleri örnek verilebilir. Öte yandan, Netaji Subhas Chandra Bose tarafından ilan edilen Geçici Özgür Hindistan Hükümeti, işgalci Japonların desteğini kullanarak ülkenin kontrolünü işgalciler olarak gördükleri İngilizlerden ele geçirmeye çalışmıştır.

Sürgündeki bir hükümet, iktidardaki bir hükümetin gayri meşruluğuna dair yaygın inanç sonucu da oluşabilir. Örneğin, 2011'de Suriye İç Savaşı'nın patlak vermesi nedeniyle, Suriye Devrimci ve Muhalefet Güçleri Ulusal Koalisyonu, üyeleri iktidardaki Baas Partisi'nin yönetimine son vermeye çalışan gruplar tarafından kuruldu.

Sürgündeki bir hükümetin etkinliği, öncelikle yabancı hükümetlerin tanınması sonucu ya da kendi ülkesinin nüfusundan aldığı desteğin miktarına bağlıdır. Sürgündeki bazı hükümetler, ülkenin mevcut rejimine ciddi bir meydan okuma teşkil eden zorlu bir güç haline gelirken, diğerleri esas olarak sembolik bir jest olarak korunur.

“Sürgün Hükümeti, bir ülkenin veya yarı-egemen devletin meşru hükümeti olduğunu iddia eden, ancak yasal yetki kullanamayan ve bunun yerine başka bir eyalette veya yabancı ülkede ikamet eden siyasi hükümettir.”

"Genellikle tanıma konusuna devletler, hukuksal açıdan değil pratik açıdan bakmaktadırlar. Bu işlemler sonucunda tanınan sürgün hükümeti meşruluğuna yönelik dayanak noktası kazanmaktadır."

Faaliyetleri

Uluslararası hukuk, sürgündeki hükümetlerin günlük işlerini yürütürken pek çok türde eylemde bulunabileceğini kabul eder. Bu faaliyetlere örnek olarak:

- Diğer devletlerden diplomatik tanınma elde etmek ve sürdürmek
- Kendi anayasasını değiştirmek veya revize etmek
- İkili veya uluslararası bir anlaşmaya taraf olmak
- Askeri kuvvetleri sürdürmek
- Kimlik kartları verilmesi
- Yeni siyasi partilerin kurulmasına izin vermek ve seçim düzenlemek

Bunlara ek olarak bir ev sahibi ülkenin, sürgündeki ülkedeki bir hükümetten büyük bir gurbetçi nüfusu veya o ülkeden bir etnik nüfusu elinde tuttuğu durumlarda, sürgündeki hükümet böyle bir nüfus için de bazı idari işlevleri yerine getirebilir. Örneğin, Özgür Hindistan'ın İkinci Dünya Savaşı Geçici Hükümeti, o zamanki Japon askeri yetkililerinin rızasıyla, İngiliz Malayası'nın etnik olarak Hintli nüfusu arasında böyle bir yetkiye sahipti.

Sürgün Hükümeti Statüsü Kazandıran Unsurlar

Sürgün hükümeti statüsünün geçerlilik kazanması açısından yabancı devletler tarafından tanınma ve sığınılacak devlet olmak üzere iki ana unsur hayati önem taşımaktadır. Bu unsurlar sırasıyla:

Tanım

Tanımda bulunan devletin iç hukuku uyarınca (ve çoğu zaman yürütme organınca) oluşturulan ama uluslararası hukuk alanında sonuçlar doğuran bir işlemdir.

Sürgün hükümeti statüsünü kazandıran en önemli unsur olan tanıma, bu hükümetin nitelik kazanması açısından olmazsa olmaz bir rol oynamaktadır.

Tanım kamusal uluslararası anlamda kullanılır. Bunların birincisi "uluslararası yöntemler ve zorlama yolları" yer alan daha çok olumsuz biçimde ifade edilen anlamdır. Bu anlamda tanıma; bir uluslararası hukuk kişinin kendi dışında olan belli olayı, bir durumu, bir belgeyi ya da iddiayı yasal kabul ettiğini ve hukuksal ilişkilerini bu veriler üzerine kuracağını bildiren tek taraflı bir hukuksal işlemdir.

İkinci ve sık kullanılan daha özel anlamında ise tanıma (recognition), yeni oluşan bir devletin uluslararası hukuk alanında devlet sayılması için gerekli niteliklere sahip olduğunun kabulünün, başka bir devletçe bildirilmesi olarak tanımlanabilir. Var olan bir devletteki hükümetin alışılmış yolların dışında değişmesi halinde, yeni hükümetin varlığının meşru sayıldığı, diğer devletçe bildirilmesi için de "tanım" deyimi kullanılmaktadır.

Devletlerin tanınması ile hükümetlerin tanınması birbirinden farklı iki hukuksal işlemdir. Bazı durumlarda daha önce tanınmış bir devlette, bir hükümet, o devletin olağan anayasal işleyişine aykırı biçimde yönetime geldiğinde o hükümetin diğer devletlerce tanınması söz konusu olabilir. Ancak, hükümet değişikliğinin seçim, hükümet başkanının istifası ya da ölümü gibi olağan yollarla gerçekleştiği durumlarda hükümetlerin tanınması içişlere karışma anlamına geleceğinden uluslararası hukukta yeri yoktur. Bununla birlikte konunun sadece hukuksal bir konu olmayıp ayrıca siyasal düşüncenin de etkili olduğu görülmektedir.

Genellikle tanıma konusuna devletler, hukuksal açıdan değil pratik açıdan bakmaktadırlar. Bu işlemler sonucunda tanınan sürgün hükümeti meşruluğuna yönelik dayanak noktası kazanmaktadır.

Sığınılacak bir ülke

Diğer olmazsa olmaz faktör ise sürgün hükümetinin tanındığı ve yerleşkesinin güvenli bir şekilde korunup işlemlerinin sürdürüldüğü bir merkez üssünün kurulması koşuludur.

Tarihte Varlık Göstermiş Sürgün Hükümeti Örnekleri

Sürgündeki hükümet	Sürgün yılı	Hak iddia ettiği bölgedeki devlet
Kore Cumhuriyeti Geçici Hükümeti	1919	Japon İmparatorluğu
Özgür Fransa	1940	Nazi Almanyası
Cezayir Cumhuriyeti	1958	Fransız Cumhuriyeti
Filistin Hükümeti	1948	İsrail Devleti
Özgür Ace Hükümeti	1976	Endonezya Cumhuriyeti
Tatar Sürgün Hükümeti	1994	Rusya Federasyonu
Çeçen Cumhuriyeti	2000	Rusya Federasyonu
Doğu Türkistan	1949	Çin Halk Cumhuriyeti
İran Demokratik Cumhuriyeti	1981	İran İslam Cumhuriyeti
Katalonya	1977	İspanya Krallığı

Günümüzde Aktif Varlık Gösteren Sürgün Hükümeti Örnekleri

Sürgündeki hükümet	Sürgün yılı	Hak iddia ettiği bölgedeki devlet
Merkezi Tibet Yönetimi	1959	Çin Halk Cumhuriyeti
Sahra Demokratik Cumhuriyeti	1976	Fas Krallığı
Doğu Türkistan Sürgün Hükümeti	2004	Çin Halk Cumhuriyeti
Suriye Geçici Hükümeti	2012	Suriye Arap Cumhuriyeti
Afganistan İslam Cumhuriyeti	2021	Taliban Afganistanı

Ülkemiz Afgan ve Suriye Hükümetleri haricindeki sürgün hükümetlerini tanımamaktadır.

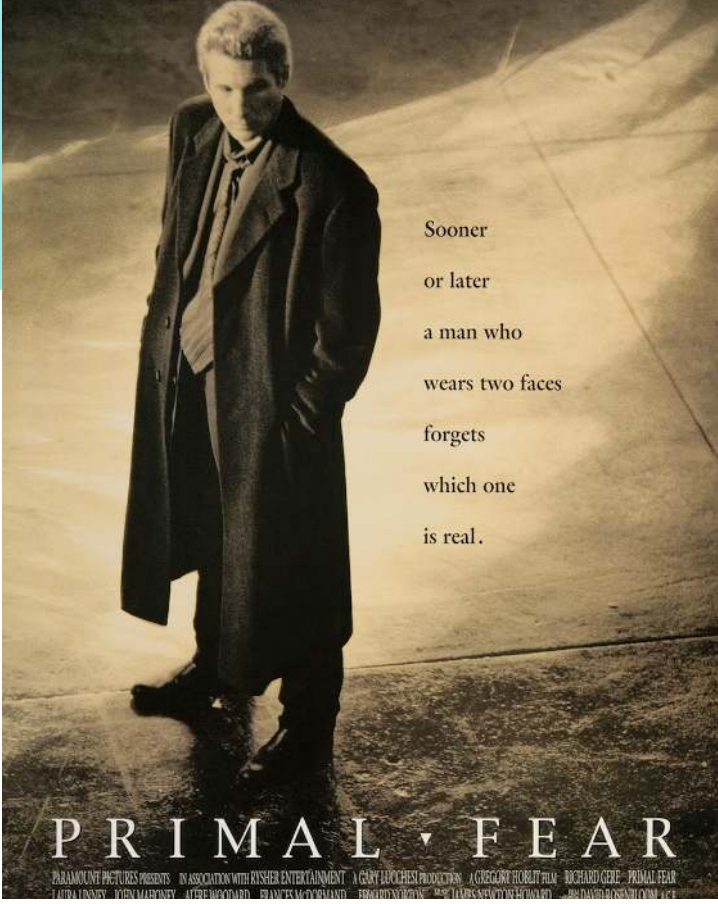
KAYNAKÇA:

- AYBAY Rona, ORAL Elif, Kamusal Uluslararası Hukuk, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016
- HeinOnline, Digest of International Law, Vol. 1, pp. 921-930 Governments-in-Exile
- WestLaw, American Journal of International Law RECOGNITION OF GOVERNMENTS IN INTERNATIONAL LAW: WITH PARTICULAR REFERENCE TO GOVERNMENTS IN EXILE. Edward G. Lee, Q.C.
- Ord. Prof. Dr. Ch. Crozat, Devletler hukukunda tanıma.

*"HUKUK İLE MEDENİYET VE KÜLTÜRLERİ
ARASINDA AHENK KURAMAYAN CEMİYETLER
BEDBAHTTIRLAR."*

Falih Rifkî Atay

Suçlu olduğunu bildiğiniz birini nasıl savunabilirsiniz? Bu soruyu cevaplamamıza yardım eden İlk Korku, bir cinayeti ve bu cinayetin dava sürecini ele alan, her dakikasında akıllarda cevaplanması gereken sorular bırakan ve hukuk düzeninin sahip olduğu ilkeler ile bunların somut olaya uygulanışını başarılı şekilde seyirciye aktaran 1996 yapımı bir film. Film, bizi Chicago çevresinde ünlü ve başarılı bir avukat olan Martin Vail'ın bir dergi için verdiği röportajla karşılar. Röportaj boyu gazeteci Jack Connerman, Martin'e savunmasını üstlendiği kişiler ve davalar ile ilgili düşüncelerini irdeleyen sorular sorar. Bu sorulardan birinin cevabı bizi, daha ilk dakikalardan filmin odak noktasına ulaştıracaktır. Martin Vail, şu cümleyi kurar. "Suçu ne olursa olsun, her sanığın, avukatının verebileceği en iyi savunmaya hakkı vardır." Bu röportajı takip eden günlerden birinde Vail televizyonda bir haber görür. Haber, Başpsikopos Rushman'ın cinayeti ile ilgilidir ve cinayeti işleyen Aaron Stamper adında 19 yaşında bir çocuk olduğu iddia edilmektedir. Daha ilk dakikalarda bize verdiği cevap doğrultusunda Vail, bu haberi görür görmez zanlıyı savunmak üzere herhangi bir ücret talep etmeden davayı üstlenir. Filmin geri kalanı dava sürecini ve ilgili duruşmaları bize sunar.

" 'Kişi suçu ispatlanana kadar suçsuzdur' ilkesine her zaman inanırım. Buna inanırım çünkü insanların özünde yatan o iyilik cevherine dayanır. "

PRIMAL FEAR (İLK KORKU)

YAZAN: CEVAHİR BEYZA OĞAN

Film aslında olay örgüsünden çok savunma avukatının yani Martin Vail'ın davaya bakış açısına odaklanmıştır. Aslında bu bakış açısına, Martin ile düzenli olarak görüşme yapan gazetecinin soruları aracılığıyla ulaşmaktayız. Fakat zaman geçtikçe Martin, üstlendiği Stamper davası süresince ortaya çıkan kanıtlar ve müvekkili tarafından kendisine anlatılmayan olaylar karşısında umudunu yitirdiğinden bir akşam, daha gazeteci sorusunu sormadan kendi açıklamalarını yapacaktır. Cümleleri şunlar olur: "Hadi ama, sor artık! Suçlu olduğunı bildiğin birini nasıl savunabilirsin? Sence sebebi para, değil mi? Para güzel şey, hatta para çok ama çok güzel, Jack. Kendimi dergi kapaklarında görmek için mi bunu yapıyorum sanıyorsun, on beş saniyeliğine televizyona çıkmak için mi? Aslında buna bayılıyorum. Fakat biliyor musun? Sebebi bunlar değil." Aslında, bu cümleler aracılığıyla Vail, toplumda hukukçulara ve özellikle savunma avukatlarına karşı oluşan tüm önyargılara tek tek cevap vermektedir. Avukatların yalancı, paragöz olduğu gibi yanlış sanılara işaret eder. Martin elbette zanlının savunmasını bu sebeplerle üstlenmemiştir. Kendisi bu sorulara son cevabı verir. " 'Kişi suçu ispatlanana kadar suçsuzdur' ilkesine her zaman inanırım. Buna inanırım çünkü insanların özünde yatan o iyilik cevherine dayanır." Martin bu cümleleriyle hukuk düzeninin her kişiye, kanun ve hakim karşısında eşit şekilde temsil edilme hakkı verdiğini yeniden vurgulamaktadır.

Her ne kadar bize açıklamalarını yapsa da, yer yer içine doğan davayı kazanmaya yönelik hırsını yenemeyecek ve bu hırs adaletsiz bir sonuca yol açacaktır. O kadar ki son sahnede, şöhreti ve televizyondaki on beş saniyesini çok seven Martin'in kameralardan kaçarcasına adliyenin arka kapısından çıktığını göreceğiz. Zira Martin'in içindeki kazanma hırsı ve gerekeni yapma arasındaki ikilem bakımından bir hukukçunun sınırlarını doğru belirlemesi gerektiğini anlıyoruz. Eminim bu filmi izlediğinizde bu noktalardan çok daha fazlasına erişeceksiniz, zira film detayları bakımından çok zengin. İnsanlığın, özünde yatan o iyilik cevherini hiçbir zaman kaybetmemesi umuduyla. İzleyecilere iyi seyirler diliyorum...

TOPRAK ANA

YAZAN: İSMAİL ARSLAN

Ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov tarafından yazılan romanımız ilk defa 1963 yılında yayımlanmış ve yayımlandığı yıl Lenin Ödülü'nü kazanmıştır.

Romanımızın ana teması II. Dünya Savaşı sırasında cephe gerisinde kalanların sürdüğü yaşam ve çektikleri sıkıntılardır. İnsanlık tarihi boyunca günümüze kadar sayısız savaş meydana gelmiştir. Bu savaşlar sonucunda binlerce taraf galip olmuş ve bir o kadarı mağlup olmuştur. Yine bu savaşlar sırasında milyonlarca insan ölmüştür. Tarih kitapları çoğu zaman bu savaşları incelerken yalnızca savaş meydanındaki durumları ve onun siyasi etkilerini ele almıştır. Ancak şöyle bir gerçek vardır ki hiçbir savaş sadece savaş meydanından ibaret değildir. Her savaşta galip olan orduyla birlikte kaderi değişen yahut yaşamı son bulan sadece meydandaki ordu değil aynı zamanda o orduların içinden çıktığı halklardır. Yani her savaşta en az cephedeki askerler kadar çetin bir yaşam mücadelesi ve kaygı içinde olan cephe gerisindeki halk vardır. İşte Toprak Ana romanı Cengiz Aytmatov'un sıcak, yalın ve sürükleyici anlatımıyla tam da bu kısma yani savaşlar sırasında geride kalanların hayatına eğilmektedir.

Romanımızın ana karakterleri: Tolgonay; Tolgonay'ın kocası Suvankul; oğulları Kasım, Maysalbek ve Caynak ve Kasım'ın eşi Aliman'dır. Romanımız esasında bulunduğu köyün toprağıyla yani bir nebze kutsallık atfedilen Toprak Ana ile Tolgonay arasında geçen diyalogda anlatılanlardan oluşmaktadır.

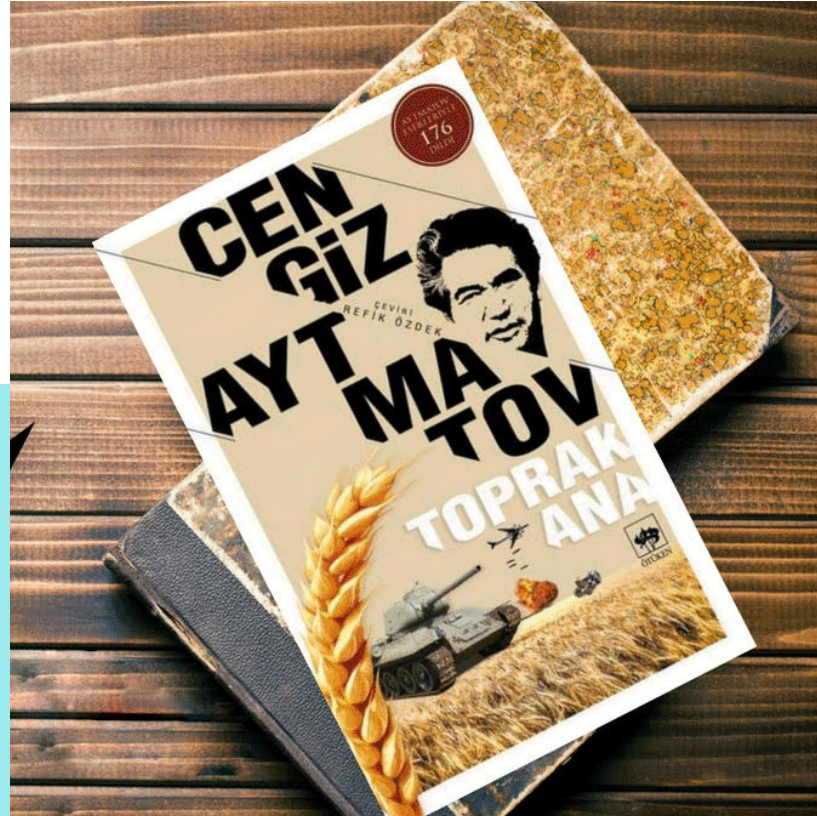
II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte, öncesinde her ne kadar çok çalışarak da olsa bir arada, mutlu bir şekilde yaşamlarını sürdüren, kendilerine göre küçük hayalleri olan bir ailenin kaderinin nasıl değiştiğini; cepheye giden ve vefat eden erkeklerin yanında geride kalan kadın ve çocukların nasıl bir hayat sürdüklerini; savaşın getirdiği açlığı, sefaleti ve ölüm acılarını gözler önüne seren romanımızı okurken bu olayları sadece okumuyor aynı zamanda her bir kötü olayın sıkıntısını bizzat içimizde hissediyoruz.

Okurken kendimizi olay örgüsüne kaptırarak farkında olmadan Tolgonay'ın oğlunun ölmemiş olması için içimizden derin temennilerde bulunurken o savaşlar sırasında öyle binlerce ananın evladının vefat ettiğini, milyonlarca kişinin bir şekilde oradaki ölümlerden dolayı acı çektiğini hatırladığımız anda savaşların etkisini tam anlamıyla hissediyoruz.

Okurken sizi tamamen etkisine alan, anlattığı her duyguyu bizzat içinizde yaşadığınız ve bu sayede bir savaşın yok edici etkisini iliklerinize kadar hissettiğiniz romanımızın incelemesinde son sözü, kitap boyunca değerini daha da anladığımız yaşamın olmazsa olmazı gerçek mutluluğu tarif eden şu cümlelere yani romanımızın kendisine bırakmak istiyorum:

"Benim anladığım; gerçek mutluluğun da bir rastlantı sonucu olmadığını, yaz yağmuru gibi birdenbire başımıza düşmediğini söylemeliyim. Gerçek mutluluk yavaş yavaş, azar azar gelir ve bu bizim hayata bakış açımızla, çevremizle, çevremizdekilere karşı davranışlarımızla doğrudan doğruya ilgili ve orantılıdır. Mutluluk, birbirini tamamlayan ufak tefek şeylerin birikmesiyle doğuyor"

'Savaşın keskin baltası kendilerini de yıkmıştı, umutlarını da...'

A SEPERATION (AYRILIK)

YAZAN: RAZIYE GÖNEN

Ayrılık filmi senaristliği ve yönetmenliği Asghar Farhadi tarafından gerçekleştirilmiş 2011 yılı yapımı filmidir. Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı ödülü kazanmış olan ilk İran filmidir. Asghar Farhadi sistem karşıtı olmasa da alışlagelmiş düzenin eleştirisine alan sağladığı filmlerinden biri olmuştur. Yönetmen, günümüz İran toplumundaki şiddetli sınıf çatışmasına ve cinsiyet rollerinin sabit yapısına odaklanmıştır. Asghar Farhadi ekran karşısında pasif bir konumda olan seyirciyi aktif bir konuma kaydırarak filmin ilk sahnesinden son sahnesine kadar olayları dinleyen ve bir karara bağlamak isteyen hâkim pozisyonunda tutmayı başarmıştır. Bu bakış açısında olduğunu Asghar Farhadi kendisiyle filmi için yapılan röportajında şunları söyleyerek ifade ediyor:

“Ben seyircinin düşünmesini istiyorum, ona bu fırsatı veriyorum. Bu tarzda çekilmiş filmler izleyicisini keşfetmeye ve anlamaya yönelik. Bu şekilde daha cevabı verilmeyen birçok sorunun cevaplanması seyirciye bırakılıyor.”

Film temelde Tahranlı orta sınıf çifti olan Simin ve Nadir'in boşanma davasını temel alıyor. Bu davanın etrafında İran'ın adalet sistemini inceliyoruz. İlk sahnede boşanma için erkeğin onayının zorunlu tutulması bizi sistem üzerinde düşünmeye itiyor. Bunun yanı sıra İran'ın sosyal durumuna bakış sunarken, seyirciyi her durumda olaya eşit mesafede tutarak ve farklı bakış açıları sunarak objektif yorum oluşturmaya ortam sağlıyor. Kesin yargılardan kaçınarak seyircinin yorumuna bırakılan ikilemler üzerinden takip eden bir olay örgüsü karşımıza çıkıyor.

Çift boşanma kararı ile hâkim önüne geliyor. Anne ve baba kızlarının iyi eğitim alarak yetişmesini istiyor. Simin bunun yurt dışında ülkenin koşullarını değerlendirerek daha sağlıklı ve güvenli olacağını düşünüyor. Nadir Alzheimer olan babasını bırakmak istemiyor, olay boşanma aşamasına geliyor. Bu süreçte babasına bakması için Nadir'in işe aldığı bakıcı, Raziye, Simin'in gidişiyle bekâr kalan Nadir'in yanında çalıştığını kocasından saklayarak, yaşlı adama bakmak üzere eve geliyor. Bir gün, Nadir eve geldiğinde babasının yatağa kelepçelenmiş bir hâlde yerde yattığını görünce öfkeden deliye dönüyor. Üstelik evden biraz da para alınmış olduğunu fark ediyor. Tam bu sırada eve geri gelen Raziye neden bir süreliğine evden çıkması gerektiğini açıklamaya çalışsa da babasını bu hâlde bulmayı hazmedemeyen Nadir, kadını kapıdan dışarı itiyor. Merdivenlerden düşen Raziye'nin düşük yaptığını öğreniyoruz.

Alzheimer hastası bir adamı o hâlde bıraktığı ve hamile olduğunu sakladığı için Raziye mi suçlu? Koşullar ne olursa olsun, bir kadını iterek bebeğini kaybetmesine sebep olduğu için Nadir mi? Yoksa ikisi de mi? Kısa süre içinde anlıyoruz ki bu sorulara eklenecek daha bir sürü soru var.

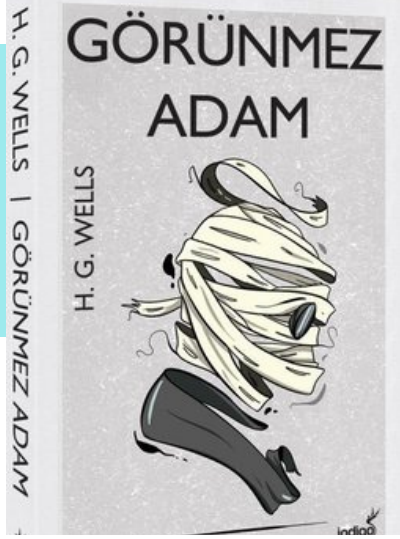
Nadir'in bebeğin ölümüne sebep olması üzerine açılan dava ve bireylerin farklı değer yargılarından dolayı filmi herkesi kendi değerlerinde haklı çıkarıyor. Suçu kabul ederek kefalet ödemek istemeyip hakkını savunan Nadir'e karşı Simin'in tavrı çifti adalet ve ahlak kavramlarında tekrar karşı karşıya getiriyor. Kızlarıyla ilgili tartışmalarındaki Simin'in “Neyi öğrenecek? Kavga etmeyi ve inatçılığı mı?” ifadesine Nadir'in verdiği “Senin gibi kolay pes eden korkak olmamayı öğrenecek.” cevabı bizi çatıştıkları noktaya götürüyor.

Diğer yandan farklı sosyal sınıfa mensup bakıcı Raziye ve eşinin dava sürecindeki tutumları sosyal ayrımlara olan tepkilerini kanıtlar niteliktedir. Bu davranışsal tutumları, hikâyenin arka planında, kaçınılmaz ve kanıksanmış bir devamlılıkta kendini belli eden perişan ve derme çatma bir hukuk sisteminin üzerine bir de haklılık-haksızlık, dürüst ve evrensel adalet hissiyatı doğrultusunda alt sınıf diye nitelendirilen sınırlı seçeneklere sahip bireylerin gözünden de bakmamızı sağlayarak davada izlenilen yolu sorgulamamıza neden oluyor.

Hukuk ve düzenin bulanık olduğu bir zeminde her kesimden insanın duyabileceği sınıflar üzeri bir güvensizliği tüm yönleriyle ortaya konduğu film herhangi bir tarafın mutlak bir biçimde haklı olduğuna dair bir yargı yakalayamamak deneyimini yaşıyor.

Olaylara hâkim bir yargıç pozisyonunda başladığımız seyircilik konumumuzun çok gerisindeyiz şimdi. Çok şey bildiğimizi sanarak girdiğimiz bir dünyadan değerlerimiz ve doğrunun ters düştüğü cevaplar yerine cevapsız sorularla ayrılıyoruz.

“Çok şey bildiğimizi sanarak girdiğimiz dünyadan değerlerimiz ve doğrunun ters düştüğü cevaplar yerine cevapsız sorularla ayrılıyoruz.”

GÖRÜNMEZ ADAM

YAZAN: ŞEVVAL İLHAN

Görünmez adam, H.G.Wells tarafından yazılan, 1897’de seri haline getirilen bir bilim kurgu romanıdır. Wells’in diğer bazı eserleri ile birlikte Görünmez adam, modern bilim kurgunun temel eserlerinden biri olarak kabul edilir. Kitabın ana karakteri ismini sonradan öğrendiğimiz garip bir adam olan Griffin’dir. Griffin deneysel bazı araştırmalar yapan bir bilim insanıdır. Griffin Iping’de bulunan Coach and Horses Inn’de konaklamaya başlar. Hanı yöneten Bayan Hall Griffin’in bazı garip davranışlarının farkına varır. Bu garip davranışlarının yanında Bayan Hall Griffin’in davranışlarının yanına yüzünün de tamamen bandajla sarılı olduğunu fark eder. Bu durum gittikçe garipleşmeye başlamıştır. Griffin’in handa bulunan çalışanlara kaba davranması ve tek istediğinin bilimsel ekipman, el yazısı defterler ve bazıları zehir olarak etiketlenmiş sıvı kasalarıyla dolu bagajının getirilmesi olduğu oldukça dikkat çekmektedir. Griffin’in istediklerinin getirilmesinin ardından Griffin’in kaldığı odadan şişelerin kırılma sesleri duyulmaya başlanır. Bayan Hall ve han çalışanlarının merakı artmaya başlamıştır. Griffin’in tek istediği rahatsız edilmemektir. Griffin birkaç ay handa kalır. Kiliseye gitmez veya kasabadan kimseyle iletişim kurmaz. Yalnızca geceleri dışarı çıkar. Köylüler arasındaki dedikodu ve teoriler artmaya başlamıştır. Bunun üzerine köyün doktoru Cuss, Griffin’i ziyaret eder. Cuss karşılaştığı manzara karşısında şok olur, Griffin’in kolunun olması gereken yer tamamen boştur. Griffin aynı zamanda olmayan kolu ile birtakım şeyler yapabiliyordur. Bir pazartesi tatilinde, Rahip Bunting ve Bayan Bunting papaz evinin soyulma sesleriyle uyanırlar. Hırsız yakalamaya çalışırlar ama odada kimseyi göremezler.

Aynı sabah, Bayan Hall ve Bay Hall, Griffin’in odasının kapısının açık olduğunu ve yatağının boş olduğunu fark ederler. Çilingir Sandy Wadgers’ı kilitleri değiştirmek için çağırırlar, böylece Griffin’i dışarıda tutabileceklerdir. Ancak bu tartışılırken Griffin odasından çıkar (daha önce odanın boş olduğu bilinmesine rağmen) ve salona girer, kendisini odasına kitler. A Odadan bağırması ve bir şeyleri kırdığı duyulur. Daha önce Griffin’in Bayan Hall’a vermiş olduğu fatura ödeme sözünü yerine getirememesi sonucu Bayan Hall hırsızın Griffin olduğundan şüphelenir. Handaki köylüler ile karşı karşıya kalınca Griffin, yüzündeki bandajları çıkarır ve ‘siyah bir boşluk’ yani görünmez yüzü ortaya çıkar. Polis memuru olan Bobby Jaffers, Griffin’i papaz evini soyduğu için tutuklamaya çalışır fakat Griffin kaçmayı başarır.

Kaçmayı başardıktan sonra Griffin, Thomas Marvel’den yardım ister. Marvel ilk başta ne olduğunu anlamaya çalışır ancak Griffin gerçek ve görünmez olduğunu kanıtlar. Griffin’in yardımını kabul eden Marvel, onun bazı eşyalarını ele geçirmek ister ve Coach and Horses’a geri döner. Bay Huxer, Marvel’ı yakalamaya çalışır fakat başarısız olur. Marvel, Griffin’in yardımcısı rolünü bırakmak ister buna rağmen Griffin ona ihanet etmesin diye onu öldürmekle tehdit eder. Ertesi gün, Marvel ve Griffin Port Stowe kasabasına gelir ve Marvel orada bir denizci ile konuşmaya başlar. Denizci Marvel’a Görünmez Adam hakkındaki söylentileri anlatır fakat Marvel, Griffin’in onu izlediğini bildiği için denizciye tüm hikayelerin bir aldatmaca olduğunu söyler. Bu anlatılar, Port Burdock kasabasındaki Doktor Kemp adında bir adama geçer. Kemp, Görünmez Adam ile ilgili olan tüm hikayelere inanların aptal olduklarını düşünmektedir. Bu sırada Marvel bir barda Görünmez Adam’ın onu kovaladığını ve yardıma ihtiyacı olduğunu söyler. Bunun üstüne Griffin bara gelir ve itiş kakış esnasında bardaki adamlardan biri havaya ateş ederek Griffin’i vurmaya çalışır. Bunun üzerinde Doktor Kemp’in kapısına giderler. Kapıyı açan hizmetçi, orada kimsenin olmadığını söyler. Kemp daha sonra yatak odasının kapı kolunda ve zeminde kan görür. Bunun üzerine Griffin, Kemp ile konuşmaya başlar. Konuşma esnasında Griffin kendini tanıtır ve geçmişte beraber bir üniversitede çalıştıklarını söyler. Kemp Griffin’e inanır ve Griffin’in odasında konaklamasına izin verir. Ertesi gün, Griffin Kemp’e yıllar önce ışık ve optik konusunda araştırma yaparken canlı dokuyu görünmez hale getirmenin bir yolunu keşfettiğini söyler ve bu keşfini anlatır. Griffin, görünmezlik deneyini önce bir kumaş parçasında, daha sonra komşusunun kedisi üzerinde test ettiğini söyler. Kedinin miyavlaması sonucu ev sahibinin şüphelendiğini ve bunun üzerine deneyi kendi üzerinde yaptığını bu nedenle de başarılı bir şekilde görünmez olduğunu söyler. Görünmezliğin çok zor olduğundan bahseder. Griffin, Kemp’e Görünmez Adam Çağı’nı başlatmak için insanları uygun gördüğü şekilde öldürerek Bir Terör Saltanatı dayatmayı planladığını söyler. Kemp bunun yanlış olduğunu ifade eder. Bir gün Albay Adye ile Kemp’in görüşüğünü gören Griffin sitem eder ve kaçarak uzaklaşır. Albay Adye ile Kemp olabilecek kötü durumlara yönelik çevredekileri Griffin konusunda uyarır. Bu kovalamaca esnasında Griffin, Kemp ile Adye’ye saldırır ve Adye’yi kendi silahı ile vurur. Kemp kaçır, Griffin kovalar. Birkaç insan Griffin’i yakalamayı başarır ve Griffin’i ölümüne döverler. Griffin ölür ve ölünce bedeni tekrardan görünür hale gelir. Griffin’in ölümü üzerine Marvel, Griffin’den çaldığı paralar ile saygınlık kazanır. Bazen Marvel, Görünmez Adam hakkındaki hikayelerini insanlarla paylaşır fakat Griffin’in gizlice sakladığı ve içeriğini anlatmadığı defterlerinin onda olduğunu asla açıklamaz.

"Cuss karşılaştığı manzara karşısında şok olur, Griffin'in kolunun olması gereken yer tamamen boştur."

TOBB ETÜ HUKUK TOPLULUĞU ETKİNLİK BÜLTENİ

03.10.2021: Üyelerimizle Geleneksel Tanışma Kahvaltısı etkinliğimizde bir araya geldik.

15.10.2021 : Oryantasyon haftası kapsamında düzenlenen Ortam'21 etkinliğinde yerimizi aldık.

19.10.2021: Üyelerimizle Ankara Batı Adliyesi 1. Ağır Ceza Mahkemesinde duruşma izleme fırsatı bulduk.

16.11.2021: Bu sene ilk defa düzenlenen Akademix etkinliğimizin ilkini fakültemizin kıymetli hocaları Duygu Çağlar DOĞAN ve Eren ÖZDEMİR ile gerçekleştirdik.

20.11.2021: Dönemin tiyatro etkinliklerine Beyaz Geceler oyunu ile başlangıç yaptık.

17-18.11.2021: İlk gün değerli Yargıtay üyelerimizi ziyaret edip akabinde üyelerimize yapılan sunum ile Yargıtay Başkanlığı hakkında bilgilendik.

25.11.2021: Av. Gökhan Candoğan ile Çevre Hukuku üzerine Hukukçusu Olmak etkinliğimizi gerçekleştirdik.

30.11.2021: Anayasa Mahkemesi Anayasa Yargıları Araştırma Merkezi ve TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi işbirliği ile "Bireysel Başvuru Kararlarının Özel Hukuktaki Yansımaları" konulu sempozyumu gerçekleştirdik.

TOBB ETÜ HUKUK TOPLULUĞU ETKİNLİK BÜLTENİ

17.12.2021: Fenerbahçeli Hukukçular Derneğini ziyaret ettik. Ziyaret esnasında Sn. Ali Koç'a dergi takdiminde bulunduk.

21.12.2021: Atılım Üniversitesi Hukuk ve Etik Topluluğu'nun davetine icabet ettik.

11.01.2022: Bu dönem ilkinizi gerçekleştirdiğimiz bir diğer etkinlik ise Gündem Hukuk etkinliğimizdi.

16.01.2022: Tiyatro etkinliklerimize Dava adı oyunla devam ettik.

28.01.2022: Üyelerimiz ile Türkiye Barolar Birliği Hukuk Müzesi'ni ziyaret ettik.

02.02.2022: 2. Olağan Genel Kurul akşam yemeğimizde üyelerimizle bir aradaydık.

10.02.2022: Türkiye Barolar Birliği Başkanı Erinc Sağkan'ı ziyaret ettik.

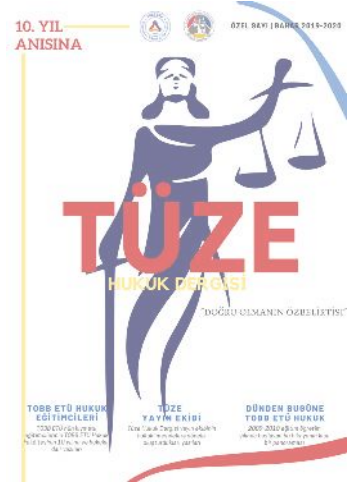
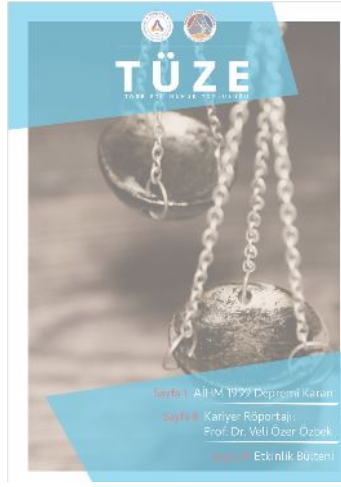
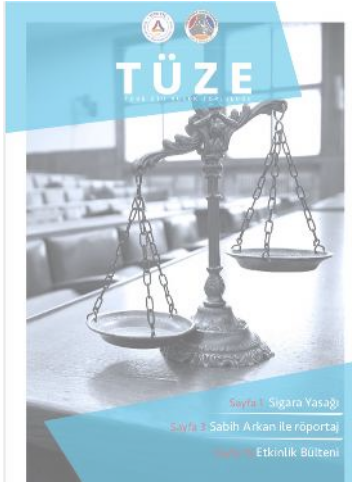

Bir Mezuniyet Öyküsü ve Terazinin Ağır Tarafı podcast serilerimizi halen aktif olarak devam ettirmekteyiz.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

Kutlu Olsun!

 /tüze-hukuk-dergisi/

 @tuzehukukdergisi

 @tuzehukukdergi

